

MUNKÁSÜGYI SZEMLE

KÖZLEMÉNYEK A MUNKÁSBIZTOSÍTÁS, A SZOCIÁLIS EGÉSZSÉGÜGY, A MUNKÁSVÉDELEM, A MUNKAVISZONY ÉS AZ IDE VONATKOZÓ JOGGYAKORLAT KÖRÉBŐL.

SZERKESZTI: KIS ADOLF.

TÁRSSZERKESZTŐK: Dr. STEIN FÜLÖP és Dr. HAHN DEZSŐ.

Megjelenik rendszerint minden hó 10-én és 25-én, de a háború tartama alatt csak havonként egyszer, két szám együttesen. Előfizetési ár egy évre 30 korona. Szerkesztőség és kiadóhivatal: Budapest, V., Falk Miksa-u. 5.

Telefon 93—99.

Postatakarékpénztári csekk-számla 24.911

Marx mint szociálpolitikus.

Irta: Varga Jenő.

Világszerte ünneplik most Marx emlékezetét. A szocialista munkások, akik az ő tanait vallják világnézetüknek. A történetírók, a közgazdászok és politikusok, akik oly sok becses eszmét nyertek tőle. A szociológusok, akiket megtanított arra a nagy igazságra, hogy az emberek ideológiáját nem lehet elkülöníteni az élet materiális föltételeitől: hogy a gazdasági élet és társadalmi élet folytonos kölcsönhatásban állnak egymással. Nem idetartozik Marx tudományos és politikai jelentőségét általánosságban méltatni: csak arra akarunk rámutatni, hogy a *szociálpolitika terén is hervadhatatlan érdemei vannak.*

Első sorban ráirányította a kontinentális közvélemény figyelmét a túl hosszú munkaidő, a korlátlan női és gyermekmunka rémes pusztításaira. Fáradtságos munkával összeszedegette a nyilvánosság kizárásával megjelenő angol hivatalos művekből, a gyermekmunka megvizsgálására kiküldött bizottság jelentéseiből, az iparfelügyelők és egészségügyi felügyelők jelentéséből az angol munkásság rettenetes testi, szellemi és erkölcsi zülléséről szóló adatokat, hatalmas stílusával felejthetetlen képekké csoportosította azokat úgy hogy leírása minden olvasót, akiben az emberszeretetnek csak egy csirája lappang, máig megrendít és a munkásvédelem hívének nyer meg.

Világosan fölismerte minden állami szociálpolitika létalapját: azt a tényt, hogy *az egyes munkáltató pillanatnyi érdeke ellentétes az egész államközösség érdekével.* Az egyes munkáltató a szabad munkapiacról szerződötti bérmunkásait és kiméletlenül kilöki őket, ha munkaképességük számára többé nem megfelelő. Ő úgy látja a dolgot, hogy minél hosszabb ideig dolgoztatja minél kisebb munkabérért munkásait, annál előnyösebb számára. Ámde ha minden egyes munkáltató külön-külön így gondolkozik és cselekszik, közös rövidlátó kiméletlenségük időelött gyengévé, beteggé, rendes munkateljesítményre képtelenné teszi az ország egész munkás-

osztályát. A szociálpolitika, amely megvédi a munkásosztályt az egyes munkáltató pillanatnyi érdekével szemben, az egész ország, az egész állam és végeredményben az egész munkáltató osztály érdekét is szolgálja, mert a túlzottan kizsákmányolt, kizsarolt munkásság drágábban termel és kevesebb hasznot hajt a tőkés osztálynak, mint a kizsarolástól megóvott, szociálpolitikailag védett munkásság.

Az angol tőkésosztály a leghevesebb ellenállást fejtette ki a munkaidő törvényes korlátozása, a női és gyermekmunka védelme ellen. »Tudományos« érveléssel igyekezett bizonyítani, hogy a munkaidő megrövidítése tönkre teszi az angol ipart. Ezzel szemben Marx gyönyörű adatokkal bizonyítja, (Kapital I/373. lap) hogy »a munkaidő megrövidítése a munkaintenzitás fokozását vonta maga után. A munkások 11 órai munkaidő alatt azonos gépezet mellett többet végeztek, mint előbb 12 óra alatt. Midőn pedig az angol munkáltatók látták, hogy az állami beavatkozást, a munkaidő további megrövidítését többé megakasztani nem lehet, a gépek gyorsabb járatásával, kevesebb munkás alkalmazásával ugyanannyi gép mellé, továbbá a gépek járatásával tudatosan hozzáláttak a munkateljesítmény fokozásához. Ez a törekvésük oly nagy sikerrel járt, hogy a munkaidő törvényes korlátozását követő évtizedben az angol textilipar nyeresége jelentékenyen fölülmulta az előző korlátlan munkaidejű évtized nyereségét ...

Nemcsak a munkaidő korlátozására, a női és gyermekmunka védelmére áll, hogy végeredményben a tőkésosztálynak is javára válik, hanem a munkabér emelésére is. Marx tőkésék és iparfelügyelők jelentéseiből számos ide vonatkozó tényt idéz. »J. W. Cowell, az 1833-as gyári bizottság tagja, a fonógyárak gondos vizsgálata után arra az eredményre jut, hogy Angliában a bérek a tőkés számára tényleg alacsonyabbak, mint a kontinensen, noha a munkások számára magasabbak ... Egy angol »manager«, akinek Oldenburgban volt gyára, kijelenti, hogy ott a munkaidő reggel 5:30-tól este 8-ig tart, szombaton is, de az ottani munkások mégis kevesebb munkateljesítményt szolgáltatnak, mint az angol munkások 10 órai munkaidő mellett. A bér sokkal alacsonyabb, mint Angliában, sok esetben 50%-kal, de a »kezek« száma a gépezethez képest sokkal nagyobb, úgy aránylik mint 5:3-hoz ... Redgvare úr nagyon részletes tudósítást közöl az orosz gyapotiparról ... Ezen az orosz földön, amely mindennemű gazságokban annyira termékeny, az angol gyáripar gyermekkorának szörnyűségei még javában állnak. De minden túlmunka, folytonos éjjelnappali üzem és a munkások gyalázatosan elégtelen fizetése ellenére az orosz gyártmány csak a külföldinek kitiltása folytán tengődik« ... (Kapital I/523.) Ma már minden ember látja, hogy a világpiaci versenyben azok az államok a győztesek, ahol a munkabér a legmagasabb és a munkaidő a legrövidebb: az Unió, Anglia, Németország; és nem a rossz munkabér és hosszú munkaidő országai, Kína, Oroszország, Magyarország: a Kapital megjelenésekor ez új, nagy igazság volt ...

De a világ és a szociálpolitika sorsát nem a belátás és nem az igazság, hanem a hatalom intézi. Marx minden helyes szociálpolitikai megállapításánál több hatással volt a szociálpolitikai haladásra a munkásosztály öntudatos szervezkedése, amely Marx osztályharc-elméletén épült föl. Okos gazdaságpolitikusok és melegszívű emberbarátok minden érve-

lése hiába való lett volna, ha szavuknak nem adott volna súlyt a szervezett munkásosztály politikai nyomása. *Minden szociálpolitikai törvényt a szervezett munkásság politikai és társadalmi nyomása erőszakolt ki és egyetlen szociálpolitikai törvény sem ment át igazán az életbe, ha a szervezett munkások maguk nem ellenőrizték végrehajtását.* Marx igazi jelentősége a szociálpolitikára nem — bármily értékes — elméleti megállapításai-ban, hanem a munkásosztálynak tanítása és agitációja nyomán végbement öntudatos szervezkedésében áll, amely minden szociálpolitikai haladásnak igazi hajtóereje.

Női munkaügy — házicseléd-kérdés.¹⁾

Irta: **Dr. Ferenczi Imre**, egyetemi m. tanár.

A háború a kereső nők munkájának és ezzel a pályaválasztásának, képzésének és munkaközvetítésének ügyét fokozott jelentőségre emelte. A háború folyamán a kereső férfiak hadbavonulása következtében rendkívül emelkedett a kereső nők száma. A helyzet szignaturája az, hogy a nők nemcsak olyan foglalkozási ágakban foglaltak el nagy teret, amelyek különleges előképzettséget nem igényelnek, hanem olyan tanultaknak tekintett foglalkozásokban is hasznavehetőknak bizonyultak, amelyeket eddig kizárólagos tanult férfifoglalkozásoknak tekintettek. Elérkezett az ideje annak, hogy a gazdasági életben végbemenő ehhez a szükségképeni átalakuláshoz intézményeink is alkalmazkodjanak. Nevezetesen sürgős szükség van arra, hogy az eddig szerzett tapasztalatok alapján a nők pályaválasztását a közgazdasági, társadalmi és erkölcsi érdekek szerint irányítsuk. Lehetőleg minden kereső nőt arra a helyre kellene utalni, ahol a tárgyi-lag és egyénileg adott körülményeknek megfelelően a közt is a legjobban szolgálhatja.

E cél megvalósítása két körülménycsoportnak, az illető egyén tulajdonságainak és viszonyainak, másodsor az egyes foglalkozások tárgyi feltételeinek és követelményeinek kellő figyelembebevételén mulik. A hála arra kötelez bennünket, hogy első sorban az egyre inkább szaporodó háborús özvegyek és leányárvák pályaválasztásának irányításával, kiképezésével és munkabárhelyezésével foglalkozzunk behatóan és ez, tekintettel a leszerelés után várható nőmunkásfeleslegre, sürgőssé teszi az e tekintetben kétségtelenül régóta fenforgó, de hazánkban még a fővárosban sem kellő szakszerűséggel gondozott társadalmi feladatoknak intézményes ellátását.

A hadiözvegyek kizáróan a katonai nyugdíjtörvény és illetve az ideiglenes államsegélyek alapján jelenleg részükre kiutalt szerény nyugdíjból a mai létviszonyok között nem tudnak megélni és alig lehet remény arra, hogy a most előkészítés alatt levő végleges nyugdíjrendezés e tekintetben az egész vonalon lényeges változást fog előidézni. A nyugdíjak összegét ezentúl is a katonai rangfokozat és nem a család régebbi jövedelme alapján fogják megállapítani, tehát a reform nem a szociálpolitika követelményeinek megfelelően fog megtörténni.²⁾ A családfő elhalálása annál kedvezőtlenebb helyzetbe juttatja véglegesen a családot, mentől magasabb életmódot folytatott régebben. Különösen kedvezőtlen lesz a sokgyermekes

¹⁾ Ez a tanulmány a múlt számunkból technikai nehézségek miatt maradt le. A szerk.

²⁾ Lásd szerző: »A katonai nyugdíjtörvények reformja.« Közgazdasági Szemle 1918, november.

özvegyeknek a helyzete. Az özvegyek legnagyobb része rá lesz utalva arra, hogy saját munkakeresetével egészítse ki a járadékot avégből, hogy régi életmódját a legszerényebb mértékben folytathassa. A közérdek azt kívánja, hogy a családos anyák gyermekeiknek olyan nevelést biztosítsanak, lehetőleg közvetlen vezetésük alatt, aminő nevelésben részesedtek volna, ha a haza védelme atyjukat az élők sorából el nem szólítja. Ezek a nők azonban részben családi gondjaik, részben előrehaladott koruk miatt is, alig tudnak mást, mint otthoni munkát végezni. Ők azok, akik, amennyiben félnapi munkát nem találnak (takarítás, főzés, stb.) az otthoni munka közismert rossz munkafeltételeit további romlással fenyegetik. Sokszor éppen a nyugdíjjáradékra való hivatkozással nyomják a bérüket. Mindezek a szempontok azt kívánják, hogy egyfelől a nyugdíjtörvény megfelelő reformja, a társadalmilag gyűjtött özvegy- és árvaalapnak megfelelő felhasználása és végül a pályairányítás megfelelő szervezete útján az idősebb, illetve több- (3 és több) gyermeces nőket abba a helyzetbe juttassuk, hogy gyermekeiknek kereső munka nélkül is megfelelő nevelést biztosíthassanak. Ezeknek a családoknak a létminimumot biztosító alapnyugdíjon felül a régebbi jövedelmet bizonyos mértékben helyreállító törvényes póttjáradékot, esetleg ezenfelül az özvegy- és árvaalapokból megfelelő individualizálás alapján folyósítandó rendszeres segílyt kellene nyújtani egyéb közintézmények és közkedvezmények keretében (gyermek, ifjúságvédelem, oktatásügy, ipari ösztöndíjak, stb.) pedig elsőbbségi támogatásban kell részesíteni.

A női munkapiacot tehát azzal kell mindenekelőtt tehermentesíteni és megjavítani, hogy a megfelelően szervezendő helyi női munkaügyi (pályamutató) hivatalnál jelentkező többgyermekes és idősebb özvegyeket lehetőleg kizárólag a családi és háztartási feladatokra utalják.

A gazdasági és erkölcsi okokból méltán keresetre utalandó fiatalabb és gyermektelen özvegyek, valamint az iskolából az életbelépő női fiatal-ság több és megfelelőbb munkakeresetének biztosítása végett, egyrészt lehetőleg szaporítani kellene a bizonyos előképzettséget igénylő és ehhez képest jobban fizetett foglalkozási ágakat a nők részére, másrészt a tisztességes munkafeltételeket, a kínálatnak a gazdasági életszükségletét állandóan szemmel tartó szabályozásával és messzemenő törvényes védelemmel kellene biztosítani.

Ehhez képest a női pályaválasztás irányítása körében a következő részfeladatokat kellene elvégezni:

1. A létező női munkaalkalmakat nyilvántartani és újakat biztosítani, illetve teremteni; 2. a szakképzést kiépíteni; 3. a női pályaválasztást és munkaközvetítést konkrétan megszervezni; 4. egyéb, a női munkával kapcsolatos szociálpolitikai feladatokat, munkásvédelem, munkásbiztosítás, tanoncügy, stb. megoldani.

I. Ami az első feladatot illeti, hazánkban még az elsődleges adatgyűjtő munkát sem végezték alaposan el. Mielőbb meg kellene tehát állapítani, hogy mely foglalkozási ágak (ipari, kézműipari és egyéb tanult foglalkozások, kereskedelmi szakmák, mezőgazdaság, közszolgálat, stb.) állanak már is nyitva a nők részére, milyen kereseti viszonyok és munkafeltételek uralkodnak ott, melyek az igények az előképzettség, testi és lelki diszpozíciók tekintetében és milyenek a kilátások az előmenetelre nézve. Ezt a fontos alapozó munkát a gazdasági szakkörökkel közösen kellene elvégezni, az így nyert anyagot azután a kereseti viszonyok és a munkapiac állandó szemmel tartásával kellene kiegészíteni.

A második lépés azután azoknak az új iparágaknak és egyéb foglalkozási tereknek *kifürkészése* volna, amelyekben a nők eddig megokolatlan jogi akadályok, előítéletek, stb., miatt teret nem foglalhattak, bár külö-

nős tekintettel a háború által okozott és a háború után még inkább várható (elesettek, rokkantak pótlása, stb.) eltolódásokra, a gazdasági kilátások részükre kedvezőek. Így például az eddigi hazai és külföldi tapasztalatok alapján, különösen a következő kézműves-mesterségeket lehetne a közelebbi vizsgálat körébe vonni: szabó, kalapos, fehérművarró, finom mechanikus, látszerész, könyvkötő, fényképész, fodrász, díszítő, ékszerész, órás, stb. Meg kellene állapítani azt is, hogy minő *jogi és tényleges* (szakképzés, stb.) akadályok azok, amelyek a nőknek, mint tanoncoknak és alkalmazottaknak térfoglalását, de különösen önállósulását egyéb pályákon is (fényképezés, droguista, ipar, szobrászat, műszaki rajzolás, kertészet, szociális pályák) eddig megakadályozták. A kézműipari szakmák mellett — különösen a háború alatt szerzett tapasztalatok alapján — vizsgálat tárgyává kellene tenni azt is, hogy melyek azok a bizonyos fokig előképzettséget igénylő gyári munkaágak (vas- és fémipar, gépgyártás, villamosipar, művészi szalmakalap-gyártás, stb.), amelyekre a nőket nagyobb mértékben kellene a jövőben bocsátani.

II. Külön feladat a megállapítandó szükségletnek megfelelő szakképzési intézményeket nagyrészt törvényhozás és illetve az illetékes helyi hatóságok útján, részben kiegészítően és a kísérlet kedvéért társadalmi eszközökkel megteremteni. Az előbbi tekintetben utalunk a továbbképző, illetve tanoncoktatás kötelező kiterjesztésére a leánytanulókra és ezen oktatás szakszerű kiépítésére. Külön továbbképző oktatásra van szükség a tanult és nem tanult iparos-leánytanulók, a kereskedelmi — külön az üzleti és külön az irodai alkalmazottak — és végül a háztartási alkalmazottak részére.

Az utóbbi tekintetben különösen kilátásosak azok a képzőberendezések, amelyek a leginkább túlszűfolt női ipari munka (otthon-munka) levezetésére és illetve javítására alkalmasak. A legnagyobb veszély u. i. a háború alatt abból származott, hogy a hadsereg nagy fehérmű- és ruhaszükséglete tízezrekkel szaporította azoknak a nőknek számát, akiknek csak rövid begyakorlásban volt részük és így legfeljebb csak legegyszerűbb konfekció varrómunkára alkalmasak. A háború alatt keletkezett varróműhelyeknek érdemük van abban, hogy ingyenes képzési lehetőségekkel a hadbavonultak családtagjainak helyzetén javítottak. Minthogy azonban a háború megszüntével a legfontosabb forrás, a katonák felszerelése rendkívül meg fog csappanni, félő, hogy a továbbra is keresetre utalt, avagy pedig a munkakeresetről most már lemondani nem akaró nők tömegei a közönséges konfekció-munka feltételeit még a háború előtti színvonalra is le fogják szorítani. Ez ellen két eszközzel lehet és kell küzdeni: először az ú. n. *bérminimum-törvényhozással* és ezzel kapcsolatosan kiépítendő *iparfelügyelettel*. Ezeknek automatikus hatása lesz a műhelymunka terjedése és a munkásnők nagyobb fokú szervezkedése. Másfelől azonban a tömeges munkásnőkínálatot megfelelő *pályaválasztás* és *szakoktatás* útján más irányokba kell levezetni. Semmi esetre sem szabad még ma is, különösen a most először munkára jelentkező fiatal leányokat és gyermektelen fiatal özvegyeket is a fennálló varróműhelyek útján erre a rendkívül kedvezőtlen esélyekkel fenyegető pályára terelni.

A fennálló háborús varróműhelyeket lehetőleg közvetlen hatósági vezetés alatt kellene centralizálni és ezzel kapcsolatban lassanként a békeszükségletre korlátozni. Ezt már a háború legelején javasoltuk a Budapesti Központi Segítő Bizottságban,¹⁾ de csak két év múltán valósította meg ezt az eszmét részben az állam (központi honvéd-ruhatár). Idővel az alvállalkozói rendszert teljesen ki kellene küszöbölni és a békeidőben rendelkezésre álló katonai, de egyéb konfekció-munkát is elsősorban a hadi-

¹⁾ Lásd Fővárosi Közlöny 1915. évf. 6. sz.

özvegyeknek és illetve árváknak *fentartani*. A munkát mindenkor egyéni esetnek megfelelő mértékben kellene azok számára biztosítani, akik egyéni vagy családi viszonyaik folytán más, magasabbrendű munkára, nevezetesen alaposabb kiképzést igénylő pályára nem alkalmasak. Másrészt éppen a konfekció terén külön *szakszerű varróiskolákat* kellene nyitni, amelyek iparunk régi szükségletének tennének eleget. Különösen a finom fehérneműekkel foglalkozó kereskedelem jelent nagy hiányt valóban alaposan képzett, minősített munkásnőkben és ide lehet sorolni a keztyű, nőruha, nyakkendő, fűzőkészítő, kalapdíszítő és fehérnemű-tisztító iparágakat is. Éppen a képzett munkásnőkben való hiány okozza a nagyfokú külföldi behozatalt ezekben a cikkekben. Itt tehát új képzőiskolákat és tanfolyamokat kellene az érdekeltség bevonásával teremteni.

III. A női munkaerők nagy szaporodása a háború alatt és különösen a leszerelés alatt végbemenő nagy eltolódások szükségessé teszik a női pályaválasztási tanácsadás és a munkaközvetítés szervezetének lehető tökéletes kiépítését. Csak így lesz lehetséges az egész munkapiacról áttekintést szerezni, a munkásnőket odairányítani, ahol szükség van rájuk és őket a céltalan ide-odautazástól s a megokolatlan városbavándorlástól megóvni. Nélkülözhetetlen lesz a jó munkaközvetítő a keresetnélküliekről való gondoskodás terén is; csak ezzel a szervvel lehet a nők munkakészségét ellenőrizni és a munkára való kötelezettséget keresztülvinni. Ellenkező esetben nagy anyagi károk érnek e révén a közháztartást; erkölcsi téren is kedvezőtlen jelenségek mutatkoznának. A női munkaközvetítésnél fokozott mértékben van szükség individuális megítélésre, tüzetes tanácsadásra. A tanulatlan nők nagy tömegénél rendszerint meg kell ítélni, hogy testi alkalmasságuk, családi viszonyaik, lakásuk, régebbi tevékenységük stb. alapján minő munkára legalkalmasabbak. Ők éppen csak »munkát« keresnek. Csupán a tanult és bizonyos munkanemben bevált nőknél nincs szükség előzetes munkaügyi tanácsadásra. A nagyobb (kerületi) hatósági munkaközvetítők és Országos Központ mellett, *külön osztályokra* van szükség a tanulatlan női munka különböző nemei (mezőgazdasági, otthonipari, gyáripari, kereskedelmi, házi és kisegítő munka, stb.) számára is.

Amennyiben egyes tanult szakmákban dolgozó nők részére nem fizeti ki magát külön szakosztály szervezése, lehetőleg érdekeltségi szakbizottságok bevonásával, akkor kívánatosabb, hogy ezeket a nőket, külön érdekeikre való tekintettel, az illető szakma férfimunkásai számára berendezett szakosztály vezetője, esetleg külön szolgálati órákban helyezze el, mintsem hogy az általános női munkaközvetítőnek hiányosan képzett női vezetője foglalkozzék velük.

Általában a munkaközvetítés is annyit ér, amennyi szakértelmet és érzéket az ott alkalmazott *hivatalnoknők* képviselnek. Ezért nagy súlyt kell helyezni arra, hogy amiként a számos német államban újabban történik, a női munkaközvetítő tisztviselők részére valamelyik jó munkaközvetítővel kapcsolatban, rendszeres bevezető *tanfolyamot* szervezzenek, ahol meghatározott műszaki, szakszerű és általános szociális ismereteket szerezhetnek. Emellett kísérletet lehet tenni azzal is, hogy az illető foglalkozásból származó nőket alkalmazzanak az egyes szakosztályokban. A tanfolyamokat, konferenciákat időnként meg kell újítani.

IV. Egyéb szociálpolitikai teendők: a törvényes nőmunkásvédelem szorgalmazása, a dolgozó nők szakszervezkedésének elősegítése, a csecsemő-, gyermek- és ifjúságot védő szervezetekkel kapcsolatos működés stb., az elhelyezett tanoncok ellenőrzése, étkeztető és gyermekgondozó intézmények a dolgozó anyák részére, lakásgondozás (tanonc-, munkásnő-, hivatalnoknő-otthonok), városi, kerti, esetleg falusi telepítés, kiskertügy.

felvilágosító előadások (szülőesték, stb.), röp-, folyó- és egyéb felvilágosító iratok kiadása, a nőknek szociális munkára való nevelése és hivatásszerű kiképzése szociális nőiskolákban (csecsemő és ifjúsági gondozónők, hivatásos népjóléti megbízottak lakásfelügyelők, munkafelügyelők, munkasközvetítők, pályatanácsadók stb., képesítése.

V. A női munkaügy gyakorlati intézését, az állami és községi hatóságok bevonásával, megfelelően szervezendő *népjóléti hivatalok* keretében kellene megszervezni. A főváros területén a Népjóléti Központ keretében szervezendő Női Munkaügyi Osztály lesz erre hivatva. Ez a szervezet feleslegesé teszi azt, hogy a hadi hátrahagyottak gondozására külön szerv létesíttessék. A legeredményesebb gondozás ugyanis az lesz, amely az anya hivatási gondozásából indul ki és avval kapcsolatban gondoskodik az árvákról. Viszont a hadiözvegyek hivatási gondozását csak az egész női munkaügy alapos ismerete és gondos szervezése alapján lehet megoldani.

A női munkaügyet intéző helyi irodában megfelelő előképzettségű, hivatásos gondozók, illetőleg gondozónők alkalmazandók, akikre a következő konkrét feladatok fognak hárulni:

a) általános tanácsadás, egészségügyi, gazdasági, járadékügyekben;
 b) pályaválasztási tanácsadás különös tekintettel a hadigondozási alanyokra és a fiatalokra. Evégből össze kell működnie az orvosokkal, tanítókkal, szülőkkel és továbbképző intézményekkel, esetleges ösztöndíjak biztosítása mellett. Nyomtatott pályamutatók bármily részletesen ismertetik az egyes foglalkozási ágak viszonyait, sohasem pótolhatják a szóbeli útbaigazítást;

c) a munkaközvetítőkkel való szoros összeműködés, kivált azon nagyszámú nőnek közvetlen munkabahelyezése végett, akiknek képzésére mód nincs (kor, sok gyermek), illetve gyors keresetre van szüksége.

* * *

A női munkaügynek jelenleg leginkább vitatott részletkérdése a *házi-cselédek* kérdése. Előtérbe ezt a kérdést többek között a kínálatnak nagyfokú megcsappanása tolta, amelyet a női ipari munkaalkalmak háborús megszorodása és újabban a katonai alkalmazások idéztek elő.

A házi-cseléd-kérdés lényegéről két felfogás áll egymással szemben és ehhez képest két irányban próbálják azt megoldani, illetőleg a javulás útjára vinni.

Az egyiket *patriarchális* felfogásnak nevezhetjük, mivel a cselédet mint családtagot kívánja beilleszteni a háztartás keretei közé és jó bánásmóddal, egyéni neveléssel igyekszik belőle a lehető legnagyobb munkakészségét a család számára kiváltani. E felfogás teljes odaadást kíván a cseléd részéről a családtagok kényelmi szükségleteinek kielégítése tekintetében is, szabályozott munkaidőt nem ismerve, egész életének beosztását a háztartás vezetőjének belátására bízva. Ehhez képest a cseléd tartó nemcsak a munkaidőn belül, hanem azon lehetőleg túlmenően is befolyásolja a cseléd életmódját, szórakozásait, stb.; minden szabad óra, szabad est és szabad nap engedélyezése — bizonyos határokon belül — az ő joga.

A cselédi viszonynak ez a felfogása azonban nehezen egyeztethető össze a mai élet- és munkaviszonyokkal; a *patriarchális munka-viszony* előnyei mindinkább összezsugorodnak, hogy hátrányai annál élesebben ütközzenek ki. Különösen a nagyvárosban cseléd tartó és cseléd idegen egymástól, az életfelfogásnak az a csekély közössége sincsen meg közöttük, amely a régebbi társadalmakban, illetve ma is az egyszerű falusi viszonyok között fennáll (egy nemzetiség, egy vallás, agrárkörnyezet, stb.). A tisztán pénzgazdaságra beállított városi háztartás nemcsak a pénz-

bérek megállapításánál szorítja nagyfokú takarékoságra a cselédtartót, de a természetbeni járandóságok (lakás, ételmezés) kiszabásánál is. Viszont a nagyvárosi távolságok (beszerzési források, szórakozási módok, stb.) folytán a cselédnek munkafeltételei (munkaidő, lépcsőjárás, stb.) sokkal terhesebbek, mint a vidéken. A nagyvárosi embernek, különösen a nőknek elterjedt idegessége, nem mindig tiszteletet parancsoló, sokszor üres életmódja és éppen nem higgadt fellépése egyaránt hozzájárulhatnak a munkaviszony elmérgesítéséhez. A patriarchális munkaviszonynak az a lélektani alapja legtöbbször hiányzik, amely a cseléd részéről a bizalomban és tiszteletben, a cselédtartó részéről pedig a jóindulatban és nyugodt fölényben nyilvánult meg. A munkaviszonynak gyakori változtatása és az azzal járó olykor huzamos állástalanság a nőcselédekre a nagyváros minden kártékony erkölcsi befolyását rászabadítja. A kvártélyos asszonyoknál eltöltött napok erkölcsrontó hatásai néha egész életére munkakerülővé, szabadossá teszik az eredetileg jóra való cselédet is.

A patriarchális cselédi viszony leginkább kizárja azonban más *női foglalkozásoknak*, különösen női ipari munkának elterjedését. A házi-cselédeknek az a tudata u. i., hogy bármikor szabad bér munkaviszony alapján is megkeresheti kenyerét, nagyban fokozta önérzetüket a cselédtartókkal szemben. Ez az a szelep, amelyen az elégedetlen elemek a cselédsorsnak sokszor tűrhetetlenné váló fojtó légköréből eltávoznak. A szabad bér munkaviszonyban már mint takarítónő, mosónő, vasalónő is, pontosan megállapított bér munkafeltételek mellett dolgozhatnak, szabad ideje felett pedig kizárólag maga rendelkezik és ehhez képest oly emberi életstílust teremt magának, amelyet egyéni viszonyai, műveltsége, hajlamai szabnak meg. Bár a szabad munkaviszony sokszor még azt az életmódot sem biztosítja számára anyagi szempontból, mint amelyet jobb házakban a cseléd folytathat, a szabadság varázsának éppen a jóra való, erőteljes elemek egyre kevésbé tudnak ellentállani. Ma még gyakori a fluktuáció a háztartási és ipari munkaalkalmak között, de idővel, amint a női ipari munkások helyzete gazdasági, szociális és kulturális szempontból emelkedik (kivált a törvényes munkásvédelem és a szakszervezkedés következtében), a házicselédség körében leginkább csak a műveletlen, alsóbbrendű és illetve szakképzetlen elemek maradnak meg.

Mindezek alapján a cselédviszonynak patriarchális felfogásával szemben a szociális felfogás a háztartási munka körében ugyancsak a *bérmunkajellegét* kívánja erősebben kidomborítani és a javulás útját is ezen a mesgyn keresi. Kétségtelen, hogy azok a családok, amelyek jól bánnak cselédekkel, leginkább tűrhető viszonyt tudnak még ma is háztartási alkalmazottaikkal szemben teremteni. Az is bizonyos, hogy a komoly életfelfogást valló és méltó életmódot folytató úrinő nyugodt, fölényes modor és igazi szívjóság mellett némileg nevelőleg is hathat kivált a fiatal, még romlatlan háztartási alkalmazottra. De analfabéta, a sorstól hánytvetett, néha beteg és ideges munkásnőket rövid időn belül az emberi kötelességtudás, a megértés és odaadó ragaszkodás mintáivá nevelni, amint azt egyes házi-asszonyok megkíséreltik, teljesen kilátástalan fáradozás. Éppen azért nem lehet a patriarchális egyéni nevelés és bánásmód a női cselédkérdés megoldása, mivel *kivételes* cselédtartókra számít. Ezért a cselédkérdés minden reformját alapjában elhibázottnak kell tekinteni, amely elvileg nem óhajtja ezen munkaviszony körében azt a *különbséget csökkenteni*, amely más női munkaalkalmazással szemben ma még fennáll. A lényege a megoldásnak az, hogy a háztartásban a munkateljesítés feltételeit szintén pontosan körül kell írni, azon túlmenően pedig a háztartási munkásnőket is — egyéni felelősség mellett — a maguk erejére kell utalni. Amíg egyfelől a munka-

viszonyt ki kell tehát egészíteni mindazokkal a szociális intézményekkel, amelyeknek előnyeit más foglalkozási ágak munkásnői élveznek (szociális munkajog és bíraskodás, népbiztosítás, munkaközvetítés, állástalanság esetére való gondoskodás, stb.), másrészt a háztartási alkalmazottakat is elemi műveltségben kell, alapos népoktatás útján, illetve különös szakképzésben kell szaktanfolyamok és szakiskolák útján részesíteni, amelyek egyfelől munkabér-igényeiket megokolják, másfelől egyedül nyújtanának erkölcsi és gazdasági biztosítékot az élet mindazon esélyei ellen, amelyek nem velők született hibás hajlamoknak, illetve ferdeéteffogásnak következményei.

Ezen *alapfelfogás* mellett kilátástalannak kell tekintenünk minden bármily jóindulatú vállalkozást, amely a háztartási cselédek feletti *gyámkodás* intézményes kiépítésével iparkodik a cselédkérdést megoldani. Ide nemcsak azok a dilettáns rendőri intézkedések tartoznak, amelyeknek egyik megdöbbenő megnyilatkozása a fényképes cselédkönyv, amely immár alkalmas jobb elemet e pályától elriasztani, hanem azok a *neopatriarchális* törekvések is, amelyek pl. a fővárosban is *cselédotthonok* köré óhajtanak cselédgondozó intézményeket csoportosítani. Ezek a törekvések a mai hibás helyzet kulcsát abban látják, hogy a cseléd megfelelő intézményes gondozás nélkül kerül már a szülői házból is a városba. A cseléd tartók gondozása nem mindig felel meg a követelményeknek és különösen az állástalanság és hajléktalanság idején jár az intézményes ellenőrzés hiánya káros következményekkel. Ezt ellensúlyozandó, a hivatalos gondozásnak kellene átvenni a szülői házból kirajzó cselédleányt, elkisérni a vasúton, elhelyezni a városi cselédotthonban mindaddig, amíg megfelelő családnál elhelyezheti, ellenőrizni a család bánásmódját és a cseléd szabad idejét is kitöltve, mintegy a családot pótolná számára. E felfogás már csak azért is téves, mivel a cselédeknek százezreit ilyen egyéni gondozásba venni fizikailag is lehetetlen. Hiszen Magyarországon közel négyszázezer, magában a fővárosban hatvanezer nőcseléd van alkalmazva. De kivihetetlen azért is, mivel a belátó és a legjobb indulattól vezetett gondoskodásnak ilyen mértékét a mai, minden művetetlensége dacára is, önérzetes cseléd és különösen éppen az értékesebb elem nem tudná elviselni. De az sem valószínű, hogy a cseléd tartó családok hajlandók volnának azt az ellenőrzést és beavatkozást eltérni, amely az ezen szellemben felfogott reformmal szükségképpen együttjárna. Ez úgy a cselédek, mint a cseléd tartók részéről az amúgyis gyakori perpatvart állandósítaná és a kölcsönös vádaskodást a patriarchalizmus hatósági szervezete nem tudná elég békebírói tárgyalással elintézni. De különösen csekély volna ez intézmény népszerűsége a háziasszonyoknál az esetre, ha bár a gondozóintézmény *csak* a kifogástalan erkölcsi és egészségi állapotban levő cselédeknek igyekeznék közvetíteni, de megfelelő munkafeltételek (bér, lakás, stb.) kikötésén felül még különös szociális törvények alapján betegség-, élet-, hozomány-biztosításra vonatkozó díjakat róna ki rájuk, nem felejtkezvén meg természetesen esetleg némi szerény tagsági díjakról sem. Ebben az esetben az önállóbb gondolkodású és értékesebb cselédek, valamint a jóra való háziasszonyok valószínűen fokozottabb mértékben a magánközvetítők útján igyekeznének érintkezésbe jutni, csak hogy a cselédpatronázst elkerüljék.

Amire a cselédkérdés megjavítása érdekében szükség van, azt a következőkben foglalhatom össze:

A cselédek nem szabad elkülönített kasztként kezelni és érdekükben különleges intézményeket létesíteni. Bele kell kapcsolni őket a szociális reform általános intézményeibe, hogy ezzel is lerontsuk azt az előítéletet,

amelyet ezzel a foglalkozással szemben éppen a jóra való elemek táplálnak. Ehhez képest a háztartási alkalmazottak munkaviszonyát az 1876. évi XIII. t.-c. keretéből kiemelve, az általános szolgálati szerződés modern szociális szabályozása körében kell újjárendezni. Ki kell terjeszteni rájuk is a *szociális biztosítás* áldásait; a háztartási munkások és munkaadók is kötelezve legyenek betegség, baleset, rokkantság és aggkor, valamint az állástalanság esetére való biztosításra. Ezzel megszűnnék a cselédsorsnak legszomorúbb vonása, a teljes bizonytalanság, nevezetesen a munkában szerzett végkimerülés folytán bekövetkező rokkantsági és aggkori nyomor. A munkaközvetítés feladatát feltétlenül ki kell venni a *gyakori* állásváltogatásban érdekelt magánközvetítő kezéből és azt hatósági intézményre kell bízni. Ez a hatósági cselédközvetítő azonban szakosztálya kell, hogy legyen az általános hatósági munkaközvetítésnek. Tekintettel a női munkapiacra végbemenő már említett eltolódásokra, ez is a munkafeltételek, nevezetesen a munkabéreknek egészséges kiegyenlítése irányában hathat. A cselédközvetítés tehát ugyanazon szakszerű felügyelet és technika szerint folya, mint a munkaközvetítésnek egyéb ágai. A női munkaközvetítőnek, mint szociális obszervatóriumnak lehetőleg a női munkaügy területét a maga egészében kell áttekintenie.

A cselédek kasztszerű elkülönítését el kell kerülni a lakáskérdés megoldásánál is. Bele kell kapcsolni azt, nevezetesen állástalanság és átutazás esetére, a családi körön kívül előmunkásnők általános lakáskérdésébe. Szükség van tehát olyan női szállókra, amelyekben olcsó hálódíjak és élelmezés lehetősége mellett elsősorban állástalan munkásnők, ideértve a háztartásiakat is, rövid időre megszállhatnak és ő már az olcsóság által is elvonatnak a kvartélyos asszonyok ágyrajáros hálólhelyeinek feltétlenül erkölcsrontó légköréből. Úgy az adminisztráció, mint a rentabilitás szempontjából is be fog válni a cselédek lakásügyének ez a bekapcsolása a női szállók egyöntetű kezelésébe és üzemvezetésébe.¹⁾ E tömeges női szállókat a rentabilitás biztosítása érdekében nagyszabásúan kellene megtervezni és berendezni. Állandó lakhelyül szolgálnának a munkásnők részére és csak egy szárnyát tartanák fenn elsőbbségi joggal az állástalanok és átutazók részére. Ezen szálló keretén belül lehetne esetleg kezdeményezni a háztartási munkásnők ügyének azt a szerencsés megoldását, hogy jelentékeny részük a jövőben a családon kívül laknék és mint bejáró szakácsnő, lakástisztogató, vasalónő, mosónő, stb. az ipari munkához közelálló formában és előreláthatóan jobb javadalmi viszonyok mellett (esetleg mint üzleti, még helyesebben közhasznú társasági, illetve hatósági lakástisztogató, stb. vállalatok alkalmazottai is) keresné meg kenyereiket. Ez részben megszüntethetné azokat a lehetetlen cselédszobaviszonyokat, amelyek a főváros általában elmaradott lakásegészségügyi viszonyainak legszomorúbb fejezetei közé tartoznak (egészségtelen kamrák és rekeszek, stb.) Végleges javulást e téren természetesen csak a jövő hozhat (építési és lakhatási engedélyek gondosabb revíziója vagyis felügyelet.)

¹⁾ A női szállók körében kétségtelenül két típust kell majd megvalósítani. A nagyobb, közös hálótermek intézményét, amely csak a legalacsonyabb műveltségű nőknek szolgálhat olcsó férőhelyül. Az eddig szerzett tapasztalatok szerint a jobb házi alkalmazottak és a kereskedelmi és irodai alkalmazott nők közös hálótermekkel nem elégszenek meg, néha még a két-három szobátársával lakott szoba sem elégíti ki az otthonosság tekintetében táplált velük született igényeket, hanem külön szobát kívánnak. A nők közötti gyakori rivalitás, izlésbeli eltérések (vallás, szórakozás, irodalom, művészet) lehetetlen helyzeteket teremtenek az adminisztráció számára. Ezen nők részére a külföldön leginkább a különszobás szállók rendszere vált be, amelyekben nappal is tartózkodhatnak és azokat apró eszközökkel a maguk izlésének megfelelően rendeztetnek be. Néhány kép, néhány könyv adja meg számukra a szobának a saját otthon jellegét. Emlékezetes marad mindenki számára az e tekintetben megnyilvánuló különbség, ha akár a berlini, akár a bécsi idevonatkozó szállókat meglátogatta. Minthogy azonban a nőknek magasabb lakásigényeikkel szemben kisebb keresetük van mint a férfiaknak, a társadalomnak anyagi támogatása ezen a ponton nagy mértékben kívánatos.

A munkaviszonynak ez a reformja egyúttal rámutat azokra a kiegészítő *kultúrpolitikai* szükségletekre is, amelyeknek kielégítésétől az eddig cselédsorban élt munkásnők értelmi és erkölcsi emelkedését várhatjuk. Egyfelől az elemi oktatás és továbbképző iskolázás kiépítésével kapcsolatban a nők általános műveltségét kell fokozni, a felvilágosító munkát az élet minden komoly viszonylata irányában természettudományi alapon elvégezni, másfelől a felnőttek szabad idejének kitöltésére népművelő berendezéseket és szórakozásokat szervezni.

A háztartási munkát iparkodni kell lehetőleg a *szakmunka* fokára emelni és ehhez képest olyan háztartási alkalmazottakat képző intézményeket teremteni, amelyek a külföldön részben bennlakással kapcsolatos egy éves iskolákban, részben esti tanfolyamokon folynak. Mindezen irányokkal erősíthetik a háztartási munkásnőknél is az önsegélyező mozgalmat. Ezek között elsősorban a szakszervezkedés, de azután a szövetkezeti alakulások is számbajönnek (beszerzési, termelő, stb. szövetkezetek). Amíg a szakszervezet állandóan abba az irányba hathatna, hogy a háztartások keretein belül élő nők munkaviszonyai mindinkább megközelítsék más női munkásrétegek kereseti és életviszonyait, a szövetkezeti forma mutatna példát megfelelő közintézményekkel kapcsolatban a női cselédkérdés gyökeres megszüntetése irányában.

A cselédkérdésnek ezen reformja mellett harcolnak oly gyakorlati érzékű kitűnő nők is, aminő Perkins Gilman, Jane Adams, stb.

A cselédkérdésnek akár akadémikus tárgyalását, akár gyakorlati intézését külön szakítani a női munkaügy nagy problémájától tárgyilag teljesen elhibázott dolog. Ezzel vagy a neo-patriarchalizmus útvesztőibe tévednek vagy ugyanazokra a szociálpolitikai követelésekre lyukadnak ki, amelyek az általános női munkásügy körében is felmerülnek. Párhuzamos, szétszakított munkát feleslegesen végezni pedig szociális téren legkevésbé sem kívánatos: a női munkásügy háborús és háborúutáni problémái immár nálunk is erőteljes, egységes szociálpolitikai akciót és szervezeteket kívánnak.

A polgári törvénykönyv és az alkoholizmus.

Irta: **Dr. Lányi Márton**, főispán.

Az alkoholelleses küzdelem magánjogi vonatkozásait tekintve megállapíthatjuk, hogy érvényben lévő jogszabályainkban kifejezetten semmiféle utalás nincsen arra, hogy alkoholbetegségben szenvedő egyén magánjogilag más elbírálás alá eshetne, mint bármely más egyén. E megállapításnál elsősorban az 1877. évi XX. t.-c. rendelkezései tartandók szem előtt, amelyek a gondnokság alá helyezés elrendelésének esetei közé az alkoholbetegségben szenvedőt nem veszik fel. Ilyformán a most említett törvény alapján e címen csak akkor lehetett valakit gondnokság alá helyezni, ha az iszákosság következtében elmebetegség fejlődött ki, vagy ha az iszákosság a vagyon eltékozlásával járt.

A törvény alapján kifejlődött bírói gyakorlatra kétségtelenül erős befolyással volt a polgári törvénykönyv tervezetének álláspontja is, amelyet alább részletesen ismertetni fogunk. Így azután a mostani tényleges jogállapot az, hogy iszákosság miatt is lehetséges a gondnokság alá helyezés. Nem lesz érdektelen azokat az eseteket felemlíteni, amelyek a mos-

tani helyzetet megvilágítják. Olvashatunk oly bírósági határozatot, hogy tékozlás címén gondnokság alá helyezhető, aki csekély vagyon és jövedelem mellett pénzét a korcsmában költi el és részegeskedik; aki gyakran jár a korcsmába és a gazdaságát iszákossága miatt elhanyagolja. 1916 augusztus 21-én P. 5.366/1916. sz. alatt a kir. Kúria kimondotta, hogy a gondnokság alá helyezés iránt azon az alapon indított per, hogy az alperes nagyfokban alkoholista és mint ilyen saját ügyeinek ellátására teljesen képtelen, az 1877. évi XX. t.-c. 28. §-ának *b)* pontjára alapítottanak jelentkezik. Megállapítást nyert az is, hogy tékozlónak tekintendő az az egyén, aki évi jövedelmét egyéb törzsvagyon hiányában nem családjának eltartására, hanem kizárólag italozásra költi el.

A most említett határozatokkal szemben különösen régi bírósági gyakorlatunkban voltak találhatók olyan esetek, amelyek kimondották, hogy az iszákosság nem ok a gondnokság alá helyezésre. Hasonlóképpen megállapítást nyert, hogy a gondnokság alá helyezés egyedül a gyakori ittasság alapján nem rendelhető el, mert a részegeskedés egymagában a törvényben, (1877. XX. t.-c.) mint gondnokság alá helyezési ok felemlítve nincsen.

A magyar általános polgári törvénykönyv tervezetének (első szöveg) elkészülte alkalmával a tárgyalások során az a szempont domborodott ki, hogy lehetővé kell tenni az iszákosnak hatósági oltalom és felügyelet alá helyezését már akkor, midőn az iszákosságnak romboló hatása még be nem állott, s midőn az még nem öltött ugyan oly mérveket, hogy a pazarlás fogalma alá lenne vonható, de mégis alaposan tartani lehet attól, hogy az iszákos önmagát vagy családját az elszegényedés veszélyének teszi ki.

Az iszákosnak gyámság alá helyezését a bizottsági tárgyalások során kellőleg indokolták azok a társadalmi és gazdasági bajok, amelyeket az iszákosság szenvedélye rendszerint előidéz. Az ily egyén nemcsak családja iránti kötelességeit hanyagolja el, de megszokja a munkátlanságot, s gyakran a bűnözésre való hajlamok fejlődnek ki benne, s a társadalom igen sok hasznos tagját veszti el azáltal, hogy kellő időben nem lép közbe, amidőn az iszákosság szenvedélyéből eredhető bajok még alkalmas eszközökkel megelőzhetőek lennének. Az iszákosságnak gyógyítása gyakran azáltal válik lehetővé, hogy az iszákos személyes szabadságának korlátozásával hatályos felügyelet és oltalom alá helyeztetik.

E bajok felismerése indította a német törvényhozást is arra, hogy az iszákosságot, mint önálló gondnokság alá helyezési okot szabályozza. A gyámság alá helyezés okául elfogadta az iszákosságot a svájci polgári törvénykönyv is.

A bizottsági tárgyalásoknak az lett az eredménye, hogy a polgári törvénykönyv tervezetének (első szöveg) 7. §-a kimondta, hogy gyámság alá helyezés okául szolgál az iszákosság, ha ezáltal az iszákos önmagát, vagy családját az elszegényedés veszélyének teszi ki (2. p.), ugyanezen szakaszban olvashatjuk azt a rendelkezést is, amely szerint a bíróság gyámság alá helyezi azt, aki elmebetegsége, elmegyengesége vagy iszákossága miatt közveszélyes (3. p.).

Az elmebetegség, elmegyengeség és iszákosság a tervezet indoklása szerint magában véve az illető személy védelme szempontjából né-

mely esetekben nem teszi ugyan szükségessé a gyámság alá helyezést, az említett bajok közveszélyes jellegük által azonban oly alakot ölthetnek fel, hogy mások biztonsága érdekében az elmebeteg, elmegegye, vagy iszákos személyes szabadságának korlátozása és a hatósági gondozás és felügyelet elrendelése válik szükségessé. Ily egyéneknek elmeegógyintézetben való elhelyezése és gyógyítása gyakran csak ezúton lehetséges. Erre való tekintetből a tervezet a gyámság alá helyezésnek helyt ad az elmebetegség, elmegegyesség és iszákosság közveszélyes jellege miatt is.

Ugyanezt az álláspontot foglalja el a svájci polgári törvénykönyv, amely közveszélyesség miatt még tékozlás és feslett életmód esetében is helyt ad a gyámság alá helyezésnek; és az iszákosság közveszélyessége esetében a német ptkönyv 6. §. 3. pontja is.

A magyar tervezet az elősorolt esetekben a gyámság alá helyezést nem szorította kizárólag a teljeskorúakra. A kiskorúak gyámság alá helyezésére ugyan nincs szükség; mert a törvény szerint minden esetben szülői jog vagy gyámság alatt állanak. Oly célból azonban, hogy a gyámság alá helyezés oly esetben, amidőn arra a teljes kor beálltával előreláthatólag szükség lesz, már előzetesen jogerejű ítélettel eldönthető legyen, nehogy a teljes kor beálltakor az ily egyének esetleg, habár csak időlegesen és átmenetileg is képviselő nélkül maradjanak, a gyámság alá helyezési eljárást a vagyonjogi viszonyok biztonsági érdekében is, már a kiskorúság tartama alatt lehetővé kell tenni. Önként érthető azonban, hogy ily esetben a gyámság alá helyezés joghatálya csak a teljes kor elérével kezdődhetik.

Elmebeteg vagy magát jelekkel megértetni nem tudó siketnéma kiskorúnak a nagykorúságtól kezdődő joghatályal gondnokság alá helyezését jelenlegi jogunk is (1885 : IV. t.-c. 1. §.) megengedi. Ugyanennek a gondnokság s illetőleg a tervezet terminológiája szerint a gyámság alá helyezés többi eseteire való kiterjesztését az intézmény célja igazolja.

A tervezet a kiskorú gyámság alá helyezését azonban elmebetegség vagy elmegegyesség eseteiben a tizennyolcadik életév betöltése előtt, pazarlás vagy iszákosság esetében pedig a huszonharmadik év betöltése előtt nem engedi meg.

Ily korhatár megállapításának indokául az mutatkozott, hogy addig, míg a kiskorú gyógyulása vagy javulása remélhető, ily bizonyos tekintetben megbélyegző és esetleg teljesen szükségtelen eljárást megengedni nem lehet. Azt, hogy elmebetegség vagy elmegegyesség miatt a gyámság alá helyezés már a tizennyolcadik életév betöltésével megengedtessek, igazolja az a körülmény, hogy e betegségek megfigyelése gyakran huzamosabb időt vesz igénybe s másrészt az elmebajok gyógyíthatatlan vagy a teljes koron túl terjedő tartós jellege már előzetesen biztosan megállapítható. Pazarlás és iszákosság esetében ez a szempont nem forog fenn s ezért a tervezet az ebből az okból való gyámság alá helyezést csak a kiskorúság utolsó évében engedi meg.

A kiskorú gyámság alá helyezését megengedi a német ptkönyv (6. §.) és pedig minden korlátozás nélkül és az olasz ptkönyv (324. §), de csak a kiskorúság utolsó évében. Pazarlónak és iszákosnak gyámság alá helyezését a tervezet szerint a házastárs és az egyenes ági rokon, ilyenek nem létében a testvér és a gyámhatóság kérheti. A testvért és a gyámhatósá-

got akkor is feljogosítani az eljárás kérelmezésére, ha a pazarlónak, illetőleg az iszákosnak házastársa és egyenesági rokonai vannak, azért nem mutatkozott indokoltnak, mert a pazarló vagy iszákos gyámság alá helyezésében a házastárs és egyenesági rokonok eltartási és öröklési igényeiknél fogva oly mérvben vannak érdekelve, hogy joggal feltehető, miszerint ezek a gyámság alá helyezést, midőn arra közérdekből is szükség van, mindenesetre kérelmezni fogják és csakis személyi, családi vagy más oly kiméletet igénylő tekintetből fogják azt esetleg elmellőzni, amelyek egyúttal azt is igazolják, hogy a kevésbé érdekelt rokonok és a gyámhatóság a beavatkozásból ily esetben kizárassanak. Ily személyek hiányában azonban méltányosnak mutatkozik a most már vagyonilag is közelebbről érdekelt testvérnek és a gyámhatóságnak is a keresetjogot megadni; mert ellenkező esetben a pazarló és iszákos ily esetben teljesen védtelenül lenne kiszolgáltatva káros szenvedélyének és a közérdek sem volna különben megóvható.

Ellenben önálló kereseti jogot engedett a tervezet annak a községnek, amelyik az iszákos elszegényedése esetében azt eltartani köteles lenne; mert a község eltartási terhének elhárítására a többi jogosultnak kérelmezési joga, amely egészen más érdeknek szolgál, elegendő biztosítékul nem tekinthető. A községet ez a jog csak akkor illeti, ha az eltartás kötelezettsége az iszákos elszegényedése esetében közvetlenül őt terhelné, tehát ha nincs eltartásra köteles és arra képes hozzátartozó, mert a tartási kötelesség beálltának távoli lehetősége nem volna elegendő alap e jog megadására.

A zürichi ptkönyv 738. §-a szerint tékozló gyámság alá helyezése elrendelhető a szegényügyet ellátó hatóság feljelentésére. A német birodalmi perrendtartás 680. §-a érintetlenül hagyja azokat az országos törvényeket, amelyek szerint a község jogosult a tékozló vagy iszákos gondnokság alá helyezését kérni.

Az iszákosság okából való gyámság alá helyezést a tervezet a pazarlás okából való gyámság alá helyezéssel egyenlő szempont alá helyezvén, a kereseti jogot is mindkét esetben egyöntetűleg szabályozza.

Az alkoholelleni küzdelem magánjogi vonatkozásaiban elért ez eredményről joggal lehetett feltenni, hogy e minimális követelmények teljesítése többé nem lesz vitássá tehető. És mégis érdekes megemlíteni, hogy a polgári törvénykönyv tervezetének főkérdéseire (elvi kérdés) vonatkozó bizottsági tárgyalások során oly vélemény is merült fel, hogy az iszákosságot egyáltalán nem kellene elismerni a gyámság alá helyezés önálló okának.

E vélemény szerint a gyámság alá helyezéssel csak csekély eredményeket lehet elérni az alkoholizmus elleni küzdelemben. Útját állja ez intézkedés eredményes voltának az a körülmény, hogy az állam a szeszadó címén szedi ma egyik legnagyobb jövedelmét. A javasolt intézkedésből még az őszinteség is hiányzanék. A szesz kimérésének kellő korlátok közé szorításával inkább lehetne segíteni a bajon. A legdrasztikusabb esetekben a pazarlás és az elmebetegség címén való gyámság alá helyezés is alkalmazható.

Emellett az iszákosság miatt elrendelhető gyámság intézménye szükségessé tenné az iszákosok gyógyítására rendelt ingyenes szanatóriu-

mok felállítását, ami — az aggályoskodók nézete szerint — újabb nehézségeket jelent; eltekintve attól, hogy szerintük az sem kétségtelen, vajjon van-e már biztos gyógy mód az iszákosság ellen.

Ezenfelül — az ellenvéleményen lévők nézete szerint — a gyámság alá helyezés emez új okának megállapítása oly útra visz, amelyen nehéz megállni. Tovább kellene menni és gyámot kellene rendelni a legfelső osztályokban elharapódzott morfinizmus esetére, avagy az annyira veszélyes vérbajok kényszergyógyítása céljából is. Ezekben az esetekben is szükségessé válhat az állami segítségnek ez a módja, amely szükséges annak okából, hogy valaki embertársaira nézve veszélyes lehet; ámde ez az állami gyámkodásnak mértéken túl való kiterjesztését jelentené.

Utalás történt továbbá arra, hogy nálunk nagy óvatosságra van szükség újabb gondnoksági okok felállításánál. Eljárási jogunk ebben a körben ma is igen sok panaszra és visszaélésre ad okot. Az eljárást sokszor felhasználják arra, hogy a családra alkalmatlan egyéneket ártalmatlannokká tegyék. Az iszákosság címén való gyámság alá helyezésnél ezek a veszélyek fokozottabb mértékben vannak meg, mert az iszákosság fogalma igen labilis, annak igen sok fokozata van, kezdve az elmebetegséggel határos iszákosságtól egészen addig, ahol csak időszakonként teszi tehetetlenné az illetőt. Az orvosi tudomány sem képes biztos meghatározását nyújtani az iszákosságnak, inkább csak negative állapítja meg azt. Ily körülmények között a visszaéléseknek tág tere nyílik. Ezért, ha felvételnek is az iszákosság a gyámság alá helyezés alapjául, az eljárást különösen erős cautelákkal kell körülvenni.

Más oldalról utalás történt arra, hogy ha az iszákosság a gyámság alá helyezés önálló okául el is fogadtatnék, semmi esetre sem kell helyt adni annak körében az ideiglenes gyámság alá helyezésnek. A pusztá veszélyesség alapján az iszákosnak vélt embert, akár csak ideiglenesen, gyámság alá helyezni nem lehet az egyéni szabadság nagyfokú veszélyeztetése nélkül. Azért az iszákosság miatt a gyámság alá helyezésnek mindenestre csak úgy lehessen helyt adni, ha annak fenforgását véglegesen a bírói eljárás jogerős lefolytatásával, megállapították.

Ezekkel a véleményekkel szemben a bizottság túlnyomó többsége az iszákosságnak a gyámság alá helyezés önálló okául való felvétele mellett nyilatkozott.

Utalás történt arra, hogy az alkoholizmus ellen minden eszközzel küzdenie kell a társadalomnak és a törvényhozásnak. Ebben a világszerte folyó küzdelemben Magyarországnak sem szabad elmaradnia. Nálunk ez a baj még veszélyesebb formában jelentkezik, mint Németországban. Különösen a pálinka óriási pusztításokat visz véghez. Az iszákosságnak mint önálló gyámság alá helyezési oknak megállapítását erős szociálpolitikai, munkásvédelmi, hygiénikus okok kívánják. Ily pusztító bajjal szemben az államnak egyaránt kell őrködni polgárainak testi épsége és vagyoni érdekei felett. Különösen fontos ez a munkásosztályra nézve. Közismert tény, hogy a szombaton kifizetett heti keresményt számos esetben elissza a családapa. De a középosztály körében is gyakori az eset, hogy a családi vagyon a családfő iszákossága következtében pusztul, anélkül, hogy egyébként az illetőnek pazarlásáról lehetne szó.

Igaz, hogy a gyámság alá helyezés önmagában még keveset lendít

az iszákosság elleni küzdelem ügyén, de ez nem ok arra, hogy annyit meg ne tegyünk, amennyit megtehetünk. Már az a körülmény, hogy a törvény állami feladatnak jelzi az iszákosok gondozását, felhívja a figyelmet arra, hogy más irányban is tegyenek valamit e téren.

Nem állíthatni azt, hogy vagyoni tekintetben a gyámság alá helyezésnek nem volna semmiféle jó következménye. Sok esetben a munkás heti keresményét meg lehet menteni, ha az a feleség mint gyám kezéhez lesz kiszolgáltatva. A tervezet 460. §-a megadja a gyámnak a gyámolt személye feletti gondoskodás jogát, tehát azt a jogot is, hogy a gyámoltat esetleg szanatóriumba szállíthassa. Az intézkedés célzata csakugyan az, hogy az iszákos egyén akarata ellenére gyógyítható legyen.

Igaz, hogy az iszákosságnak gyámság alá helyezési okul felvétele esetleg veszélyessé válhat, de ugyanez az elmebetegségre mint gyámság alá helyezés okára nézve is áll. Az eljárásban gondoskodni kell a szükséges garanciákról. Ha a gyámság alá helyezést csak valamely közhatóság kezdeményezheti, máris elesnek az aggályok, amelyek abban az irányban merülnek fel, hogy a gyámság alá helyezés egyesek önző céljaira fog felhasználtatni. Egyébiránt az iszákos érdekében az sem baj, ha azt, aki őt gyámság alá helyezett, bizonyos mértékig önző vagyoni érdekek is vezetik.

Ami azt a kérdést illeti, hogy az iszákosság mely további előfeltételek mellett legyen alapja a gyámság alá helyezésnek, erre nézve javasolják azt is, hogy a német ptkönyvnek (6. §. 3.) az a formulázása fogadtassék el alapul, amely szerint a gyámság alá helyezés oka legyen az is, ha valaki iszákosság miatt magáról vagy ügyeiről gondoskodni nem képes.

Erre nézve azonban megjegyeztetett, hogy az iszákosság mint gyámság alá helyezési ok megállapításánál nagy óvatosságra van szükség, különösen a munkásosztályra való tekintettel. Az a meghatározás »ha ügyei ellátására nem képes«, a célnak meg nem felel; mert lehet, hogy a munkás egészen jól dolgozik, csak bizonyos időközökben vesz rajta erőt az iszákosság és teszi hasznavehetetlenné. Nem szabad figyelmen kívül hagyni azt sem ennek az új gyámság alá helyezési oknak megállapításánál, hogy azáltal a gyámhatóságok túlságosan meg ne terheltessenek. A bírói eljárás és a szakértői szemle költségei is óvatosságra intenek.

A polgári törvénykönyv főelőadmányának szövegezése egyébiránt nemcsak a tervezetnél, hanem a német ptkönyvnél is helyesebb védelmet nyújt az iszákos megóvására, mert ezek csak akkor engedik meg a gyámság alá helyezést, amikor már meg van a baj; míg a főelőadmány megoldása lehetővé teszi a baj megelőzését, az iszákos egészségének megmentését is.

Az ismertetett tanácskozások eredményeinek egybevetésével a bizottság többsége amellet foglalt állást, hogy az iszákosság a gyámság alá helyezés önálló oka legyen oly értelemben, hogy gyámság alá helyezzék, aki iszákossága által elmebeli épségét, saját vagy családjának megélhetését vagy mások (akár személyi, akár vagyoni) biztonságát veszélyezteti.

A polgári törvénykönyv tervezetének második szövege azután azt a végleges álláspontot foglalta el, amely szerint a bíróság kérelemre gyámság

alá helyezi azt, aki iszákosságával elmebeli épségét, saját vagy családjának megélhetését vagy mások biztonságát veszélyezteti (6. §. 4. p.).

A tervezet a képviselőházba benyújtván, azt ott az e célra kiküldött bizottság tárgyalta és a most említett szakasz a következő formulázást nyerte:

6. §. A bíróság kérelemre gyámság alá helyezi azt: aki iszákosságával elmebeli épségét, saját vagy családjának megélhetését, *avagy saját* vagy mások biztonságát veszélyezteti.

Ez a mostani helyzet.

Kétségtelen, hogy csak kezdő eredményről van szó. A küzdelmet tehát folytatni kell, egyrészt azért, hogy ezeket az eredményeket a törvényhozási munka további során biztosítsuk, másrészt, hogy a további eredményekre a talajt előkészítsük. Azért az agitációt fokozni és a polgári törvénykönyv javaslatának további sorsát állandóan figyelemmel kísérni kell.

Balesetbiztosítási veszélyességi táblázat.*)

Irta: **Hlavács Kornél**, miniszteri osztálytanácsos-bíró.

A nyilvános vita a közügyeknek mindig hasznára válik. Különösen, ha objektív marad. A személyes élű küzdelmek, még ha kedveskedők és szellemesek is, a közfigyelmet igen könnyen mellékvágányra, vakvágányra terelik. Mindenki azt lesi, vajjon az élc, a gúny terén a mérkőzők közül ki jó ki győztesen. Nem sok az, ki észbe kap, aki látja, hogy nem is az a vesztes, aki a szójátékban elmaradt, hanem a közügy, amelynek érdekében a vita indult. A gúny, az élc máskülönben is igen veszedelmes fegyver. Csak óvatosan, mértékletesen szabad használni. Magát a legjobb akaratú, a legtisztább szándékú vitázó felet is tévedésbe ejtheti. Önmagán üt sebeket, mert a szellemeskedés érdekében igen sűrűn akaratlan csalódásokba, paralogizmusokba esik. Jó szerencse, ha ilyenkor világos, hogy a téves konkluzió nem szándékos, a hibás zárótételek nem tudatosan állottak elő, az álkövetkeztetést a szofizma vádja nem illeti és az érvfűzés a rabulisztika birodalmába nem sorozható.

A veszélyességi táblázatot készítő dolgozó asztala mellől nyilatkozó hang a Munkásügyi Szemle tíz kéziratfaló oldalán keresztül ontja a kedves tréfákat. Ezekbe igyekeznek az Országos Munkásbetegsegélyező és Balesetbiztosító Pénztár mai veszélyességi táblázata ellen előadott érveimet fúlasztani és javaslatommal szemben a táblázat mai szerkezetét megvédelmezni. Őszintén, nagyon sajnálom, hogy erre a térre nem követhetem. Nehéz időket élünk. Úgy érzem, hogy e komoly időkben minden közügyet, még a veszélyességi táblázat mai arányszámait is komolyan kell tárgyalni.

Ez egymagában is elég ok arra, hogy az élceldéstől visszatartsunk. De visszarettent e térről az a tanulság is, amelyet az ellencikk sorsa tár elénk. A kedves tréfák kedvéért az egészen téves bevezetés után azzal kezd és megszakításokkal hosszú oldalakon át bizonyítgatja, hogy a kis munkabéres üzemcímekre a nagy számok törvénye nem alkalmazható. Könnyed paralogizmussal úgy állítja be, mintha én az ellenkezőjét állítottam volna. Mintha a felsorolt példákkal kifejezetten nem is azt bizonyítottam

*) E fontos kérdés megvitatását az ellentétes nézetek tisztázása szempontjából szükségesnek tartottuk. Jövő számunkban dr. Hartmann, a RVA. tanácselnökének kérésünkre írt cikkét közöljük még s ezzel a vitát lezárjuk. Szerk.

volna, hogy egyes üzemcímeken a nyilvántartott beszámítható javadalmazás túlságosan kicsiny: évszázadokat, egy évezredet kellene bevárunk, hogy a veszélyességi arányszám megállapításához elég adat álljon rendelkezésünkre.¹⁾ Mintha nem is tettem volna javaslatot az »elégtesen megfigyelési számok folytán téves veszélyességi osztályllyal párosított üzemcímek és helytelennek bizonyuló besorozások kiegyenlítésére.«²⁾

Sokkal tovább mentem. Még a nagy számok ellen is voltak kifogásaim. Különösen a külföldi nagy számok azok, amelyek ellen észrevételeimet bőven elmondottam. Az ellenészrevételek engem meg nem győzhettek, mert az Országos Pénztár által kiadott adatok az én álláspontom mellett bizonyítanak. Kifogásoltattam az én szemelvényes módszerem: Ime, bemutatam kimutatásomat, amelyből szándékosan egyetlen olyan üzemcím sem hiányzik, ahol öt millió korona beszámítható javadalmazás merült fel. A külföldi nagy számok alapján álló veszélyességi arányszámok győzelme sehogy se állapítható meg.

Ez nem a mi veszélyességi táblázatunk elkészítőinek hibája. Jobb veszélyességi táblázatot akkortájt talán más se készíthetett volna. Csak azt nem tartanám helyesnek, ha a tanulságokat a régi veszélyességi táblázat fentartása érdekében a közügy javára nem értékesítenők kellően. Az én felszólalásom kizárólag a régi állapot fentartását akarta megakadályozni. Propter hanc causam született. Senki ellen, senki munkája ellen nem irányult. Magam is munkából élek. Szeretem másnak a munkáját megbecsülni. Az objektív észrevételektől azonban ez nem tart vissza.

A 635 üzemcím között 190 van olyan, amelyen 5.000.000 koronánál több munkabér merült fel. Ellenben a többi 445 üzemcím alá tartozó ipartelepek nagy számokat nem nyújtottak. Ezek balesetbiztosítási terhére veszélyességük arányában egyáltalában fel sem oszthatjuk. Az itt közölt kimutatásra vetett egyetlen pillantás meggyőző mindenkit arról, hogy a külföldi nagy számokból a magyar viszonyokra következtetéseket nem vonhatunk. A mi tíz éves veszélyességi táblázatunk az üzemcímeket szigorúan a veszélyességgel egyenes arányban kívánta a balesetbiztosítási költségekkel megterhelni. Ezt a célját el nem érte. Sűrűen találunk 30—40%-os eltéréseket, de még többszáz százalékos eltérések sem ritkák. A veszélyességgel szigorúan egyenes arányban felépítettnek gondolt táblázatot tehát igazán csak a kedves tréfák közepette elkerülhetetlen paralogizmus tarthatja jónak.

Ismétlem, hogy mindez nem a mi veszélyességi táblázatunk készítőinek hibája. A nagy számok törvénye a matematikának igen szép fejezete. A hibaforrások hosszú sorának lelkiismeretes kiküszöbölése után kitünően lehetne a veszélyességi táblázat készítésénél alkalmazni, ha mindenre volna elegendő nagy számuk, ha az idő kereke megállna és a technológia fejlődési folyamata megszűnne. Amíg azonban az emberi agy dolgozni fog és gyártási eszközeink, munkamódszereink változásokon mennek át, addig az elmúlt idők nagy számaira alkalmazott matematikai törvény csak úgy minden korrekció nélkül nem alkalmazható.

A síma- és félműörlésű malmok például az 509. üzemcím szerint a 7 osztály 39. veszélyességi arányszámához tartoznak, holott az Országos Pénztár baleseti pénzügyi statisztikájában kimutatott kártalanítási költségek alapján helyes arányszámuk 52,6 volna. Könnyű kitalálni, hogy ez üzemcím alá tartozó 659 munkaadó 5.640 munkásával azért kerülne magasabb veszélyességi osztályba, mert a 2.886 kisiparos munkaadó 5.152 munkásának balesetei is jelentékeny költségeket okoztak. Az 531. üzemcím alá tartozó mészárosokra még szomorúbb sors várna. A 69 nagyobb munkaadó

¹⁾ Lásd a Munkásügyi Szemle 120. lap n.

²⁾ Lásd a Munkásügyi Szemle 123. lapján a 8. pontot.

616 munkására még 4.708 kismunkaadó 4.777 alkalmazotjának baleseti költségei is elkönnyeltetvén, az eddig kijelölt D 12. arányszám helyett ezentúl a 104. arányszám szerint viselhetnék járulékaikat. A kisiparosok által fizetett biztosítási díjak levonása, amely tervbe vétetett, különösen a molnároknál nem a helyes korrekció. Mi marad akkor a kisiparosok díjainak kezelési költségére, amely még a kerületi pénztáraknak megtérítendő?

A háborús rokkantak foglalkoztatásából eredő kockázat kiegyenlítéséről nem is vitatkozom. Minden érdeklődő bármelyik politikai számtanban, vagy biztosítási matematikában megtalálja, hogy a háború olyan hibaforrás, amely állandó hibákat, rendszeres hibákat idéz elő. Ezek kiküszöbölésre, egyenletes elosztásra várnak.

Eppen így megtalálja mindenki a törvényjavaslat indokolásának 71. lapján az utalást az ipar fejlődése érdekében elhárítandó hátrányos hatásokra. Az általános iparfejlesztési érdek becsempészése tehát nem az én érdemem. Én csak ki akarom küszöbölni a veszélyességi táblázatból azt, ami ez érdeket sérti.

A hibák kiegyenlítésére ajánlott módszeremet a maga teljességében fentartom. Helyességét meg nem döntötték; az eddig alkalmazott módszer pedig igazságtalanságokra vezet. A törvény *szavaiba* az én megoldásom sem ütközik jobban, mint velem szemben védelmezett eljárás. A törvény szavai szerint a veszélyességi táblázat akkor módosítandó, ha az *előfordult balesetek száma* ezt indokolja. A balesetek számát se az enyém, se a másik módszer nem veszi figyelembe. A különbség a két módszer között az, hogy az én megoldásom nemcsak a veszéllyel arányos teherviselést engedi meg, hanem gondoskodik arról is, hogy a veszéllyel arányos sorozás igazságtalan megterhelések ellen is védelmet nyújtson.

Kiáltó példa erre a kisiparosok alkalmazottainak baleseteiből felmerült költség és a kisipari díjak kezelési költsége.

Helyesen mondja az új veszélyességi táblázat készítőinek szószólója, hogy az alá nem támasztott kő a földre esik. Nem is szabad vele szembehelyezkedni. Megtanulták ezt a párisiak is, akikhez 120 kilométer távolságból fut oda a németek alá nem támasztott gránátja, hogy ott a fizika idézett törvényének hódolva, a háztetőre boruljon. Bizony igaza van az ellencikknek. A németek nagy »bolsevikiek.« Nemcsak a fizikában, kémiában és matematikában, hanem a biztosítástechnikában is. Amióta a mi veszélyességi táblázatunk megszületett, ők az egyes különböző veszélyességű munkafolyamatok külön besorozását beszüntették.*) Így kaptak olyan veszélyességi táblázatokat, amelyekben kevés vagy egyetlen arányszám van. Pedig velünk együtt igen jól tudják, hogy a különböző összetételű üzemekben a balesetbiztosítási kockázat is különböző. Az én szerény kiegyenlítő adendusaimat merész elhatározással oly nagyokra növesztették, hogy a veszélyességi mérőszámok értéke eltörpült, elhanyagolhatóvá vált. Amelyik szakszövetkezetenél ez túlságosan erőszakos megoldássá vált volna, ott a *Reichsversicherungsamt* maga ajánlotta, hogy az alacsony veszélyességű iparágak arányszámait a kezelési költségek beszámításával növeljék meg. Igenis, az ingyenbiztosítás ellen védekeznek. A felhívás úgy szól, hogy a kezelési költségeket egészben vagy részben (sic!) számítsák hozzá. »Egészen vagy részben«, ez bizony igen bizonytalan matematikai alap. Afféle »valamelyes arány«, amelyre egészen ráillenek az enyémmel ellenkező állásponton levők kedves tréfái.

Az igazságtalanságok kiegyenlítésére irányuló törekvésem tehát nem az én szabadalmazott matematikai és biztosítástechnikai bolsevikizmusom. Erről az érdemről is le kell mondanom. Ezért írtam, hogy alakítsuk át

*) Lásd Dr. Konrad Hartmann: Das Gefehrtarifwesen 24. és 25. oldalán.

olyanná a mi intézményünket, amilyenné tenné ma a külföld az övét, ha most születnék, vagy még fiatal, hajlékony, idomítható volna, aminő a mienk.

A nekem tulajdonított kezdeményezés tehát nem az enyém. Nem engedem viszont elvitatni azt, hogy az elvet őszintén és nyíltan felállítottam, formába öntöttem és több olyan fontos szempontot ajánlottam a táblázatkészítők figyelmébe, amely eddig elhanyagolva maradt. Ezek sorát még kiegészíthetem annak bizonyítására, hogy a megsérült alkalmazottaknak és ezek hozzátartozóinak kifizetett kártalanítások nem mutatják pontosan, »igazságosan« az üzemcím baleseti veszélyességét. Tudtommal legtöbb helyen, ahol kötelező munkásbiztosítás van, kártalanítják azokat a baleseteket, amelyek az alkalmazottakat a munkába menet és munkából jövet érik. Nálunk is. A vasúttársaságok túlsúfolt munkásvonatain, a közúti vasút sinei között szerencsétlenül jártak, a túlterhelt csavargózós leszakadt korlátjával a folyamba zuhantak, az összeütközött gőzhajókkal elsüllyedtek, a nyitva felejtett vasúti sorompónál elgázolt villamos vasuton munkába igyekvők, a közlekedési eszközök által megnyomorítottak állandó rovatokat töltenek meg a napilapok hasábjain. Baleseteik kártalanítása az Országos Pénztárnak éppen nem elhanyagolható költségeket okoz és mindenki tudja, hogy e biztosítási terheket nem a szerencsétlenül járt munkásokat foglalkoztató iparüzemek, hanem a közlekedési vállalatok üzemének veszélyessége okozta és okozza. Az újpesti gyáros azért igazán nem vonható anyagi felelősségre, mert munkásainak egyik része Óbudáról vagy Erzsébetfalváról jár munkára, míg a szomszédságából munkásai naponként Kispestre és Kelenföldre vagy Csepelre utaznak kenyeret keresni és ez az utazás a közlekedési eszközök tökéletlensége folytán aránylag nagy veszéllyel párosul. A világ minden nagy városában megvan ez a reggel-esti vándorlás. Sehol se igazságos az ebből kifolyó baleseteket az egyes gyárak és ezek üzemcímeinek számlájára könyvelni. Kétszeresen igazságtalan volna ez minálunk, ahol a közlekedési eszközök tökéletessége sehogy se tud a forgalom szükségleteinek fejlődésével lépést tartani.

Ha eredeti javaslatomban elmondottakhoz ezt hozzávesszük és figyelemre méltatjuk a késedelemmel kártalanított balesetekből származó stb., »ezidőszerint — sajnos — ki nem küszöbölhető« hibaforrásokat, akkor lehetetlen elzárkóznunk annak megállapításától, hogy mindezek a hibaforrások bőven ontották a hibákat. Ezek következményei tehát kiegyenlítésre várnak. Amikor a nagy számok törvényét alkalmazni akarjuk, akkor nem elégedhetünk meg olyan kijelentéssel, hogy az egyik-másik hibaforrás ezidőszerint — sajnos — ki nem küszöbölhető. A »matematikai formulázás körül még felmerülő nehézségek« azzal a jóakarattal és hozzáértéssel, amellyel a veszélyességi táblázat készítői rendelkeznek, a begyűjtendő adatok segítségével legyőzhetők.

Attól sem kell megijedni, hogy javaslatom hazafias célokat is szolgál. Az egész munkásbiztosítás és ezen belül a balesetbiztosítás a maga teljességében első sorban hazafias érdekek szolgálatában áll. E feladatát a jogosan támasztható követelményeknek megfelelően, híven csak akkor láthatja el, ha a balesetbiztosítás intézői ezt a főcélát szemük előtt soha nem tévesztik. A hazafias szempont nem volt és egyelőre nem is lesz »dugárú«. Minden intézkedésüknek az az első próbája, vajjon az ország közérdekét szolgálja-e. Minden cselekedetük ezen a szűrőn bocsátandó át. Így nyer az intézmény biztos erkölcsi alapot, mert erkölcsös csak az lehet, ami a közérdeknek hasznos. Javaslatom tendenciáját ebből a szempontból kell megvizsgálni. Minden javaslat »tendenciózus«. Sorsát azonban csak az pecsételi meg, ha kiderül, hogy a közérdek ellen tör. Javaslatom

ellenzői maguk állapítják meg a »hazafias, de mégis mellétekinteteket.« Ez nekem elég, mert a haza érdeke sohasem mellétekintet, hanem mindig főcél.

Végül az A, B, C veszélyességi osztály elhagyása sem rémítene meg. Nem tartom igazságtalannak azt, ha a nagy munkaadók valamivel több járulékot rónak le, mint amennyi díjat fizetnek azok a díjfizető kisiparosok, akik üzemeik után ma ugyancsak az A, B, C osztályba tartoznának. A kisiparosokat a törvényhozás végre is kedvezményben kívánta részesíteni és közülök sokan egy évtizeden át mégis sokkal nagyobb díjat fizettek, mint amennyi az ugyanolyan veszélyességű nagymunkaadók járulékkerhe volt. Ez a megoldás tehát egyáltalán nem volna olyan szörnyűség, amelyet az igazság rovására is, de mindenképen elkerülni kellene.

Üzemcím	Munkabér	Mai veszélyességi arányszám	Szigorú egyenes arány szerint a veszélyess. arányszám	Kelléténél	
				többet	kevesebbet
				fizetett %-kal	
2. Cséplőgépek	16.738.500	O 100	119	—	16
13. Vasuti vontatás	35.537.800	L 58	60·8	—	4·6
13a. „ fűtőházak	32.649.100	J 39	26·7	45·5	—
14. „ irodák	11.535.100	B 6	0·05	11900	—
15. „ pályaudvari iparok	14.541.000	G 25	10·1	147·5	—
16. „ állomási személyzet	113.292.500	J 39	19·35	102	—
17. „ pályaszemélyzet	264.620.500	J 39	16·1	142·5	—
18. „ műhelyek	75.021.000	H 31	26·2	18·4	—
19. „ vonatkísérők	65.934.000	L 58	56·5	2·66	—
20. Közuti vasutak irodái	8.688.000	A 3	4·4	—	31·8
22. Elektromos közuti vasutak	95.335.900	G 25	17·3	44·5	—
26a Erdei iparvasutak	20.810.000	N 81	100·4	—	15
28. Bérkocsisok	9.607.000	G 25	29	—	13·8
31. Társzekerek	27.365.100	O 100	101·5	—	1·48
32. Könnyű teherszállítók	8.082.200	H 31	30·25	2·5	—
35. Szállítmányozók	18.800.000	L 58	59	—	1·7
37. Posta	54.488.000	B 6	0·6	900	—
38. Postajárat	27.281.000	F 20	0·55	3536	—
39. Mozdóposták	8.640.000	J 39	0·4	9650	—
40. Távirtda	17.956.000	B 6	1·2	400	—
41. Távirtdavezetékek személyzése	27.762.000	L 58	—	?	—
42. Távbeszélő	9.358.000	B 6	—	?	—
44. Gőzhajószemélyzet	27.684.000	K 48	31	55	—
44a. Hajózási irodák	6.687.000	B 6	7·9	—	24
46. Gőzhajókikötők	13.409.000	H 31	23·3	33	—
47. Uszályhajók	23.230.000	J 39	105·5	—	57
54. Hajórakodás	8.422.000	M 70	60	17	—
55. Mótoros raktárak	14.233.000	H 31	24	29	—
56. Tüzifa- és szénraktár	10.083.000	K 48	46·6	3	—
57. Szén- és koksztár	6.613.000	G 25	24·25	3·1	—
59. Kézi raktár vállalat	19.502.000	G 25	24·25	3·1	—
60. Fatalep fuvarozással	35.072.000	J 39	21·8	79	—
61. Keresk. vállalat fuvar nélkül.	35.506.000	C 9	7·65	17·7	—

Üzemcím	Munkabér	Mai veszélyes-ségi arány-szám	Szigorú egyenes arány szerint a veszélyess. arányszám	Kelléténel	
				többet fizetett %/o-kal	kevesebbet
61a. Keresk. vállal. fuva-rozással	8,828.000	E 16	1·55	930	—
61b. Irodai munkálatok .	25,849.000	A 3	0·5	500	—
67. Bessemer, Thomas, Martin	9,057.000	K 48	6·25	670	—
78. Rézművek	12,488.000	H 31	37·85	—	18
84. Kőbánya, köfeldolgo-zással	23,765.000	L 58	69·7	—	30·7
85. Egyéb kőbánya	29,928.000	O 100	119·8	—	16·5
90. Cementgyár	16,604.000	G 25	41·25	—	38
91. Cementárúgyár.	16,877.000	D 12	11·65	3	—
94. Mészégető	5,835.000	H 31	39·15	—	20·8
98. Kőfűrésze'ő és csiszoló	11,024.000	F 20	37·6	—	46·9
101. Kőfaragó	9,460.000	H 31	15·65	98	—
108. Agyagárúgyártás mó-torral	11,900.000	D 12	20·55	—	41·6
115. Porcellángyártás mó-torral	6,053.000	B 6	6·05	—	0·82
118. Téglagyár	69,274.000	F 20	10·7	87	—
119. Géptéglagyár	79,100.000	H 31	45·65	—	32
128. Üveggyár	32,600.000	C 9	6·75	33	—
141. Vasöntő motorral . .	17,477.000	H 31	21·05	47·6	—
150. Csavar- és szegecs-gyár	16,080.000	E 16	23·1	—	30·7
155. Vashádógarúgyár mó-torral	18,207.000	F 20	26·35	—	24
159. Vas- és acélárúgyár .	10,970.000	F 20	23·5	—	15
162. Zománcos vasedénygy.	13,675.000	F 20	17	17·6	—
163. Vasedényzománczó .	7,477.000	C 9	0·05	17900	—
164. Kovács	8,831.000	G 25	64·35	—	61
171. Vashútorgy. motorral	7,244.000	C 25	11·9	109·5	—
173. Lakatos	26,243.000	G 25	38·8	—	35·6
174. Lakatos, kézi	20,907.000	E 16	24	—	33·3
181. Kábelgyár	9,972.000	F 20	31·3	—	36
184. Töltényhüvelygyár . .	59,385.000	F 20	14·9	34	—
192. Fémdíszmű- és csillár-gyár	10,543.000	C 9	10·3	—	12·6
193. Fémapróárúgyár	36,200.000	E 16	13·2	21·2	—
199. Kazán- és vasszerkezet-gyár gépszegecseléssel	16,976.000	J 39	38·3	1·86	—
200. Ugyanaz kézi szegecse-léssel	16,452.000	L 58	24·25	98	—
201. Géplakatos motorral .	18,437.000	H 31	26·15	18·5	—
203. Gépgyárak	190,362.000	H 31	30·6	1·3	—
204. Mezőgazd. gépgyártás	56,929.000	J 39	18·55	110	—
205. Malomberendezésgyár	9,896.000	K 48	39·3	22	—
213. Központi fűtés gyárt.	5,198.000	H 31	27·75	11·7	—
215. Kocsigyár motorral. .	6,981.000	G 25	23·3	7·3	—
217. Hajógyár	48,182.000	J 39	33·25	17·3	—
219. Mozdonygyár	7,355.000	J 39	8·2	375	—
220. Vagongyár	79,677.000	J 39	42·2	—	7·6
221. Automobilgyár	8,371.000	G 25	3·2	680	—
223. Katonai lőfegyvergyár	19,988.000	F 20	11·4	75·5	—

Üzemcím	Munkabér	Mai veszélyes-ségi arány-szám	Szigorú egyenes arány szerint a veszélyess. arányszám	Kelléténei	
				többet	kevesebbet
				fizetett %-kal	
227. Torpedogyár	9,309.000	H 31	9·8	216	—
229. Műszergyár motorral .	6,782.000	C 9	2·45	267	—
233. Mérleggyár motorral .	5,524.000	G 25	20·35	22·8	—
235. Erősáramú gépek gyártása	48,024.000	G 25	21·2	17·9	—
237. Gyengeáramú gépek gyártása	19,279.000	F 20	12·8	56	—
246. Izzótestgyártás.	5,146.000	E 16	11·3	41·5	—
247. Izzólámpagyár	12,197.000	G 25	5·4	358	—
258. Szervetl. sók, savak gyártása	20,994.000	G 25	32·35	—	22·7
260. Gyógyszergyár	11,773.000	E 16	12·9	24	—
270. Falepároló	10,548.000	F 20	14·5	38	—
300. Műselyem cellulozanitrátból	6,018.000	K 48	4·75	910	—
301. Nitrocellulozapor- és tölténygyár	8,960.000	J 39	7·5	420	—
307. Lövedékgyújtógyár .	8,284.000	J 39	6·4	510	—
310. Gyufagyár	10,534.000	D 12	16	—	25
319. Kőolajfinomító	13,691.000	H 31	56	—	44·7
320. Világítógázgyár	45,061.000	F 20	9·5	110	—
327. Növényolajgyár	5,761.000	F 20	44·65	—	55
333. Ásványkenőolaj	10,753.000	G 25	18·1	38	—
336. Áramfejlesztőtelep . .	51,592.000	G 25	18·2	37·4	—
338. Selyemgombolyító . . .	5,291.000	A 3	3·4	—	11·75
347. Kártoltgyapjúfonó . . .	5,585.000	E 16	23·85	—	33
351. Gyapjúszövő	13,030.000	B 6	4·45	35	—
357. Gyapjúárú és szövetyár	5,984.000	D 12	13·35	—	10
360. Kender-és lenkikészítés	17,797.000	F 20	21·25	—	5·9
361. Kenderfonó	7,035.000	G 25	18·1	38	—
364. Jutafonó	9,544.000	F 20	30·15	—	33·8
365. Len- és kenderszövő . .	14,491.000	B 6	9·55	—	37
367. Jutaszövő	10,065.000	E 16	4·7	240	—
370. Pamutfonalcsévéző . . .	5,270.000	F 20	6·7	198	—
377. Pamutszövő motorral	13,204.000	B 6	6·05	—	0·82
379. „ „ appreturával	20,605.000	D 12	18·05	—	33·5
383. Fonal- és szövetyfestő .	5,949.000	D 12	20	—	40
385. Szövetnyomó	13,443.000	D 12	41·1	—	70
388. Kikészítő	11,086.000	D 12	19·85	—	39·5
397. Kötő és kötszövő mót.	12,083.000	A 3	5·9	—	49·2
401. Faanyaggyár	6,918.000	G 25	50·15	—	50
402. Cellulozagyár	15,895.000	G 25	29·45	—	15
403. Papir- és papirlemezgy.	15,851.000	G 25	33·15	—	24·6
420. Papirdobozgy. mót. . .	6,132.000	D 12	11·95	0·42	—
422. Könyvkötő motorral . .	7,949.000	B 6	7·25	—	17·25
427. Bőrgyártás	38,905.000	F 20	22	—	9·1
430. Szíjgyártó motorral. . .	6,929.000	C 9	11·35	—	20·7
435. Gummigyár	10,299.000	F 20	18·8	6·4	—
439. Erdei fakitermelés . . .	121,836.000	O 100	96·05	4·1	—
440. Faesúsztatás	13,093.000	N 84	86·1	—	2·4

Üzemcím	Munkabér	Mai veszélyeségi arányszám	Szigorú egyenes arány szerint a veszélyess. arányszám	Kelleténél	
				többet	kevesebbet
				fizetett %-kal	
444. Fűrész	155,096.000	L 58	48	20·8	—
450. Donga- és talpfakészít.	15,478.000	G 25	3·85	550	—
470. Parkettagyár	7,065.000	L 58	59·8	—	3
471. Ládagyár	6,753.000	L 58	40·65	42·5	—
478. Hajlított fabutorgyár.	14,037.000	E 16	15·85	0·9	—
479. Butorasztalos, kézi . .	42,049.000	D 12	17·05	—	29·6
480. Épület	16,658.000	E 16	24·25	—	34
481. Asztalosárúgyár gép- műhelye.	8,883.000	O 100	255·2	—	61
482. Asztalosárúgyár kézi műhelye.	28,333.000	E 16	5·15	360	—
483. Asztalosárúgyár	17,711.000	L 58	104·6	—	45·5
497. Kefegyár	10,711.000	H 31	15·4	100	—
509. Sima és félműrlő ma- lom	48,744.000	J 39	52·6	—	25·9
510. Műmalom	121,261.000	J 39	34·15	14·2	—
514. Sütő és pék	20,281.000	F 20	14·8	35	—
520. Növénykonzervgyár . .	9,236.000	D 12	7·7	56	—
521. Keményítő és dextrin- gyár	10,306.000	G 25	26·85	—	6·9
523. Nyerseukorgyár	91,028.000	G 25	17·55	42·4	—
524. Cukorfinomító	12,652.000	G 25	10·55	127	—
525. Csokoládé- és cukrász- árúgyár	18,742.000	C 9	4·4	104	—
526. Cukorkagyár	10,806.000	C 9	9·3	—	3·2
528. Vágóhid	9,087.000	F 20	18·9	5·3	—
531. Mészáros	6,878.000	D 12	104	—	88·5
533. Szalámi és húsrú	15,117.000	K 48	22·05	118	—
534. Húskonzervgyár	17,102.000	E 16	6·35	152	—
535. Tejfeldolgozó-, vaj-, saj gyár	10,831.000	E 16	10·8	48	—
536. Vízmu	9,445.000	G 25	23·7	5·5	—
537. Ásványvizforrás	7,569.000	F 20	5·6	257	—
539. Szeszgyár	35,839.000	G 25	23·8	5	—
545. Likörgyár	7,651.000	D 12	12·2	1·64	—
549. Sörgyár	6,330.000	K 48	42	14·3	—
550. Sör- és malátagyár . . .	56,772.000	H 31	28·7	8	—
551. Palacksörtöltés	14,424.000	F 20	13·85	44·4	—
555. Keresk. pincészet	18,918.000	G 25	24·9	0·4	—
556. Fehérneműgyár mót. . .	10,814.000	B 6	1·05	492	—
561. Cipőgyár motorral	44,899.000	C 9	8·3	8·5	—
562. „ motor nélkül	5,996.000	A 3	2·6	15·4	—
565. Kalapgyár	7,337.000	B 6	11	—	45·5
567. Ruhagyár motorral	15,165.000	B 6	3·4	76·5	—
568. „ motor nélkül	33,784.000	A 3	2·1	42·8	—
570. Fürdő	14,892.000	D 12	12·5	—	4
571. Vegytisztító	5,041.000	F 20	21·1	—	5·2
573. Gőzmosó	17,443.000	G 25	27·35	—	8·6
574. Magasépítés	351,407.000	K 48	36·35	32·2	—
574a. Kőműves	49,613.000	J 39	2	1850	—
576. Ács	43,341.000	L 58	52·4	10·7	—
583. Utépítés.	8,062.000	J 39	36·2	7·7	—

Üzemcím	Munkabér	Mai veszélyeségi arányszám	Szigorú egyenes arány szerint a veszélyess. arányszám	Kelléténél	
				többet	kevesebbet
				fizetett %-kal	
584. Kövező	12,357.000	H 31	14·6	111	—
586. Beton, aszbeszt, fa- burkoló	10,530.000	H 31	13·65	125	—
588. Vasútépítés	45,816.000	L 58	53·7	8	—
590. Hidépítés	6,200.000	L 58	71·3	—	18·6
591. Vasszerkezet, vashid-, kazánszerelő	7,573.000	M 70	100·25	—	30
594. Kisebb folyószabályo- zás	5,718.000	J 39	15·7	148	—
596. Csatornaépítés	17,349.000	J 39	25·25	54	—
602. Földmunka, töltés- építés	14,472.554	L 58	59·6	—	2·68
602b. Földmunka, kisebb veszélyű.	5,949.000	E 16	2·15	645	—
608. Gáz-, vízvezeték- stb. szerelő	41,059.000	J 39	20·7	88·5	—
611. Épület-, díszműbádo- gos	6,622.000	G 25	72·7	—	47·7
612. Szobafestő	12,488.000	G 25	36·55	—	31·6
613. Mázoló	14,848.000	H 31	21·95	41·6	—
620. Utfenntartás	17,061.000	G 25	3·95	532	—
621. Utcatisztítás	24,512.000	E 16	12·55	37·6	—
625. Hivatásos tűzoltók	11,066.000	J 31	17·35	78·5	—
626. Nyomda motorral	174,137.000	B 6	7·8	—	23
627. „ motor nélkül	5,038.000	A 3	2·2	36·4	—
630. Színház és mulató	22,089.000	B 6	3·45	74	—
631. Kinetográf	6,058.000	D 12	0·2	590	—
633. Gyógyintézet	74,787.000	B 6	3·85	55·5	—
634. Szálloda, vendéglő	62,271.000	B 6	3·7	62	—
635. Kávéház	18,623.000	A 3	4·5	—	33·3

A munkásbiztosításra vonatkozó háborús rendelkezések.

— A Nemzetközi Munkásbiztosítás Magyarországi Egyesületének szaktanácsko-
zása. —

Harmadik ülés: 1918. márczius hó 4-én.

Fodor Ármin kúriai bíró, elnök; Tisztelt teljes ülés! Az ülést megnyitom. Folytatjuk a munkásbiztosításra vonatkozó háborús rendelkezések megvitatását. Felszólalásra jelentkezett dr. Friedrich Vilmos tanár úr.

Dr. Friedrich Vilmos egyetemi magántanár főorvos: Tisztelt értekezlet! Én az előadó úrnak előadása után csak azért szólalok fel, nehogy a vita elhangozzék anélkül, hogy orvosi részről s amit talán szerénytelenség nélkül mondhatok — exponált orvosi részről nem vettek volna részt benne.

Mindenekelőtt igaz sajnálattal kell konstatálnom, hogy — noha a munkásbiztosítási törvény végrehajtása elsősorban orvosokra volna bízva

— akkor, amikor a szociális biztosítással, elsősorban a betegsegélyezési és balesetbiztosítási törvénynek megvitatásával, foglalkoznak, nélkülözni kell az igen tisztelt kollégáim jelenlétét, pedig az orvosi közreműködés a pénztárakra nézve nemcsak a törvény szempontjából, hanem a közegészségügy javítása szempontjából is fontos. Az orvosnak tudniillik nemcsak a gyógyítás a feladata. Nem elegendő, ha mindazt, ami a törvényben ki van fejezve, gyógykezelés alakjában végrehajtja, hanem az orvosnak magasabb szociális egészségügy szellemét is be kell vinnie a pénztári gyakorlatba. Mintha a lelkemből beszélt volna, amit a bécsi egyetem rektora, Tandler professzor mondott el Berlinben az osztrák-magyar-német bajtársi szövetség orvosi szakosztályának ülésén. «Der Arzt muss lernen, sich auch um die Standesangelegenheiten des Volkes und das sociale Gefüge des Staates mehr zu kümmern — als bisher. Der enge Zusammenhang zwischen ärztlichen Kunst und Volkswohlfahrt macht die Ärzte von vornherein zu aktiven Politikern.» — Az orvos tehát legyen, szerinte, a népegészségügy aktiv politikusa.

Sajnos, nálunk arról még szó sincs, hogy a tisztelt orvos kollégáim aktiv politikusokként szerepeljenek a népjólét- és a népegészségügy terén, mert ehelyett erejüket elaprózzák szervezeti kérdések tárgyalásával, bérmozgalmi harcokban, amelyek — nem tagadom — igen fontosak; de tovább is kellene haladniok és közreműködniök a népjólét irányításában, mert — a pénztári szolgálatban, ha helyüket tisztességgel, becsülettel akarják betölteni, — ez is az ő feladatuk.

Népjólét és népegészségügy: ez az egész gerince a törvénynek és ez a két szempont az, amely kell, hogy irányítson bennünket a törvény-módosítás tárgyalásánál. Hogyha a novellában a segélyezési időtartam s a családtagok gyógykezelésének meghosszabbítását, ami igen helyes, megtaláljuk, ez csak a gyakorlat törvényes kifejezése, mert a budapesti pénztár minden törvényes felhatalmazás nélkül is kezelte a beteget mindaddig, amíg beteg volt, úgy, hogy ez a rendelkezés inkább azokra a pénztárakra vonatkozik, amelyek ezt a hosszabb idejű gyógykezelést még nem vitték át a gyakorlatba. Sajnos azonban, hogy ennek a rendelkezésnek voltaképpen csak papíron van értéke, mert a betegeknek megfelelő gyógykezelése főleg a centrumokban, az ipari jellegű nagyobb városokban van meg, vidéken és a vállalati pénztárakban a betegek rendszeres gyógyellátása még igen fogyatékos. Aki az Állami Hivatal orvosi tanácsának aktáit olvassa, azt fogja látni, hogy igen sok per kerül oda, mert orvos egyáltalán nem is volt az illető helyen, az illető tag kénytelen oly orvost igénybe venni, aki nem tartozik a pénztár kötelekébe, holott a segély igénybe vétele ettől a feltételtől is függ. A vállalati pénztáraknál sincs kellő orvosi gyógykezelés. Budapesten az egyik vállalati pénztárnak két orvosa van; két orvossal a betegek minden előfordulható betegségét gyógykezelní teljesen lehetetlen. Ezeknek az anomáliáknak elejét lehetne venni olyan formán, hogy kimondják: a tagnak jogában van bármely orvost igénybe venni s az illető orvost azután a belügyminiszteri díjszabás negyedik osztálya szerint a pénztár fizeti; ezáltal sok felesleges pernek lehetne elejét venni.

Ma már majdnem elkerülhetetlen a betegek szakszerű s olyan kezelése, amely az orvosi tudomány mai állása alapján megkívánható. Különösen fontos ez a vidéken és a vállalati pénztáraknál. Némely vállalati pénztárnak megvan az a furcsa elve, — amint én ezt tapasztaltam. — hogy minél kisebb összegeket adjon ki orvosi költségekre; a fenmaradó feleslegből ily vállalati pénztárak a vezetőiket küldik el nyaralásra, üdülésre, mert, hogy abból a feleslegből az Országos Pénztárnak is juttassanak, szó sincsen. Itt hibának kell lenni és a hiba az Országos Pénztárban is megvan azért.

mert nem foglalkozik eléggé ezekkel a vállalati pénztárakkal, nem foglalkozik intenzíven a vidéki pénztárak orvosi kérdésével. Ehhez az kellene, hogy kiszálljanak a helyszínen és ott győződjenek meg arról, hogy a tagok el vannak-e látva kellőképpen orvossal, vagy nem. Szakszerű kezelés pedig úgy érhető el országszerte, ha az Országos Pénztár az egyes vidéki gócpontokon rendelőintézeteket, rendelőhelyiségeket állít fel. Én nagyon jól tudom, hogy az Országos Pénztárnak a kimutatásaiban fel vannak sorolva a rendelőintézetek is. A rendelőintézetek sorában azonban a legtöbb csak rendelőhelyiség. A kerületi pénztárak csak úgy fognak megfelelni rendeltetésüknek, ha az Országos Pénztár által irányítva ezeken a nagyobb helyeken rendelőintézeteket állítanak fel, amelyek szakférfiak — ha pedig ott helyben ilyenek nincsenek, akkor megfelelő magas dotációval leküldött szakorvosok — vezetése mellett működnek. Ha pedig ma ilyen orvosok nem kaphatók, akkor azokat nevelni kell. Részesítsék megfelelő ösztöndíjban a fiatal orvosokat, hogy mint kész műtőorvosok és szakorvosok e rendelőintézetekben működjenek. Ezáltal a pénztári tagokon jelentékeny módon segítenék.

Még egy szakszerű kérdésre szeretnék rátérni, ami a vidéken egyáltalában nincsen megoldva. A törvény biztosítja ugyanis a tagoknak a fogászati kezelést és segédeszközöket. Ma a fogászati kezelés és ellátás a vállalati pénztáraknál és a vidéki pénztáraknál csak abból a régi módi gyógykezelésből áll, hogy a beteg fogat eltávolítják. Konzervatív gyógykezelésnek nyomait a vidéken csak elvétve látjuk, pedig a törvény a műfogakról is tesz említést. A műfogak kérdése még nincs tisztázva; azt sem tudjuk, mikor kell adni, hány műfogat lehet adni, lehet-e annak is adni, aki a pénztárba ma lép be, vagy pedig csak bizonyos idejű tagság után. Ezt a kérdést rendezni kell és pedig az illető tag táplálkozási viszonyainak és munkaereje fentarthatásának figyelembe vételével.

A szakszerű orvosi kezelés a vidéken is természetesen sokkal jobb lesz, ha az orvosok dotációjáról megfelelő módon gondoskodnak. És itt egy fontos kérdés merül fel s ez az orvosok fizetésének a kérdése. Átolvassza az Országos Pénztárnak 1914., 1915. és 1916. évi jelentését, azt mondhatjuk, hogy a kerületi pénztárak még nagyjában méltányosan fizetik az orvosokat, de a vállalati pénztárak a járulékbéveletből mindössze 10., 12°/_o-ot fordítanak az orvosok fizetésére. Természetesen ilyen esetben az orvosoktól nem követelhető megfelelő munka és így a vállalati pénztáraknál megfelelő orvosi gyógykezelésről nem is lehet szó. Sokkal kevesebb harc lesz az orvosok és a pénztárak között, ha ezt a kérdést kielégítően rendezik, még pedig nem bürokratikus módon, mint eddig, hogy az orvosra mindenáron rá akarják kényszeríteni a hivatalnoki rendszert, noha az teljesen mindegy, hogy akár mint pénztári orvos kezeli a beteget, akár mint magánorvos, a fő az, hogy a beteget jól kezelje s megfelelően és humanusan lássa el. Méltóztatnak jól emlékezni, hogy a törvény életbeléptetésének évében, az 1907. évben milyen nagy félreértések voltak az orvosi kar és a pénztárak között. Sajnos, ez a félreértés eddig sincs eloszlatva, mert az Országos Pénztár, mint az összes pénztárak képviselője, vonakodott az orvosok szervezeteivel tárgyalni. Ha a munkásbérmozgalmakban már az állami gyárak is megtanulták azt, hogy szabad, sőt kell a munkások szakszervezeteivel tárgyalni, akkor miért ne lehetne az orvosok szervezeteivel is tárgyalni? Ha felveszik a tárgyalást az orvosokkal, akkor sokkal könnyebb lesz a megértés, akkor az a két sokat vitatott kérdés, az orvosi illetmények kérdése és a fegyelmi kérdés is valamiképpen megoldást nyer, úgyszintén a cenzus kérdésében is az eddig felmerült félreértések kiküszöbölhetőek lesznek.

Kertész igazgató úr a 6.000 koronás jövedelmi határ eltörlését ajánlotta a magántisztviselőkre nézve. Mi orvosok azt sem bánjuk, ha az összes bankigazgatókat biztosítási kötelezettség alá vonják, de az orvosi kar *akkor* kénytelen azt mondani, hogy a jelenlegi alacsony orvosi fizetés mellett teljesít szolgálatot, de csak azoknak, akik erre rászorulnak s akiket szociálisan támogatni kell, míg a gazdag bankigazgatók részére külön skálát fog felállítani.

Véleményem szerint a pénztárak és az orvosok között felmerült ellentétek kiegyenlítésére egyeztető bizottságokat kellene létesíteni, amint ezt a német törvény is megszabja. Ily bizottságban részt vennének paritásos alapon az orvosok és a pénztárak igazgatóságából a kijelölt munkaadók és a munkások és illetően meg lehetne találni azt a középutat, hogy a most fennálló surlódások, amelyek az egész törvénynek a keresztülvitelét akadályozzák, mégis csak megszűnjenek. Ezt a kérdést nem szabad hatalmi kérdéssé tenni az orvosok részéről sem. Az orvosok lássák be, hogy szociális kötelességet teljesítenek, de viszont a másik részről sem szabad az orvoskérdést hatalmi kérdés gyanánt felfogni sic volo, sic jubeo elavult elv alapján.

Az orvosok érdekképviselőjét be kell vonni a pénztári önkormányzatba. Tudom, azt fogják mondani erre, hogy itt van az orvosi tanács. Ha valaha létesült egy szerencsétlen intézmény, úgy ez a törvényben létesített orvosi tanács intézménye. Az orvosi tanácsot azért állították fel, hogy az tanácsokat adjon. De micsoda tanácsot lehet várni olyan testülettől, amelynek tagjait a népszerűség juttatja a tanácsba, mivel ez mindenkor választások útján létesül. Hiszen megtörténhetik, hogy csupa olyan orvost választanak az orvosi tanácsba, akik ma kapták a diplomájukat. Hogyan képzelhető az, hogy ezek adjanak tanácsot az igazgatóságnak, vagy a főorvosnak? Sokkal helyesebb lett volna, ha az egész ország érdekeit szolgáló kérdések, kórházak, üdülők felállítása, stb. elintézésére a választott orvosi tanács helyett, állandó jellegű kinevezett s a pénztár legkiválóbb orvosából összeállított felelősség mellett, eskü alatt szolgáló tanácsot szerveznének. Az orvosi tanácsnak az igazgatóságban csak annyiban volna helye, amennyiben az orvosok érdekeit képviseli. Tudom, hogy ezzel szemben azt vetik fel, hogy a tisztviselők sincsenek az igazgatóságban képviselve. Hát én szívesen venném, ha a tisztviselők képviselője is helyet foglalna az igazgatóságban és ott a tisztviselők érdekében véleményét elmondhatná.

Amilyen anomáliákat látunk az orvosi tanács tekintetében, ugyanúgy a választott bíróság orvosszakértőiről is elmondhatjuk, hogy ezek mindegyike nem éppen a legkiválóbb orvos, akit a törvény akart e helyre állítani; ennek egyik oka a választott bírósági orvosszakértők díjazásának lealacsonyító, megszegyenítő volta, úgy, hogy ezért a díjazásért valóban nem kaphatók megfelelő orvosszakértők, s ezt úgy a betegsegélyezés, mint a balesetbiztosítás is megsínyli. Azt hiszem, hogy az orvosszakértő urak is belátják, hogy ez igaz és semmi túlzás nincs abban, amit elmondottam.

A háború igen sok bajt, nyomort hozott és fog hozni a pénztárakra és itt egy igen nehéz kérdéssel állunk szemben; mi történik majd a háború után azokkal, akik kötelességük teljesítésében váltak rokkanttá s akár mint betegek, akár mint sérültek jöttek vissza a harcterről. Nap-nap után látjuk már most is, pedig a háború még tart, hogy amputáltak jönnek vissza a harcterről, beállanak munkába és baleseti sérülés éri őket; oly baleseti sérülés, amely magában véve kisfokú, de együttesen — pl. egy elvesztett karhoz hozzászámítva — nagyobb mértékű keresetképtelenséget hoz létre. A törvény gondoskodik arról, hogy az ily költségtöbbletek a

hadiköltségek terhére menjenek. Már most is igen sok munkást látunk, akik visszajönnek gyógyult sipollyal, amely azonban a munkábaállást követő négy-hat hét múlva kiújul és hosszú hónapokra terjedő megbetegedést von maga után. Az ezzel járó költségek a munkásbiztosítás terhét nem képezhetik annál kevésbé, mivel ilyen bajokon csakis drága műtéttel lehet segíteni.

Ami áll a sebészeti betegekre, ugyanezt látjuk a belbetegeknél is, elsősorban a tüdőbetegeknél. A tuberkulózis kérdése a pénztáraknak egyensúlyát billenti majd meg.

A háború után nézetem szerint a pénztáraknak az eddiginél is sokkal jobban kell a balesetelhárítással foglalkozni. A balesetelhárítás olyan nagy feladat, amely egymaga is leköt minden szakembert. Nagyon fontos és megszívlelendő kérdésnek tartom, hogy vajjon nem lehetne-e — a háború tapasztalatain okulva, amikor a hisztéria és a traumás neurosis esetei, az idegsérülések a harctértről való folytonos félelem miatt nem gyógyulnak — a tőkésítéstől eltekinteni.

A rokkantak foglalkoztatása meggyőzött bennünket arról, hogy ezzel igen szép eredmények érhetők el s a rokkantakból igen hasznos polgárok nevelhetők, akik keresetképességüknek egy — néha legnagyobb részét visszanyerik. Ha a rokkantakat ilyképpen el lehet látni, nem volna-e lehetséges az üzemi baleseti sérülésekről is úgy gondoskodni, hogy az Országos Pénztár ezeket foglalkoztató műhelyekben helyezi el egy időre. Nem tartom lehetetlen dolognak ilyen foglalkoztató műhely felállítását, úgy hogy eképen a sérültek egy része új foglalkozási ágat tanulva, keresethez jutna és így nem kénytelen csupán abból a kis járadékból élni családostól együtt, amelyet a pénztár nyújt.

A profilaxis kérdése a pénztárak jövőjét jelenti. Gondozók, még pedig tüdőbetegek, venerikus betegek s csecsemők részére szolgáló gondozók felállításával — amint ezt a budapesti pénztár már megtette — ország-szerte elősegíthető a profilaxis. Gondoskodni kellene arról, hogy minden a profilaxisra fordított összeg megtérüljön s hogy a profilaxisra vonatkozó intézkedéseket az Országos Pénztár, vagy az Állami Hivatal ne akadályozza meg. Minden összeg, amit a pénztár kellően indokolva a profilaxisra fordít és amit a budget keretén belül erre fordíthat, engedélyezendő, mert ezek az összegek busásan megtérülnek azzal, hogy a népjólét, a népegészség ügyét szolgálják.

Még csak két megjegyzésre szeretnék röviden rátérni. Az egyik a gyógyszerárszabványok kérdése. A német törvény szerint a gyógyszerészeknek bizonyos százaléku engedményt kell adniok a pénztárak részére. Erre a pénztárak ne reflektáljanak. Véleményem szerint a belügyminiszterrel történő megállapodás útján a pénztárak részére külön gyógyszerárszabványt kellene megállapítani, amelyben az ú. n. kézieladási jog is biztosítva legyen (Handverkauf). A másik kérdés a kórházak kérdése. Úgy tudom, hogy az Országos Pénztár programjában benne van az, hogy kórházakat állít fel. Budapesten a közkórházi ápolási díjat 7 K 40 f-re emelték fel. Bécsben ugyanez az ápolási díj 5 K 20 f; ebből 60 f a bécsi s alsó-ausztriai lakosok részére visszatérül, úgy, hogy Bécsben, ahol olyan nagy a drágaság, a napi ápolási díj 4 K 40 f. Ha az ápolási költségek ily mértékben emelkednek, úgy a pénztárak anyagi egyensúlya mihamarább felborul. Gondoskodni kell oly törvényes intézkedésről, hogy a tag csak abba a kórházba mehessen, amelyet számára kijelölt a pénztár.

Tisztelt teljes ülés! azt hiszem, hogy néhány újabb eszmét sikerült a vitában felvetnem és ha az eszméknek egyike-másika abba a termő talajba fog jutni, ahová én ezeket szántam, úgy nem szólaltam fel hiába.

Elnök: Azt hiszem, mindnyájunk közös nézetét fejezem ki, amikor köszönetet mondok dr. Friedrich tanár úrnak azért, hogy szíves volt a munkásbiztosítás kérdését orvosi szempontból megvilágítani. Hiszen tudjuk, hogy az orvosi kérdés a munkásbiztosításnak egyik legfontosabb része. Azok az eszmék, amiket Friedrich tanár úr szíves volt kifejtteni, részben nem is a háború által felvetett speciális kérdésekre, hanem a munkásbiztosítás állandó kérdéseire vonatkoznak, mindazonáltal azt hiszem, hogy nem kis szolgálatot tett az ügynek, mert hiszen ma, amikor a munkásbiztosítás fejlesztésének ügye áll előtérben, ezek a kérdések még nagyobb erővel nyomulnak előre, mint más, rendes időben. Különösen mindnyájunk lelkéből beszélt akkor, amikor az orvos szerepét, hivatását a népjólét és szociális gondoskodás terén hangsúlyozta. Meg vagyok győződve, hogy ezek az eszmék ilyen tekintélyes helyről hangoztatva, orvosi körökben is nagyobb megszívlelésre fognak találni.

Szólásra jelentkezett Fröhvirth Mátyás vendégünk.

Fröhvirth Mátyás, a Keresztény Szociális Szövetség kiküldöttje: Tisztelt teljes ülés! Az előttem szóló úr, különösen pedig a múlt ülésen történt felszólalások a fontos kérdéseket oly behatóan és szakszerűen világították meg, hogy részemről már csak a lényegtelenebb kérdésekhez való hozzászólás lehetséges. Az előadó úr Öméltósága említette, hogy a járadékosoknak a helyzete a háborús drágaság következtében oly túrhetetlen, hogy ezeknek járadékát feltétlenül fel kell emelni. Ez kétségtelen. Hiszen a németek is észrevették ezt és már jó ideje a 60%-nál nagyobb munkaképtelenséget szenvedett sérülteknek pótlékot adnak. Ezt nekünk is meg kell tenni, még pedig sürgősen, minden kérdést félretéve kellene szorgalmazni a járadékok felemelését.

A másik kérdés a magánalkalmazottaknak a betegsegélyezés körébe való bevonása. Kertész igazgató úr ugyan a cenzus nélküli bevonás mellett szólalt fel, de elfogadhatónak tartotta azt is, hogy legalább 6.000 korona fizetésig vonjuk be a magánalkalmazottakat a biztosítás körébe. 6.000 korona fizetés azonban ma oly kevés, hogy az ilyen fizetésű tisztviselő nagyon is rá van szorulva arra, hogy a betegsegélyezés által nyújtott előnyökben részesíttessék. Az orvosi díjak magassága, a gyógyszerárak folytonos emelkedése, a drágaság lehetetlenné teszi egy 500 vagy 600 koronás havi fizetéssel bíró hivatalnoknak, hogy családját betegség esetén ellássa és éppen azért leghelyesebbnek találom és a szociális igazságnak legjobban felelne meg, ha a tisztviselőket cenzus nélkül fogadnánk be a betegsegélyezés körébe.

Napról-napra hangzanak fel panaszok, különösen a vidéken, — a vidéket ismerem inkább, — hogy a tagok nehezen jutnak illetményeikhez, az adminisztráció nagyon nehéz, úgy, hogy a keletkező perek leginkább szervezeti hibákból erednek. Lehetetlennek tartom azt, hogy azok az urak, akik oly szépen meg tudják csinálni a munkásbiztosítási törvényt, akik ezzel felülmúlták egész Európát, ne találnának fel egy könnyebb szervezetet, illetve ne javíthatnák meg a szervezetet úgy, hogy azután a felmerülő panaszok a minimumra legyenek szoríthatók.

Rendkívül fontosnak tartom továbbá azt is, hogy a balesetelhárítást szorgalmazzuk. Ez különösen a munkaadók számára gazdasági szempontból nagyon fontos, mert hiszen egy-egy munkásvédőkészülék, egy-egy gépalkatrész beszerzése sokkal kevesebbe kerül, mintha annak hiánya valakinek a munkaképtelenségét okozza és annak következtében azt a munkást egész életében el kell látni.

Elnök úr Öméltósága említette, hogy a mezőgazdasági alkalmazottak biztosítási kötelezettségének kiterjesztéséről szó lesz és ehhez szólaljanak hozzá az értekezlet tagjai. A felszólalók részéről történt oly indítvány, hogy ezt külön tárgyalás keretében kellene megtárgyalni. Én nem hiszem, hogy azt a sok millió embert, akire az előadó úr hivatkozott, be lehetne vonni a biztosítás keretébe máról-holnapra, vagy akár egy évtizeden belül is meg lehetne valósítani. Ha tekintetbe vesszük a munkásbiztosítási törvény eddigi fejlődését, akkor azt kell

feltételeznünk és pedig egész joggal, hogy igazán bele fogunk őszülni, míg 10 millió embert Magyarországon a biztosítás körébe be lehet vonni. Nemcsak azért, mert technikailag talán lehetetlen ez, hanem mert ott van az érdekelt-ségek, az agrárkörök ellenszenvé.

Nagyon fontosnak tartom és a szociális biztosításnak úttörője volna, ha az anyasági biztosítást kiterjesztenék azokra a körökre, amelyek még nincsenek bevonva a mostani betegéelyezési biztosításba. Különösen a gyermekágyas nők szempontjából válik fontossá, hogy az anyát biztosítsuk. Ebből a szempontból célszerűnek tartom, ha Magyarországon is az anyasági biztosításra térünk rá mielőbb. Hiszen erre vannak példák Németországban és Olaszországban, az egyes anyasági biztosítási szervezetek a meglévő betegéelyezési intézmények keretén belül működnek. Magyarországon ugyanezt meg lehetne csinálni, bele vonva a széles néprétegeket, az előadó úr által említett házicseléseket is, ami különösen a törvénytelen gyermekek szempontjából bir fontossággal.

Fontosnak tartom, hogy a munkásbiztosítással nemcsak a szakkörök, hanem künn a vidéken is foglalkozzunk. A budapesti pénztár megtette kötelességét. Éveken át annyi előadást rendez, hogy a budapesti pénztár eme működésében semmi kifogásolhatót nem lehet találni. Azonban a vidéken ezt elhanyagolják. Ott a munkásbiztosítási intézmény ellenszenves, amelyet a legtöbb ember nem is ismer. Ezért tartanám nagyon célszerűnek, ha az egyesület összeköttetésbe lépne a vidékkel és népszerű cikkeket helyezne el a vidéki sajtóban, hogy a közönség nagyobb érdeklődéssel nézze a munkásbiztosítási intézményeket. Eddig vidéken a munkásbiztosításról csak akkor tudtak, ha az Országos Pénztár egy-egy határozatát az Állami Hivatal megsemmisítette és a két hivatal közötti ellentéteket a sajtó a közönség elé tárta. Ezeknek a kiküszöbölésére elsősorban célra-vezető volna, ha a vidéki sajtóban is foglalkozunk a munkásbiztosítással, a vidéket is megismertetjük a szociális biztosítás minden előnyével.

Ezek fontos kérdések, amelyeket az előadó úr szíves figyelmébe ajánlok. Ha mi az ország lakosainak millióit be akarjuk vonni a munkásbiztosítás körébe, akkor feltétlenül előre kell bocsátanunk ezt a felvilágosító munkát, népszerűsíteniük kell az egész országban a szociális biztosítás előnyeit és jótémenyeit.

Elnök: Köszönjük vendégünk szíves felszólalását. Következik Kis Adolf igazgató úr.

Kis Adolf, a Budapesti Kerületi Munkásbiztosító Pénztár igazgatója: Méltóságos Elnök úr! Tisztelt teljes ülés! A vita előrehaladt stádiumában méltóztatásuk megengedni, hogy lehetőleg csak röviden érintsem azokat a kérdéseket, amelyek felszínre kerültek és amelyek már annyira átmentek a köztudatba, hogy ezekkel behatóan foglalkozni alig szükséges. Mindnyájan tisztában vagyunk azzal, hogy a munkásbiztosítás terén új rendszabályok követelésére a háborús viszonyok szolgáltatnak alkalmat, amelyek nemcsak a munkásbiztosításnak, de az ország kormányának, társadalmának és minden hatóságának feltétlen kötelességévé teszik, hogy a közegészségügy és a munkaerő megóvása érdekében és a népese-dési politika szempontjából szükséges intézkedések minél előbb meglegyenek. Ha mérlegeljük azokat a szolgáltatásokat, amelyeket a munkásbiztosítás 25 éves fennállása alatt Magyarország közegészségügyének tett, akkor lehetetlen a legnagyobb elismeréssel nem szólni azokról az eredményekről, amelyeket a halálozási arány és a csecsemőhalandóság csökkenése, az orvosok számának gyarapodása, és az orvosi illetmények emelése tekintetében eddig is elért. A munkásbiztosítás azonban nemcsak a közegészségügynek tett fontos szolgáltatásokat, hanem a keresetképtelen munkások segélyezése és a munkaképesség mielőbbi helyreállítása által az ország közgazdaságának is. Hogy mindezek ellenére a kormány, a törvényhozás és a közvélemény még nem ismerte fel eléggé a munkásbiztosítás fontosságát, annak egyszerű magyarázata az a szűk kör, amelyre nálunk a törvényes munkásbiztosítás kiterjed. Az ipari munkásság az ország lakosságának 4—5%-a; ha munkája és egészsége bármennyire országos fontosságú is, de a lakosság számához viszonyítva sokkal kisebb, semhogy az ipari munkások biztosítása nagyobb jelentőségre emelkedhetett volna. Az első követelmény tehát nem lehet más, mint amire az előadó úr igen helyesen rámutatott és a felszólalók is kivétel nélkül ugyanazt az álláspontot fejezték ki, t. i. a *biztosítás körének kiterjesztése*. A kiterjesztést nemcsak a mezőgazdasági munká-

sokra és cselédekre, a háztartási munkásokra (házicselédekre) kell követelnünk, hanem a bányamunkásokra is. Érthetetlen a kormánynak az a szűkkeblűsége, amivel a bányászok ügyét immár negyedszázadon át kezelte és a bányamunkások sérelmeit úgyszólván minden meghallgatás nélkül visszautasította. A mai időkben már erről nem szükséges tovább beszélnem ezen a helyen. Én nem is akarom azokat a sérelmeket felpanaszolni, amelyek a bányamunkások segélyezése tekintetében napirenden vannak és amelyek közismertek. Talán lesz még olyan felszólaló, aki behatóan foglalkozik ezekkel és bizonyosságát adja annak, hogy e kérdésnek további rendezése és pedig az ipari munkások biztosításának teljesen megfelelően, elkerülhetetlen.

Az elnök úr Öméltósága, szíves volt figyelmünket felhívni arra, hogyha a mezőgazdasági munkások biztosítását kívánjuk, akkor egyidejűleg gondoskodni kellene egyrészt arról is, hogy a közvéleményben is meg legyen ennek a kérdésnek a propagatív ereje, másrészt talán arról is, hogy a mezőgazdasági érdekeltséget e kérdés megoldásának további halaszthatatlan voltáról, a mezőgazdasági munkásbiztosítás lehetőségéről, módozatairól meggyőzzük, és ha kell, vele e tekintetben vitába szálljunk.

Ennek módja szerintem kétféle. Az egyik mód, hogy ankétet rendezünk erről a kérdéstről, t. i. a mezőgazdasági munkások biztosításáról és meghívjuk a mezőgazdasági érdekeltség képviselőit, úgy a munkások, mint a munkaadók képviselőit, és itt, e helyen igyekszünk a kérdés minden vonatkozásait velük ismertetni, előttük feltárni. Őszintén megvallom, hogy ennek az értekezletnek, habár elismerem, hogy a kérdés tisztázásához nagymértékben hozzájárulna, nem tulajdonítok annyi erőt, hogy a közvéleményben oly súlylyal léphessen fel, mint ahogy az e kérdés megvalósítása szempontjából kívánatos volna. Az előttem felszólaló úr felemlítette, hogy egyesületünknek a vidéki lapokban cikkekkel kellene elhelyezni a munkásbiztosításról. Talán erről is lehetne beszélni, ámbar a vidéki lapoknak nivója, terjedelme és elterjedése nem olyan, hogy a nagyközönség az ilyen közleményeket érdeklődéssel olvasná, hanem lehetne azt az eszmét felvetni, hogy az Egyesület a mezőgazdasági munkások között terjesszen egy kis füzetet, amely a munkásbiztosítás jelentőségét, fontosságát az ő szempontjukból feltárná. Elsősorban nekik kellene ezt a kérdést megismerni, hogy ők ezt munkaadójukkal szemben adandó alkalommal érvényesíthessék. Kell, hogy megtudják ezek a mezőgazdasági munkások, hogy minő hatással és minő eredménnyel jár az ipari munkások biztosítása és az összehasonlításból levonhatják maguknak a kellő tanulságot.

Már most rá akarok azonban mutatni, hogyha a mezőgazdasági munkások biztosítása a népbiztosítás keretében megvalósításra kerül, — mint ahogy a kormány programja igéri — ez a biztosítás ne legyen másodrendű biztosítás, ne legyen olyan, mint például Németországban, ahol a segélyek tekintetében, a járadékok tekintetében, a biztosítási kötelezettség alól való kivonás tekintetében, stb., mindig csak másodrendű szerep és ellátás jut a mezőgazdasági munkásoknak. Kétségtelen, hogy a mezőgazdasági munkások életviszonyai, szembeállítva az ipari munkások életviszonyaival, egészen mások, az ő megélhetésük nem csupán a keresetre van alapítva, azonban egy dologban teljesen egyformák, t. i. gazdasági helyzetüknek bizonytalansága, keresetüknek alacsony volta, amely sem itt, sem másutt nem elegendő arra, hogy az elért élelnívójukat megtarthassák abban az esetben, hogyha betegség vagy bármely körülmény miatt munka nélkül maradnak, illetve kereseti foglalkozásukat nem folytathatják.

Azonban a biztosítási kötelezettség kiterjesztése talán túlhaladná a rendeleti úton való intézkedés keretét. Ha ez így is van, még sem szabad ezt az alkalmat sem elmulasztani, hogy ezekre a követelésekre rámutassunk, mert hiszen a munkásbiztosítás végleges reformja sem késhegyre várható, legalább addigra a kérdésnek teljesen előkészítve kell lenni, nehogy abban az időben ismét azzal az ürüggyel lehessen elodáznai, hogy még nem érett meg a megoldásra.

Hogyha novelláris úton új kategóriák bevonása a biztosításba jogi, vagy törvényhozási szempontból nem lehetséges, mindenesetre lehetséges, hogy a törvény mai szövegéből kiküszöböltessenek azok a rendelkezések, amelyek a biztosítási kötelezettség szűkítésére vonatkoznak, amelyek alkalmat adnak akár egyeseknek, akár kormányhatóságoknak arra, hogy a biztosítási kötelezettségből alkalmazottakat kivonjanak. Köztudomású, hogy a földmivelésügyi miniszter ki-

vonta a balesetbiztosítás köréből a visszabályozó társulatoknál alkalmazott munkásokat, továbbá kivonták a betegsegélyezési biztosítás alól az összes állami és közhatósági alkalmazottakat, mindazokat, akiknek 20 hétig betegség esetén illetményeik kijárnak. A novelláris rendeletnél, amelyet most tárgyalunk, nem voltak figyelemmel arra, hogy a munkásbiztosítás 20 hét helyett már 26 hétig ad segélyt, tehát a szolgálati rendtartásokban, amelyek 20 hétre írják elő a fizetés kiszolgáltatását, 26 hétre kellett volna ezt is kiterjeszteni. De nem voltak figyelemmel a törvény megalkotásánál arra sem, hogy a betegsegélyezés nemcsak táppénzt ad, hanem orvost, gyógykezelést és még további szolgáltatásokat, még pedig nemcsak a biztosítottaknak, hanem az ő családtagjainak is. Már pedig az állami és közalkalmazottak, vasuti, hajózási vállalatok alkalmazottai, ha megkapják is betegség esetén 20 heti fizetésüket, de nincs gondoskodás hozzátartozóiknak betegség esetén való bárminő gyógykezeléséről, vagy kórházi ápoltatásáról. Különösen fontosságot nyer ez az anyasági biztosítás szempontjából. Az anyasági biztosítás meglehetősen széles körre van kiterjesztve és amikor az anyasági biztosítás szolgáltatásait a kormányrendelet, a családtagokra is kiterjeszti és ha népesedéspolitikai szempontból e rendelkezésre szükség volt, akkor szerintem erre nemcsak azoknak van szükségük, akiket a biztosításban bent hagytak, hanem szükségé van azoknak is, akiket a biztosításból kivontak és akiknek visszaadását feltétlenül követelni kell.

Rá lehetne mutatni, a közúti vaspálya-társaságnak arra az eljárására, hogy alkalmazottait a balesetbiztosítás keretéből kivonta és szolgálati rendtartás szerint ő kártalanítja őket addig a mértékig, amely mértékig a szolgálati rendtartás értelmében köteles. Hogy ez az alkalmazottaknak mily súlyos megkárosítására vezethet, elég rámutatnom arra, hogy a közúti vaspálya-társaságnál vagy bármely ily társaságnál, amely ilyen módon jár el, az alkalmazottak néhány évig, 8–10 évig a baleset után még a szolgálatban maradnak, megkapják addig illetményeiket, de megfogyatkozott munkaképességük, tehát csökkent használhatóságuk miatt sohasem jutnak abba a helyzetbe, hogy magasabb illetményekben részesüljenek és elbocsátás után a társaság akármilyen mérvű kártalanításával kénytelenek megelégedni, mert ha a magánjogi úton bírósághoz fordulnak, semmitéle bizonyítékokkal nem rendelkeznek, amelyekkel jogaikat igazolni tudják és érdekeiket meg tudják védeni. Vannak e kérdésnek még egyéb vonatkozásai is, amelyeket ezúttal érinteni nem akarok.

Isméitem tehát, amennyiben a biztosítási kötelezettség kiterjesztése novelláris rendelkezés útján nem volna lehetséges, mindenestre követelni kellene, hogy kiküszöböltessenek a törvényből azok az intézkedések, amelyek a biztosítási kötelezettségből való kivonást lehetővé teszik.

Teljesen érthetetlen rendelkezés az is, amely a dohánygyári munkásokra vonatkozik. A bányászoknál körülbelül 120.000 munkásról van szó, a dohánygyárakban alig 20–25.000 emberről. Mi érdeke lehet az államnak arra, hogy a dohánygyári munkásokat kivonja a rendes munkásbiztosításból és másodrendű munkásbiztosítást csináljon számukra? Az államnak pénzügyi érdeke annál kevésbé játszhatik itt közre, mert hiszen az államnak elsőrangú érdeke, hogy a dohánygyári munkásnőkből, akik a létszám 90%-át teszik, anya legyen, hogy gyermekeket neveljenek fel. Ma semmi jogcíme nem lehet az államnak arra, hogy ezeket a munkásokat sokkal rosszabb helyzetbe hozza, mint amilyen helyzetben vannak a többi ipari munkások.

A múlt ülésen egyik felszólaló felemlítette, hogy az államot az a körülmény vezette talán az állami alkalmazottaknak a biztosítási kötelezettségből való kivonására, hogy az ipari munkások többnyire szociáldemokrata alapon szervezett munkások lévén, nem kívánta ezekkel egy szervezetben biztosítani saját alkalmazottait, más szervezet pedig rendelkezésre nem állván, inkább kivonta őket a biztosításból és a szolgálati rendtartás útján adja nekik a fizetést. Lehetséges, ámbar nem hiszem, hogy ily kicsinyes szempontok vezették volna a minisztertanácsot, de semmiesetre sem lehet ez jogcím, mert a munkások gazdasági szervezkedése a munkásbiztosító pénztárakkal semmi kapcsolatba sem hozható. A munkásbiztosító pénztárak szervezete ma már annyira el van választva a munkások politikai és gazdasági szervezeteitől, hogy a pénztárak mással, mint a saját törvényes hatáskörükkel, egyáltalában nem foglalkoznak, sőt még módot és alkalmat is kell találni arra, hogy ezeknek a feladataiknak, az adminisztráció

és a bürokrácia sok felesleges nyüjétől megszabadulva, sokkal jobban megfelel-
hessenek.

Említés történt a vita során a *kerületi pénztárak székhelyeinek megvál-
toztatása*, a kisebb pénztárak megszüntetése és nagyobb centrumok létesíté-
sének a kérdéséről. Kétségkívül régi törekvés minden szakember előtt, hogy a
biztosítottaknak minél nagyobb tömege legyen egy szervezetben összpontosítva.
Kétségtelen az is, hogy minél nagyobb a taglétszám, az illető pénztár működése
annál intenzívebb lehet, kötelességeinek annál jobban tud megfelelni, nagyobb
anyagi erővel és eszközökkel is rendelkezhetik. Azonban én most e pillanatban
ennek a kérdésnek bolygatását nem tartanám időszerűnek. Bizonyos anomáliák
e téren vannak. Ezeknek az anomáliáknak megszüntetése kívánatos, de a pénz-
tárak számának nagymérvű csökkentését annál kevésbé tartanám időszerűnek,
mert hiszen a mezőgazdasági munkásoknak a munkásbiztosításba való bevonását
kivánjuk és ha erre el akarunk készülni, kell, hogy legyen már egy gócpont,
ahová ez a biztosítás később csatlakozhat, ahol már bizonyos egészségügyi be-
rendezések és intézmények megvannak, hogy az az ürügy is elessék, hogy a
mezőgazdasági munkásbiztosításnak technikai előfeltételei hiányoznak.

Ha súlyt helyezünk arra, hogy a munkásbiztosítás szolgáltatásai teljesen
arányosak legyenek a mai idők követelményeivel én is azon az állásponton vagyok,
hogy a *mai 4%-os járulék erre alig nyújt fedezetet*. Nem bocsátkozott az előadó
úr sem és más sem a szóbanlévő miniszteri rendelet bírálatába. Ha ennek bírálá-
tába bocsátkozunk, minden elismerésünk mellett rá kell mutatni, hogy ennek
legnagyobb hibája, hogy túl későn került a nyilvánosság elé, a háború harmadik
évének végén, holott legalább is a háború második évében kellett volna meg-
jelennie. És ha akkor a 4%-os járulék igen előnyös és kívánatos lett volna és
ha a pénztárakat abba a helyzetbe hozta volna, hogy bizonyos tartalékokat gyűjt-
senek; ma már erre nem alkalmas, mert számításom szerint teljes mértékben
felemészti a felemelt járulékot az a többletsegély, amelyet a kormányrendelet
előír. Így azután egyáltalában nem nyújt elegendő fedezetet a pénztárak további
feladataira, a preventív intézkedésekre, a népbetegségek elleni küzdelemre; nem
nyújt fedezetet az orvosok illetményének rendezésére, a tisztviselők fizetésének
rendezésére, ami pedig elodázhatatlan.

A pénztár teherviselő képességéhez elsősorban kívánatos a járulék fel-
emelése. Itt beszéltek 6%-ról. Azt hiszem, hogy 6% e pillanatban elég volna.
Azonban semmi okot nem látok arra, hogy a törvény állapítsa meg a járulék
százalékmaximumát, különösen nem látok okot arra nálunk, hiszen egyik érde-
keltség önmagában úgy sem tudja kihasználni a maga előnyére ezt a szabadsá-
got. A munkások nem tudják a százalékot a munkaadók hozzájárulása nélkül
felemelni, nem tudja egy pénztár sem a saját területére a járulékemelést elhatá-
rozni, ehhez úgy is az Országos Pénztár és az Állami Hivatal jóváhagyása kell.
Tehát amikor annyira körül van bástyázva a járulékfelemelésnek a keresztül-
vitele, egyáltalán nincs ok arra, hogy a törvény szabjon e tekintetben korlátot.

Előreláthatólag 6% mellett a pénztárak oly tőkével fognak rendelkezni,
amely a mai körülmények között kielégítő. Mit tudjuk azonban, mit hoz a há-
ború, hogy a háborúból visszatérő beteg tagjaink minő terheket fognak a pénz-
tárakra róni? És itt felvetem azt a kérdést, vajjon a pénztárak feladata lesz-e ezek-
nek a segélyezése? A munkásbiztosítási érdekelttség egymagában lesz-e kénytel-
len a háborúból visszatért betegeknek és rokkantoknak a további gyógykezelte-
tését és ellátását vállalni? Szerintem és külföldi szakkörök szerint is ez oly
teher, amelyet kétségen kívül az államnak kell viselnie. Mert ha nem az ipar,
nem a tulajdonképeni hivatásuk szolgálatában szerezték betegségüket és rokkant-
ságukat, hanem az állam érdekében, a hadviselés érdekében, úgy ez
hadügyi költség, amelyet vagy a hadikincstárnak, vagy az államkincstárnak kell
megfizetni. A pénztárak azonban mindenesetre addig is, míg e kérdés
eldől, akár elvállalja ennek terheit az állam, akár nem és míg megállapodás léte-
sül a kulcsban, amelynek alapján a munkásbiztosításnak a költségeket az állam
visszatéríteni fogja, e betegeket gyógykezelés és segély nélkül nem hagyhatják.
Ha pedig ezeket segélyezni kell, tekintet nélkül arra, hogy kit terhel a költség,
akkor a munkásbiztosítást mindenesetre olyan helyzetbe kell juttatni, hogy
ezekre a költségekre fedezete legyen. Hogy ez a fedezet hány százalékot fog
igényelni, a jövedelem mily szaporítását fogja követelni, azt nem tudhatjuk és

azért tartanám feleslegesnek, hogy most korlátot szabjunk annak, hogy a jövőben milyen mértékben lesz szükséges a járulék felemelése.

A pénztárak teherviselő képességét más módon is fokozni kell. Friedrich tanár úr igen helyesen rámutatott, hogy sehol a világon olyan drága kórházi költségek nincsenek, mint nálunk. Úgy Ausztriában, mint Németországban a kórházi költségek minden kis emelkedése a közvéleményben óriási visszatetszést szül. Nálunk a közvélemény a kórházi költségek felemelésén oly könnyedén siklik keresztül, mintha sem neki, sem a közegészségügynek, sem semmiféle intézménynek ebbe beleszólása nem volna. Míg mindenütt a világon minden kórházi költség emelésénél meghallgatják az érdekeltséget, a munkásbiztosítást is, nálunk a munkásbiztosítás megteremtése óta még sohasem volt egyetlen példa erre. Kell, hogy ebbe a pénztáraknak beleszólásuk legyen, mert lehetetlen állapot, hogy a pénztárakat megterheljék horribilis ápolási díjakkal, amelyek lehetnek indokoltak, lehetnek indokolatlanok, de hogy nem mindig indokoltak, bizonyítja az, hogy a belügyminiszter akárhányszor leszállítja az ápolási költségeket. Különösen fontos a kórházak ápolási költségének rendezése most, amidőn már a felemelt segélyekkel kell számolni. A törvény 59. §-a úgy rendelkezik, hogy 28 nap után az ápolási költség után a táppénz fizetendő a kórházaknak. Ma már a táppénz legmagasabb összege 6 K 60 f és vidéken akárhány olyan pénztár van, amelynek területén az ápolási költség 4—5 K. Gondoskodni kell tehát, hogy a kórházi ápolási költségnél nagyobb összeget ne követeljenek a pénztártól, de gondoskodni kell arról is, hogy a közigazgatási bíróságnak ne legyen módja oly költségekkel is megterhelni a munkásbiztosítást, amely megterhelést a törvény alkotásakor senki sem akart. Anélkül, hogy ennek a részleteibe bocsátkoznék, a közigazgatási bíróság sérelmes judikaturáját az előadó úrnak, mint a kérdés igen alapos ismerőjének figyelmébe ajánlom azzal, hogy a novelláris intézkedéseknél erre is különös tekintettel kell lenni.

Ami a gyógyszereket illeti, teljesen osztom azt a felfogást, hogy különleges tarifa a pénztárak részére elkerülhetetlen. Állandó agitáció folyik a gyógyszerészek részéről, állandó ankétezés, gyűlésezés, deputációzás a tarifa emelése érdekében és örökös jajveszékés, hogy a gyógyszerészek nem tudnak megélni. Olvassuk lapjaikban, milyen siralmasan panaszoznak el bajaikat, hogy a gyógyszerek beszerzése mily nagy összegekbe kerül, tehát szükséges a tarifa-emelés. A lap másik rovatában olvassuk, hogy mily horribilis mértékben emelkedik a gyógyszerárak értéke, mily hihetetlen összegeket adnak egy-egy gyógyszerári jognak átruházásáért, ami semmiesetre sem jelenti azt, hogy a gyógyszerészek a mai tarifa mellett ne tudnának óriási haszonra szert tenni. Ez ellen nincs kifogásunk, a magánérdekekbe nem avatkozunk be, nem akarok ez alkalmalmmal a gyógyszerészipar szabaddátételéről sem beszélni, ellenben csatlakozom ahhoz a kívánsághoz, hogy a munkásbiztosító pénztárak részére kedvezményes tarifa állapíttassék meg. Ha meglehetett ezt csinálni a katonaság részére, itt sem lehet akadálya. De rendezni kell az u. n. *kézi eladást* (Handverkauf) is.

Az orvosi és tisztviselői kérdéssel röviden végezhetek. Azok után, amiket Friedrich tanár úr elmondott, felesleges hangsúlyoznom, hogy a munkásbiztosítás ma már kinőtt abból a keretből, hogy az orvosokat ne fizethesse meg aképen, amint az munkájuk, társadalmi állásuk alapján megilleti őket. Ha a munkásbiztosítás idáig jutott és fejlődött, akkor a legkevesebb az, hogy ezzel szemben az orvosok is tegyék meg kötelességüket. Friedrich tanár úr szép szavakban kifejezést adott annak, hogy az orvosok ne csak sablonosan a beteglátogatást végezzék el, hanem foglalkozzanak a népegészségüggyel, a szociális egészségüggyel tudományos szempontból és igyekezzenek a munkásegészségügyet előbbre vinni.

A tisztviselők és adminisztráció kérdése szerintem együvé tartozik. A munkásbiztosítási törvény meglehetősen komplikált adminisztrációt ró a pénztárakra, amelyet enyhíteni kell, annál is inkább, mert hiszen tíz éve, hogy e rendeletek érvényben vannak és talán időszerű volna, hogy ezek revízió alá vétessenek. Célszerűnek tartanám, ha a törvényből minden rendelkezés, ami az ügykezelésre vonatkozik, kihagyassék. Az Állami Hivatal jelenlegi elnökének programjából tudjuk, hogy tervbe is van véve ezeknek az adminisztrációs rendelkezéseknek a revíziója. Azonban a legutolsó minisztériumi rendelet ismét újabb komplikációkat és nehézségeket hozott az adminisztrációnak és attól kell félnünk, hogy minden reform, amely a munkásbiztosítást előbbre viszi és megjavítja, az

adminisztrációt újabb nehézségek és komplikációk elé állítja. Itt állunk most egy másik reformnál s ez a választójogi reform. Tudjuk, hogy a választójogi iörvényjavaslatnak is vannak oly rendelkezései, amelyek a munkásbiztosítási adminisztrációt közelről érintik, amelyek a munkásbiztosítás adminisztrációjának a fontosságát és a tisztviselők munkájának lelkiismeretességét még az eddiginél is nagyobb mértékben igénybe veszik. Nem túlzott, talán nagyon szerény kérés tehát az, hogy végre a munkásbiztosítási tisztviselők helyzete rendeztessék, szolgálati, illetmény- és fegyelmi szabályzatuk végre megoldásra kerüljön, hogy ne lebegjen ez intézmény tisztviselő kara az ég és a föld között, minden törvényes garanciák nélkül.

Végül utalni kívánok a jelenlegi kormány programjára, amelynek megvalósítása a munkásbiztosítás teherviselőkéességét lényegesen javítaná s ez az *aggkori és rokkantbiztosítás*. A munkásbiztosítás ma már rendkívül sok oly terhet visel és viselt régebben is, amely tulajdonképen nem a betegsegélyezés, hanem az aggkori és a rokkantbiztosítás hatáskörébe tartozik s így ennek sürgetése a reformmal kapcsolatban elmaradhatatlan.

És most áttérek a *munkásbiztosítás szolgáltatásaira*. Az eddigi felszólalók megállapították, hogy a kormányrendelet által felemelt segélyek a kívánalmakat kielégítik. Én más állásponton vagyok. Elsősorban rá kell mutatnom a segélyezés tartamára, a huszonhat heti segélyre, amely nemcsak hatheti segélyezési többletet jelent, de a táppénz összege tekintetében is emelkedést jelent. Mégis az a fel-fogásom, hogy a huszonhat heti segély egyáltalában nem merítheti ki a mi kíván-ságainkat. Évről-évre nagyobb azoknak a pénztári tagoknak a száma, akik az eddigi 20 heti segélyezési időtartamot kimerítik és hogy további segélyhez jussanak, néhány heti szenvedés, nélkülözés után ismét munkába állanak, ott vánszorognak 6—8 héten keresztül, hogy ismét megszerezzék igényjogosultságukat a további 20 vagy 26 hétre. Ezt az állapotot meg kell szüntetni és pedig úgy, hogy a 26 heti segélyezési időtartamot legalább egy esztendői időtartamra terjesztjük ki.

Valami nagy megterhelést a pénztárakra ez gyakorlatilag nem fog jelenteni, mert eddig is fizették a pénztárak nemcsak húsz hétig, hanem három-szor-négyszer húsz hétig e segélyt. Másrészt az egy évi segélyezési időtartam alatt a pénztáraknak inkább lesz módjukban az illető tagot, ki is gyógyítani s így a további teheről megszabadulni. Vita tárgyát képezheti, hogy a huszonhat héten túli segély kisebb vagy nagyobb legyen-e, mint az első huszonhat hétre járó segély. Az én szerény véleményem szerint a második huszonhat heti segély-nek nagyobbnak kell lenni. A betegség kezdő időpontjában a beteg még nincs annyira a táppénzre ráutalva, mint hosszabb tartamú betegség esetén, amidőn nemcsak minden készletéből kifogy, hanem amikor már úgyszólván teljesen a nyomornak jut áldozatául, ha a munkásbiztosítás segélyezése megszűnik. Mennél hosszabb tartamú a betegség, annál nagyobb segítségre van az illetőnek szüksége s ezért kívánatos, hogy a második 26 hétben már a 60% helyett nagyobb, talán 75%-nyi táppénz nyújtassék, már csak azért is, hogy a végső anyagi romlástól megmentsük. A betegség első idejében a kisebb segélyezés nem jelent oly sérelmet, mint amily megbecsülhetetlen előnnyel jár a hosszú betegeskedésnek megfelelő segítség. Financziális szempontok a pénztárt gátolják abban, hogy már kezdettől fogva nagyobb segítséget adjon, de nem lehet semmiféle finandális szempont ürügy arra, hogy 26 hétnél a segítséget megszakítsa s a beteget könnyörtelenül a közjótékonyság alamizsnájára utasítsa. Az eddigi 20 heti segélyezési időtartamnak is mindig az volt az ürügye, hogy ennél hosszabb tartamú betegség már rokkantságot jelent s a betegsegélyezés a rokkantbiztosítás terheit nem vállalhatja magára. Közel 30 év óta áztatjuk azzal magunkat, hogy jön az aggkori és rokkant-biztosítás. De még abban az esetben, ha a rokkantbiztosítást megcsinálják is, igen nagy a valószínűség, miként Ausztriában látjuk, hogy ez csak egy évi beteg-ség után veszi át a segélyezettet s addig a betegsegélyző pénztár terhében hagyja meg. Nincs tehát semmi ok sem arra, hogy továbbra is az eddigi rövid tartamú segélyezésnél maradjunk, ellenben ezer és ezer ok szól amellett, hogy elérkezett az ideje, hogy a segélyezés időtartamát legalább egy évre terjesszük ki.

Talán időszerű volna most már a családtagok halála esetén is némi temet-kezési segély nyújtása. Számításoktól függ, hogy mennyi lehet ez a segély, de ezzel is foglalkoznunk kell, ha a szolgáltatásokat ki akarjuk egészíteni.

Osztom, azt a felfogást, hogy a terhességi segélyt legalább két héttel a lebetegedés előtt adjuk, de emellett javaslom, hogy a gyermekági segélyt és a szoptatási segélyt a családtagokra az eddiginél nagyobb mértékben terjesszük ki. Míg ugyanis a gyermekági segélyt a tagok heti 8 koronától heti 57 koronáig terjedő összegben kapják, addig a családtagokra ez a segély, mint maximum, 7 koronában van megállapítva. Olyan minimális segély ez, amely a mai pénzérték mellett a semminél alig valamivel több. Ha nem is ragaszkodom ahhoz, hogy a gyermekági segély a családtagoknak ugyanolyan összegben nyújtassék, mint amennyi a biztosított eltartónak napibérosztálya után járna, de van középút. Azt hiszem, ez a javaslatom ezen a helyen bővebb indokolásra alig szorul. De felmerülhet a kérdés, vajjon pénztári feladat-e az anyasági biztosítás, az anyasági védelem? Én ebben a kérdésben is azt az álláspontot foglalom el, hogy ez nem a munkásbiztosítás feladata. Az anyasági biztosítás terheit feltétlenül az államnak kell viselnie, amiként Németországban az állam maga vállalta ezeket a terheket és megtéríti a pénztáraknak. Azonban véleményem szerint itt sem szabad a betegek felett alkudni és a segélyre szorultakat segély nélkül hagyni, a pénztárak lássák el a segélyre szorulókat s aztán igyekezniök kell, hogy az állam térítse vissza a költségeket.

A segélyezéssel kapcsolatban még csak egy jelentéktelen kérdést vetek fel, ami azonban szerintem elvi jelentőséggel bír, hogy tudniillik az alkoholistákat bizonyos gyámság alá vehesse a pénztár. Értem ezalatt, hogy akik iszákosságból származó betegségben szenvednek, ezeknek érdekében és családjuk érdekében a segélyt a hozzátartozók beleegyezésével ne a tagnak, hanem a hozzátartozónak lehessen kifizetni és esetleg a hozzátartozók érdekében, — mert hiszen sok esetben, ha a feleségnek adjuk a segélyt, a beteg elveszi ezt tőle, — talán a család hozzájárulásával természetben lehetne a segélyek egy részét kiszolgáltatni.

Nem tartozik a tárgyhoz, de méltóztassék megengedni, hogy a pénztáraknak a népbetegségek elleni küzdelme érdekében e helyen is szóvátegyem, hogy a munkásbiztosítás keretében biztosított 1 millió tagnak és kb. 150 ezer tudóbeteg tagnak egyetlenegy hely, vagy ágy sem áll rendelkezésére, ahol ápolthatnának és addig is, míg a munkásbiztosítás saját erejéből fog ilyen szanatóriumokról gondoskodhatni, mert hiszen erre anyagi eszközei meg is vannak, csak a viszonyok teszik lehetetlenné ezek létesítését. Okvetlenül szükséges a hadikincstártól néhány meglévő szanatórium átengedésének kieszközlése.

A *balesetbiztosítás* területén szükséges intézkedésekről nagyon röviden fogok beszélni, mert úgy látom, hogy a vélemények e tekintetben körülbelül egybehangzók. Minden felszólaló kivétel nélkül rámutatott arra, hogy a balesetbiztosítás első reformja nem lehet más, mint a *balesetelhárítás*. Hogy ez miképp vitessék keresztül, ez technikai kérdés, amelynek részleteibe annál kevésbé kívánok bocsátkozni, mert hiszen előttünk vannak a külföldi példák. Németországban balesetelhárítással foglalkoznak az iparfelügyelet mellett a *Berufsgenossenschaften* is, amelyek kibocsátanak bizonyos övrendszabályokat és ezeknek megtartása a munkaadókra kötelező. Mindannak ellenére, hogy ez a két tényező külön-külön foglalkozik a balesetelhárítással, 25 év alatt semmi összeütközés sem fordult elő és mondhatjuk, hogy a balesetelhárítás tekintetében Németország vezet. Nálunk annál kevésbé jöhet létre összeütközés, mert nálunk balesetelhárítással — sajnos — az iparfelügyelők nem foglalkoznak, mert hiszen egyéb más teendőik őket súlyosan lekötik. Különben sincs intézkedési joguk, amelynek segélyével intézkedéseiknek érvényt tudnának szerezni.

Másik fontos követelés az, hogy a balesetbiztosítás összhangba hozassék a betegsegélyezési biztosítással és pedig első sorban a biztosítási kötelezettség tekintetében. Tehát mindazok, akik betegség esetére vannak biztosítva, baleset esetére is biztosítottassanak. Másodsorban pedig, ha a betegsegélyezés értékhatárát megváltoztattuk, illetve megszüntettük, akkor a balesetbiztosítás mai 2.400 koronás értékhatárát is meg kell változtatni. És itt számolni kell a munkáságnak azzal a törekvésével, hogy a balesetbiztosítás kártalanítsa a munkást az elvesztett teljes keresetért. Ha a szociális biztosítás nem ad teljes kártalanítást, mert hiszen csak teljes munkaképtelenség esetén nyújt 60%-ot, akkor kevés értelme van annak, hogy a számításba vehető összeget maximálja. Ezzel szemben az előadó úr 4.800 korona beszámítható összegnek megállapítását hozta javaslatba, amellyel megszűnik az az anomália, hogy a beteg baleseti sérült 10 hét után, amikor

baleseti járadékot kell kapnia, sokkal kisebb segílyt kap, mint amennyit táppénz címén addig kapott. Az eddigi rövid néhány hét alatt szerzett tapasztalatok mutatják, hogy az értékhatár változatlan fentartása a baleseti kártalanítás mértékét a betegséglelyezési segílyekkel szemben sok esetben 40%-al csökkentette. Ha elismerem is, hogy az előadó úr javaslata a mi viszonyainkhoz képest elég liberális és az eddigi állapotokhoz képest igen nagy haladást jelent, mégis azt hiszem, hogy közeledhetnénk a munkások követeléséhez oly módon, hogy elvként a teljes kártalanítás mellett foglalunk állást és nem a beszámítható kereset összegének, hanem a kártérítés összegének, a járadéknak szabunk határt. Mindenesetre azonban követelnünk kell, hogy a 60%-os maximális járadékot legalább abban a mértékben emeljék, ahogy Németországban ez már régóta megvan és ahogy Ausztriában most emelték fel, 66,66%, vagyis a kereset $\frac{2}{3}$ részének erejéig, tehetetlenség esetén pedig, amidőn a beteg mások támogatására rá van utalva, az eddigi 100%-ot az osztrák minta szerint 133,33%-ig.

Fontos kérdés, hogy mi történjék az eddigi járadékosokkal. Eddig is, azt hiszem, súlyosan terheli a munkásbiztosítás lelkiismeretét a járadékosok sorsa, hogy tudniillik azok, akik a háború előtti időben szenvedtek hivatásuk közben balesetet, az akkori kisebb kereset folytán minimális járadékhoz jutottak, ebben a nagy drágaságban még mindig erre a nyomoruságos kis járadékra vannak ráutalva, és nem találtak még törvényes módot arra, hogy ezeknek a járadékosoknak bizonyos pótlékot adjanak. Itt hivatkozás történt a külföldi példára, hogy Németországban, Ausztriában ezt a pótlékot megadják. Azt hiszem, hogy meg kell adni ezt nálunk is, a kérdés csak az, hogy kinek a terhére. Anélkül, hogy a tudományos irodalomban e kérdés körül felvetődött vitát ismertetni akarnám, azt a kérdést tudniillik, hogy vajjon azok az iparosok, akik ma nyitnak iparüzemet, tartoznak-e hozzájárulni a háború előtt, 4—5 évvel ezelőtt balesetet szenvedett baleseti sérülteknek a kártalanításához, vagy ismét olyan teherrel állunk szemben, amit az államkincstárnak kell átvállalni, csak azt a szempontot vagyok bátor felémlieni, hogy ehhez a tudományos vagy elméleti fejtegetéshez a járadékosoknak semmi közük, azokat ez abszolute nem érdekli, nekik járadék kell és pedig akkora, hogy abból lehetőség szerint megélhessenek. Hogy honnan nyerjen ez fedezetet, azt intézzék el, anélkül, hogy e kérdés eldöntéséig őket továbbra is éheztessek.

A tanoncok kártalanításának kérdése is felvetetett. Az előadó úr, de különösen Schultz osztálytanácsos-bíró úr igazán humánusan tárgyalta e kérdést. Meggyőződésem szerint a tanoncok kártalanítási ügye megoldva nem lenne az eddig tett propozíciók által. Bármennyire furcsán hangzik is, de az orosz törvénynek ezirányú rendelkezését vagyok bátor javasolni, amely a tanoncokat három kategóriába osztja, addig, amíg serdületlen, azután, amíg serdülő korban vannak és végül, mikor már felnőtt korban vannak és eszerint emeli a tanoncok járadékát egészen addig az összegig, míg az illető szakmában a legfiatalabb munkás teljes keresetének megfelelő kártalanítást eléri. Szerintem ez az egyetlen igazságos megoldás, amely részben a svájci balesetbiztosítási törvényben is megvan. Ez a megoldás a mai körülmények között az egyedüli méltányos megoldás volna.

Mindezek után bocsánatot kérek, hogy talán kissé hosszasan vettem szives türelmüket igénybe, de még egy kérést vagyok bátor előterjeszteni. A mi tanácskozásunk háborús rendelkezéseket kíván, tehát oly rendelkezéseket, amelyeket a kormány rövid úton gyorsan, lehetőleg mielőbb megvalósíthat. És ha egyéb miatt nem, ama súlyos igazságtalanság miatt, amelyben baleseti szempontból a munkások ma vannak, ennek az igazságtalanságnak kiküszöbölését a lehető legsürgősebben kell követelnünk. Ha minden követelésünk tekintetében nem is kapunk már most kielégítést, fenn kell tartani azt a követelésünket, hogy a *munkásbiztosítás teljes reformja a kormány által vétessék előkészítés alá*, hogy mikor e kérdés a törvényhozás elé kerülhet, ne kelljen akkor még csak az előkészítésével foglalkozni. Kérjük fel tehát a kormányt, hogy a szükséges előkészítő munkálatokat a végleges reform iránt, függetlenül a most kibocsátandó háborús rendelkezésektől, mielőbb vegye foganatba.

Weltner Jakab: Tisztelt teljes ülés! Röviden akarok felszólalni, mert Kis igazgató úr elmondotta legnagyobb részét annak, amiről beszélni akartam. Amit el kell mondanom, — anélkül, hogy e vitában személyes-

kedni akarnék, — meggyőződésem szerint szoros összefüggésben van azzal, hogy miért nincs nálunk modern munkásbiztosítás. Amíg azt az alapvetet, amelyet a törvény alkotásakor 1907-ben hangoztattak, hogy a munkásbiztosítás az autonómián és a paritáson alapszik, végre nem hajtják, addig lehet toldozni-foltozni háborús rendelkezésekkel a munkásbiztosítást, de a munkásbiztosítás sohasem fogja az igazi célját szolgálni. A paritás megvalósult, az autonómia nem. A paritás megvan, a munkaadók és a munkások az igazgatóságban majdnem egyértelműen határoznak, üd-
vös határozatokat hoznak, amelyek modern, haladó irányba megváltoztatnák a munkásbiztosítási rendelkezéseket, de tíz évi vergődés után el lehet nyugodtan mondani, hogy a magyar munkásbiztosítás nem alkotott egyetlen intézményt sem, amely fejlődő irányban a magyar munkásbiztosítást előbbre vitte volna. Minden intézkedést megakasztott a törvény 173. és 175. §-a. Nem szegyeteljes állapot, hogy a balesetelhárítást, amelynek költségeit megszavazták a munkások és munkaadók s amit itt is annyira fontosnak mondanak, azt nem lehetett átvinni az életbe?

Egy modern biztosításnak modern tisztviselőkre van szüksége. Vég-
telenül fontos, hogy kik dolgoznak a munkásbiztosításban, milyen emberek. Ma kik dolgoznak? 500–600 napidíjas, akik nem tudják, hogy mikor teszik ki őket a pénztárból, akiknek nincs meg az egzisztenciájuk, tisztviselő, akiket nem lehetett megválasztani, mert ezt mindig megakadályozták, akik elkecserezzel nézik az egész intézményt, tehetséges emberek, akik nem tudják, hogy tisztviselő-e vagy sem, akik levegőben lógnak. Ezekkel a tisztviselőkkel lehet-e modern biztosítást csinálni? Tessék elképzelni az Állami Hivatalt, lehetne-e azt is napidíjasokkal vezetni. Nagyon sokszor megtörtént a kísérlet arra, hogy ezen változtatás történjék, de eredménytelenül. Látszólag alárendelt jelentőségű, amit én mondok, de végtelenül fontos azért, mert ezeken a dolgokon akadt meg az, hogy a magyar munkásbiztosítást nem lehetett a törvény szellemében fejleszteni, amennyiben a törvény erre módot adott volna. De különösen nem tartom szerencsésnek és a munkásbiztosítás sanyal meg azt, hogy a rokkantság, agykori és munkanélküliség esetére való biztosítással járó terheket is a betegségélyezési biztosítás kénytelen magára vállalni. Mindaddig nem lehet modern biztosításról beszélni, amíg a biztosításnak csak a betegségélyezési ágazatát tartják meg, amelyben az ország lakosságának 6%-a van biztosítva. A betegségélyezési ágazatot terhelik meg a munkanélküliek, a megrokkantak és mindazok, akik nem tudnak dolgozni. Ilyképen csupán a betegségélyezési ágazat viseli mindazokat a költségeket, amelyeket az államnak kellene viselni, amelyhez az államnak kellene hozzájárulni, amelyhez például Angliában évente 400 millió koronát ad az állam.

Most azt mondják, hogy csak háborús rendelkezéseket akarunk. Kívánjuk az értékhatár kiterjesztését a balesetbiztosításnál is és sok más átmeneti intézkedést is, de mindezek és amit a felszólalók még felhoztak, nem fogják megvalósítani annak a sok millió embernek egészségügyi kívánalmait, akiket már most kapunk vissza a háborúból és akik visszatérnek a háború után. El tudjuk képzelni, hogyha mondjuk 10%-ra emeljük fel a segélyezési járulékot, hogy akkor ezeket az állami feladatokat teljesíteni tudjuk? A leghatározottabban elleneznem kell azt, hogy járulékemeléssel mindig az államot tehermentesítsük azoktól a feladatoktól, amelyek elől az államnak nem szabad kitérnie. A háború előtt azt mondták, hogy a balesetelhárításra, kórházak építésére nincs pénz, mivel szegény ország vagyunk. Most itt van a háború, kiderült, hogy milliárdokat tudunk odaadni egészen más célokra. Nem építettünk kórházakat, vasutakat, iskolákat, nem volt pénz a munkásbiztosításra és most, mikor a háború céljaira

kellett pénz, óriási összegeket tudtak előteremteni. Azt azonban meg lehet mondani, hogy ahol jutott 16 és egynéhány milliárd a háborúra, ott a rokkantság, aggkor és munkanélküliség esetére való biztosításra is kell pénznek lenni és modern csak akkor lehet a munkásbiztosítás, ha ezeket az intézményeket megvalósítja. Németországban a háború előtti legutóbbi esztendőben 14 és fél millió, a lakosságnak 23⁰/₀-a volt biztosítva betegség esetére, baleset esetére 26 millió, a lakosság 43⁰/₀, a rokkantság esetére 16 millió, a lakosságnak 21⁰/₀-a. Nálunk mindössze az ország lakosságának 6⁰/₀-a volt betegség esetére biztosítva. Elmondták azt, hogy még ezt a csekély százalékot is lerontották; az állam nemhogy támogatná volna a biztosítás kereteit, hanem ellenkezőleg szűkítette. Kis igazgató úr végigment az összes bajokon. A magyar munkásbiztosítás szellemére, amelyet modernnek mernek nevezni, jellemző az, amit a bányászokkal csinálnak. Amíg arra az alapra helyezkednek az ipari üzemekben, hogy a munkaadók és a munkások egyenlő arányban fizetik a munkásbiztosítás költségeit, addig vannak egyes bányavállalatok, magánvállalatok, ahol megengedik azt, hogy a munkások járuléka pld. 600.000 korona legyen, a társaság adománya pedig 60.000 korona, 20.000 koronával szemben 2.000 korona, 1 millió koronával szemben 200.000 korona legyen az adomány, elűrik azt, hogy a bányavállalatok, amelyek busás felesleggel dolgoznak, tetszés szerint adományozzanak, tehát áthárítsák a biztosítás költségeit a munkásokra. Ha valamit módosítani kell, akkor elsősorban ezt a lehetetlen állapotot kell megszüntetni, amit sem jogilag, sem gyakorlatilag, sem a szükségesség szempontjából megindokolni nem lehet, csupán csak azzal, *hogy nagy és befolyásos urak azok, akiknek a munkásairól szó van.*

A balesetbiztosításban az értékhatár felemeléséről csak egynéhány szót. Tudniillik én azt mondom, hogy nem kell semmiféle értékhatár, én is magától értetődőnek tartom a teljes keresetig való kártalanítást.

Ha a 60 százalék a magas keresetűeknél aránylag magas járadéknak fog is látszani, általában ez a 60⁰/₀ kevesebb, mint más országokban, mert bebizonyíthatóan, békeidőben a munkabérek nálunk sokkal alacsonyabbak, mint a nagy nyugati államokban, *tehát a járadék is sokkal kisebb.* Tehát sürgősen és nemcsak a háború előtti járadékosoknak a járadékát kell emelni, hanem mindazoknak a járadékát, akik megsérültek és arra kell törekedni, hogy nálunk ezek a járadékok legalább is emberi megélhetést biztosítsanak, mert hogy a mai viszonyok között miből élnek a járadékosok, miből éltek eddig a háború alatt azt el sem tudom képzelni.

A tanoncokra vonatkozólag én is azt mondom, hogy lehetetlen álláspont fentartani azt, hogy a tanoncokat olyan módon kártalanítsák, amint most szokásos. A tanoncból segéd lett volna, ha nem sérül meg. Ha eléri a megfelelő kort, akkor azt a keresetet kell biztosítani részére, amelyet mint segéd kapott volna. Ezt az elvet kell megvalósítani.

Jellemző a viszonyainkra, hogy komoly emberek azt merik mondani, hogy a pénztárak nem foglalkozhatnak a balesetelhárítással. Az Állami Hivatal azt mondja, hogy a törvény nem ad módot arra, hogy a pénztár ezzel foglalkozzék és a törvényhez ragaszkodni kénytelen. Arra hivatkoznak, hogy az iparfelügyelők csinálják ezt a balesetelhárítást. Tessék elolvasni az iparfelügyelők jelentéseit, nagyon nyugodtan elmondják ezek az urak, hogy a gőzkazánok vizsgálása miatt, továbbá a rendelkezésükre álló költségvetés alacsony volta miatt — azt hiszem, hogy fél millió ez a budget, amiből 450.000 korona a gőzkazánok vizsgálatából megtérül — nem tudnak ennek a feladatnak eleget tenni és ahol eleget tesznek, ott a közigazgatási hatóságok *sohasem hajtják végre azokat a rendelkezéseket, amelyeket az iparfelügyelők elrendelnek.* Németországban, amellett, hogy

az iparfelügyelet sokkal tökéletesebb, mint nálunk, a Berufsgenossenschaftok évente 2 millió 700.000 márkát adnak ki balesetelhárításra és azt hiszem, hogy ezeknek az érdekköröknek sokszorosán megtérül az az összeg, amit ily célra kiádnak. Nem akarok rátérni azokra, amiket Friedrich tanár úr említett, a fürdő-, szanatórium-, orvoskérdésre.

Lényegében két szempontot akarok kidomborítani. Csatlakozom azokhoz a kívánságokhoz, amelyek haladó irányban elhangzottak, de a leglényegesebbnek azt tartom, hogy tessenek a törvényt világossá tenni, hogy minden érdekkör tudja a maga hatáskörét, hogy minden érdekkör tisztában legyen azzal, hogy meddig mehet az intézkedéseiben. A mai állapot tartóhatatlan, amikor előfordul, hogy egy tisztviselőt kiküldenek vidékre és nem lehet neki többet adni, mint tíz koronát naponta, amelyből szállodai költséget, ebédet, vacsorát és reggelit is fizetni kell. Meggyőződésem az, hogy napi 30 koronánál kisebb összegből ma nem lehet a vidéken megélni és mégis arra kényszerítik a tisztviselőt, hogy 10 koronáért elmenjen vidékre, ami végtelenül jellemzi az egész biztosítást. Az Országos Pénztár előterjesztést tett a felemelésre nézve és az Állami Hivatal azt mondja, hogy nem tudja a felemelést engedélyezni, nincs törvényes hatásköre, jogköre. Hogy ilyen körülmények között vidéki ellenőrzés nem létezhetik, hogy tisztviselők nem mennek el vidékre, nehogy a keresményükből ráfizessenek, az elképzelhető. Tehát az autonómiának kell nagyobb hatáskört adni, még pedig megosztottan, úgy a helyi autonómiának, mint az Országos Pénztárnak. Amint az Országos Pénztárnak fel kell szabadulni az alól a teljes gyámkodás alól, amelyben a törvény 173. és 175. §-a jutatta, úgy fel kell szabadulniok a helyi pénztáraknak is a gyámkodás alól, amely az ő munkájukat hátráltatja. Az Állami Hivatalnak nagyon sok feladata van az ellenőrzés dolgában. A munkaadókat nem lehet azzal megvádolni, hogy azok eltűrik, hogy részben az ő általuk fizetett járulékokat a munkások eltékozzolják. Ha oly határozatok nem hajthatók végre, amelyeket egyhangúan hoz az autonómia, akkor ez nem autonómia, ez nem munkásbiztosítás. Dr. Kaufmann annyira értékeli az autonómia erejének ezt a megnyilatkozását, hogy minden könyvében azt mondja, hogy a német munkásbiztosítás nem fejlődött volna annyira, ha az autonómiát nem engedték volna működni, fejlődni.

Ez az egyik, amit sürgősen szükségesnek tartok, a másik pedig az, hogy úgy az Állami Hivatalnak, mint az Országos Pénztárnak és a kerületi pénztáraknak kötelességük, hogy nagy agitációt indítsanak azért, hogy nálunk a rokkantság, aggkor és munkanélküliség esetére való biztosítás meglegyen. Ez lehet az alapja a modern magyar munkásbiztosításnak. Enélkül a munkásbiztosítási novellákkal kifoltozható és egy darab ideig még ilyen módon talán eltengődik, ellenben akármilyen magasra emeljük is a százalékat, a háború után a munkásbiztosítást ily módon tovább vezetni nem lehet. Európa majdnem mindegyik állama bevezette a rokkantbiztosítást, nálunk nem is gondolnak erre, komolyan nem beszélnek e dologról. Ha valamikor, akkor most van itt az ideje annak, hogy komolyan beszéljenek, mert meg vagyok győződve, hogy ha azok a testületek, amelyek a szociálpolitikával foglalkoznak, nem fogják komolyan figyelmeztetni az államot eme kötelezettségére, akkor megint nem lesz semmi. Nálunk megvan a szándék, hogy a mostani adott alapon elhelyezzék a rokkantakat a betegsegélyező pénztárak terhére. A háború után megint az lesz a jelszó, hogy kiadtunk nagyon sok milliárdot, tehát takarékoskodjunk. Szociálpolitikáról szó sem lehet addig, amíg nem vessük a köztudatba, hogy ez a legproduktívabb befektetés, amit az állam eszközölhet. (Helyeslés).

Jászai Samu, a Szakszervezeti Tanács titkára: Tisztelt teljes ülés!

Szükségesnek tartom, hogy az idő előrehaladottságára való tekintettel is néhány szót szóljak a bányatársuladról. Úgy hiszem, a közvélemény nincs kellően informálva a bányatársuladról, mert lehetetlennek tartom, hogy akkor, amikor ezt a törvényt megalkották, nemcsak a munkások, hanem a munkaadók is nem tiltakoztak volna az ellen, hogy épp a leggazdagabb vállalatokat tehermentesítették a munkásbiztosítás költségeitől. Tudjuk, hogy annak idején nagy agitáció folyt az iparosok részéről a nagy terhek ellen. Az iparosok nem vették agitációs anyagnak azt, hogy hiszen ott vannak a nagy bankok, akik kezükben tartják a bányákat és ezek nem fizetnek semmit. Előttem vannak a Dunagőzhajózási társaság Pécs-telepi bányáinak alapszabályai. Ez a vállalat önként vállalt 20.000 korona járulékot évente, holott amennyiben munkásai az Országos Pénztárban lennének biztosítva, akkor legalább 3—400.000 koronát kellene fizetnie. A munkások az alapszabályok szerint keresetük 7%-át fizetik és baleset esetére egyáltalában nincsenek biztosítva. A bányákban vannak rendes tagok és ideiglenes tagok. Az ideiglenes tagok betegség esetére vannak biztosítva, a rendes tagok csak nyugdíjra és betegségre, de baleset esetére nincsenek biztosítva. Ha valakit baleset ér, akkor kapja a nyugdíját, de részleges munkaképességcsökkenést a társulák nem ismernek. A bányában, ha valaki elveszti a kezét, vagy a lábát, akkor legfeljebb örnek állítják oda s a keresetének 50%-át kapja, de a balesetért semmiféle kárpótlást nem kap. Ilyen rettenetes állapotok uralkodnak Magyarországon a bányamunkások biztosítása tekintetében. Körülbelül 120.000 bányamunkás van így biztosítva egy 70 évvel ezelőtt, 1854-ben kelt osztrák törvény alapján, amelyet Magyarországon nyílt parancscsal léptettek életbe s ezt a törvényt nem módosították azóta sem. Hogy mit kapnak a bányamunkások a 7%-os járulék mellett, erre vonatkozólag bátor leszek néhány adatot felolvasni. Az alapszabály azt mondja, hogy a díjakon kívül a munkásoknak kell fizetni házassági díjakat is, ha házasodik, és pedig az első osztályú tagok 20 koronát fizetnek, a másodosztályú tagok 16 koronát, a harmadosztályú tagok 12 koronát. Betegség esetén az elsőosztályú tagok, ahová a felügyelők, művezetők tartoznak, kapnak 2 korona táppénzt naponta, a másodosztályú tagok 1'50 K, a harmadosztályú tagok 1'20 K-át 20 héten át. Hogyha a bányászok az Országos Pénztárban volnának biztosítva, úgy számításom szerint körülbelül három millióval többet kellene fizetni, mint amennyit a vállalatok adomány címén fizetnek. És ezeket az adományokat közzéteszik a lapokban, reklámirozzák, hogy a Salgótarjáni bányatársaság 100.000 K-át adományozott a társulának, holott ennek talán egy millió koronát kellene fizetnie. Szóval Magyarországon a leggazdagabb vállalatok a magyar munkásbiztosítást évenként 3 millióval károsítják. Azt hiszem, hogy az egyesületnek feladata volna ezzel az ügygel foglalkozni. Hiszen a munkásbiztosítás kiterjesztéséről lévén szó, oda kellene hatni, hogy a törvényhozás is végre már módosítsa ezt az ósdi törvényt és a bányamunkásokat, akik leginkább vannak kitéve balesetnek és megbetegedésnek, úgy biztosítsa, mint a többi munkásokat. A legkevesebb az, hogy a bányamunkás annyit kapjon betegség esetén, mint az ipari munkás.

Ezt voltam bátor felemlíteni. (Helyeslés.)

Papp Árpád min. tanácsos: Tisztelt teljes ülés! Azt hiszem, természetesnek fogják találni, hogy annál a pozíciónál fogva, amelyet elfoglalok, az itt elhangzott kérdésekben állást foglalni nem kívánok, hiszen ezekben dönteni, határozni a felelős miniszter kötelessége lesz. Annyit mondhatok, hogy a kormány a legnagyobb komolysággal igyekszik tovább fejleszteni úgy a háborús intézkedéseket, mint a végleges intézkedéseket. Azonban két oldalról is hangzott el oly megjegyzés, amelyre vonatkozólag ki kell

jelentenem, hogy a felszólalók nyitott ajtót döngetnek. Ez vonatkozik arra, amit Kiss igazgató úr említett, hogy alig van Magyarországon munkásvédelem, továbbá arra, amit Weltner tagtárs úr hozott fel, hogy a kazánvizsgálat annyira elfoglalja az iparfelügyelőket, hogy a tulajdonképeni hivatásuknak nem tudnak megfelelni. Az első megjegyzés talán nagyon erősen volt aláhúzva, mert hiszen Magyarországon a lehetőséghez képest igyekeztek az iparfelügyelők eddig is eleget tenni munkásvédelmi feladtaiknak, hogy azonban oly mértékben, amint azt egy modern munkásvédelem igényelné, nem teheték meg, ennek a kormány is tudatában volt s erélyes kézzel igyekezett a modern munkásvédelem útjába álló akadályokat elhárítani, míg a háború kitörése előtt szakközegeit külföldi tanulmányútra küldötte ki, amelynek eredményeképp a minisztertanács elfogadta azt a javaslatot, hogy a kazánvizsgálat a munkásvédelmi tevékenységtől külön választassék. E felhatalmazás alapján meg is indultak a tárgyalások egy meglévő organizmussal, nevezetesen az Országos Gőzkazánvizsgáló Egyesülettel, amely, épúgy, mint Németországban, hivatva lesz, hogy az állam által átruházott hatáskörben a kazánvizsgálatokat ellássa. Ezek a tárgyalások már be is fejeztettek, az alapelvek tisztáztak és még csak az képez függő kérdést, hogy a reform keresztülvitele mennyi időt fog igényelni. Az Országos Gőzkazánvizsgáló Egyesület ugyanis ezidő szerint nem rendelkezik annyi szakerővel, hogy olyan gyorsan tudná megvalósítani ezt, mint amily mértékben a kormány óhajtaná. Három-négy év volt az, amelyet az egyesület szükségesnek jelzett a kazánvizsgálatok átvételére. A mostani miniszter úr a lehető leggyorsabban igyekszik a reformot megvalósítani s valószínű, hogy tényleg meg lehet gyorsítani annak keresztülvitelét. Megnyugtathatom tehát abban a tekintetben a felszólalókat, akik azon téves hittben vannak, hogy a kormány ezzel a kérdéssel eddig nem foglalkozott, hogy igenis foglalkozott s küszöbén állunk ennek a reformnak, úgy hogy az iparfelügyelők, akik a jövőre nézve munkásvédelmi felügyelői elnevezést fognak nyerni, kizárólag munkásvédelmi feladatokkal fognak foglalkozni, és eképen a munkásvédő felügyelet Magyarország legmodernebb szervezete lesz, olyan, amely Európa bármelyik országának hasonló szervezetével vetekedhetik.

Dr. Pap Géza min. tanácsos: Tisztelt teljes ülés! Csak néhány percre kérem szíves türelmüket. Előadásomban, amelyre bátor vagyok röviden visszamutatni, igyekeztem lehetőleg azokra a pontokra szorítkozni, amelyeket a háborúval kapcsolatban sürgősen megoldandó kérdéseknek tartok, Ezért igyekeztem kikapcsolni minden olyan dolgot, amely szerintem is a sürgős intézkedéseket elodázná. Bár a jónál kedvezőbb lenne, a még jobb, ennek megvalósítása hosszabb időt igényelne s így ezúttal mellőznünk kellene mindent, aminek fontosságával teljesen tisztában lehetünk, ami azonban a jelenlegi sürgős feladatként megalkotandó törvény, illetve rendelet keretében nem volna, vagy csak hosszadalmas tárgyalások után volna megvalósítható.

Örömmel állapítom meg, hogy javaslataim általában megnyugvással találkoztak s így talán kifejezik a munkásbiztosítással szakszerűen foglalkozók közmegegyezését. Szívesen hozzájárulok ahhoz, hogy a felszólaló urak néhány javaslatával kiegészíttessenek az én javaslataim. Távolabbi problémák azonban, mint amilyen a rokkantbiztosítás kérdése, a munkásbiztosítás szervezetének helyes megoldása, stb., azt hiszem, abban az eszmecserében volnának tovább megbeszélendőek, amelyet az egyesület a háború előtt megkezdett, s amely anyagot szolgáltatna a törvényhozás további feladatai számára.

Kérésem az, hogy volnának kegyesek az itt felhozottakat mérlegelés

tárgyává tenni és szorosán abból a szempontból, hogy mi háborús kérdés és mindazt, ami sürgősen megoldandó, méltóztassék összefoglalni és megfelelő memorandum alakjában a kormány elé terjeszteni.

Csak ezekre voltam bátor rámutatni és a magam részéről köszönöm jóakarató támogatásukat, amelyben szerény előterjesztésemet részesíteni méltóztattak.

Dr. Fodor Ármin kúriai bíró; elnök: Igen tisztelt teljes ülés! Amikor egyesületünk vezetősége a munkásbiztosításra vonatkozó kivételes háborús intézkedéseket tárgyalásra tűzte ki, abból indult ki, hogy a munkásbiztosítási törvény kiegészítése és módosítása tárgyában a múlt év végén kibocsátott és 1918. január 1-én életbelépett rendelet számos elismerésre érdemes javítást hozott ugyan, de minden igényt nem elégített ki. A most lefolyt vita beigazolta, hogy ez a feltevésünk helyes volt. És ebben a tekintetben én is csatlakozom az előadó úrnak javaslatához, hogy az itt elhangzott kívánságokból válasszuk ki azt, ami sürgősen, rendeleti úton, a törvény alapelveinek megbolygatása nélkül megvalósítható és terjesszük fel memorandum alakjában a kormányhoz. Azt hiszem, talán a teljes ülésnek nézetét is tolmácsolom, amikor az Egyesület nevében felkérem a tisztelt előadó urat, hogy megbeszélésünk anyagát ilyképen tisztázva és megrostálva a memorandumot legyen szíves elkészíteni, amelyet a kormányhoz fel fogunk terjeszteni.

Természetesen a munkásbiztosítás reformjának messzebbmenő nagy kérdései, amelyek túlhaladják a háborús rendelettel való szabályozás keretét, ezzel még nem kerülnek le a napirendről, hanem egyesületünkben további tárgyalás anyagául fognak szolgálni. Miután az Egyesület ebben a tekintetben a tárgyalásokat már megkezdette és néhány előadás és vita volt is ezen a téren, csak természetesen, hogy ebben az irányban tovább fogjuk folytatni munkánkat. Hiszen ez az Egyesület feladata, programja.

Ezek után nem marad egyéb hátra, minthogy az előadó úrnak, valamint a felszólaló uraknak és a megjelenteknek köszönetünket nyilvánítsam megjelenésükért és közreműködésükért. Ezzel az ülést bezárom.

SZEMLE.

MUNKÁSBIZTOSÍTÁS.

Bódy polgármester és a munkásbiztosító pénztár. A Budapesti Kerületi Munkásbiztosító Pénztár elnöksége Bódy Tivadar alpolgármestert polgármesterré való megválasztatása alkalmából táviratban üdvözölte. Az üdvözlésre a székesfőváros új polgármestere a következő levélben válaszolt:

»A Budapesti Kerületi Munkásbiztosító Pénztár lelkes üdvözlő távirata igen nagy hála kötelez engem, nem csupán a szíves figyelemért, hanem azokért a nekem nagyon jóleső kijelentésekért is, melyek abban foglaltatnak. Különösen jól esik nekem, hogy megemlíteni méltóztatott a munkásbiztosító pénztár iránt eddig táplált rokonérzésemet, mely mindig arra készítetett, hogy mindenkor hatáskörömben ennek a nagyfontosságú, nemes és annyira fontos intézménynek szociális törekvéseit tehetségemhez képest előmozdítsam. Magam is a munka embere lévén, a véremben van a munkának és ezzel együtt a munkásnak a megbecsülése és nemcsak szívem érzése, hanem a munkásjólét nemzeti fontosságá-

nak tudata is azt parancsolja nekem, hogy minden olyan törekvést, minden olyan intézményt szeretettel istápoljak és karoljak fel, mely a munkásosztály nehéz sorsán könnyíteni, a munkások jólétét előmozdítani van hivatva. A munkáspénztár nagyfontosságú tevékenységéről, hasznos működéséről mindig meg voltam győződve és biztosíthatom a tekintetes Elnökséget, hogy mostani állásomban is szeretettel és igaz megértéssel fogom nemes törekvéseit támogatni.»

Munkásbiztosító Pénztárak önkormányzati szerveinek kinevezése. A m. kir. minisztérium 1.790/1918. M. E. sz. rendeletével az 1917. VII. t.-c. 2. §-ára hivatkozással felhatalmazta az Állami Hivatalt, hogy mindaddig, amíg az O. P. és a kerületi pénztárak közgyűlése a háborús viszonyok következtében összehívható nem lesz, az önkormányzati szervek tagjait alapszabályszerű létszámra kiegészítse.

Visszatérő hadifoglyok gyámolítása. Az Á. H. körrendeletben hívja fel a pénztárakat, hogy a visszatérő hadifoglyok gyámolítása érdekében rendezendő országos gyűjtést a maguk részéről is támogassák. A pénztárak katonáknak meleg téli ruhával való ellátására indított akcióban nagyon tevékeny részt vettek s így remélhető, hogy a mozgalom most is szép eredménnyel fog járni.

Iparfelügyelők tevékenysége. A K. M. 23.540/1918. számú rendelete szerint az iparfelügyelők által a bűnügyi nyomozás során üzemi balesetektől kifolyólag adott szakvélemények munkásbiztosító pénztárakkal feltétlen közlendők.

Póttjárulékok behajtásának módját az Á. H. a 4.790/1917. M. E. kormányrendelet intézkedésének megfelelően részletesen szabályozta az e tárgyban kiadott körrendeletében.

A verseci kerületi pénztár új vezetője. Az Állami Munkásbiztosítási Hivatal a verseci pénztár vezetésével Csapó Géza ny. főszolgabíróat bízta meg.

Pénztári alkalmazottak illetménye. A háború által okozott rendkívüli viszonyok folytán több kerületi pénztár óhajtotta a pénztári alkalmazottaknak kiküldetések alkalmával járó illetményeit emelni. A kérdés egyöntetű szabályozása végett az Á. H. a felszámítható illetmények tárgyában rendeletet bocsátott ki, amely rendelet ugyanazon az alapon nyugszik, amelyen az állami alkalmazottak kiküldetési illetményrendezése felépült.

Állami, törvényhatósági és községi alkalmazottak biztosítása. Az Országos Pénztár elhatározta, hogy felterjesztéssel fordul a kereskedelemügyi miniszterhez, s kéri, hogy az 1907. évi XIX. t.-c. 10. §-ában foglalt biztosítás alól való kivonás iránt ne intézkedjék s tegye meg az intézkedéseket az alkalmazottak bejelentése iránt. A felterjesztést az indokolja, hogy az 1907. évi XIX. t.-c. 10. §-a ahhoz a feltételhez köti az állami, törvényhatósági és községi alkalmazottnak biztosítása alól való kivonását, hogy ez alkalmazottak illetményeiket 20 héten át megkapják. Minthogy az új kormányrendelet a segélyezés időtartamát 26 hétben állapítja meg, az eddig érvényben levő szabályrendeletek nem szolgálhatnak a biztosítási kötelezettség alóli mentesség alapjául.

Magyar honosok baleseti járadékának folyósítása. Az O. P. kiadott köriratában az 1907 : XIX. t.-c. 95. §-ára való utalással közli a pénztárakkal, hogy a kártalanításra jogosult magyar honos járadéka az alatt az idő alatt is folyósítandó, míg a magyar határhoz közel fekvő olyan külföldi községben lakik, ahonnan a lakosok egy része rendszeresen Magyarországra jár dolgozni vagy pedig amíg magyarországi balesetbiztosításra kötelezett üzem érdekében tartózkodik külföldön.

Törvénytelen házastárs gyermekágyi segélye. Az O. P. köriratban értesíti helyi szerveit, hogy az 1907 : XIX. t.-c. 50. §-ának 5. pontjában foglalt szülészeti támogatás és gyógykezelés, valamint a 4.790/1917. M. E. sz. rendeletben megállapított családtagokat illető gyermekágyi segély a törvénytelen házastársnak is kiszolgáltatandó.

Kórházi ápolást igénylő betegek elhelyezése. Nagyon gyakran megtörtént, hogy egyes kerületi pénztárak betegeket az O. P.-hoz küldötték fel, hogy az O. P. helyezze el azokat valamely fővárosi kórházba. Megtörtént ilyen esetben, hogy az O. P. volt kénytelen ilyen betegek részére éjjeli szállást keresni, ételmezésükről gondoskodni. Ezt az állapotot elkerülendő, az O. P. köriratban hívja fel a pénztárakat, hogy akit kórházban akarnak elhelyeztetni, azokról esetleg távirati úton kérjenek értesítést a kórisme orvosi megjelölése mellett az elhelyezés lehetőségéről. A válasz bevárása előtt a beteg nem indítható utnak.

Gyógyszerrendelési útmutató. Megemlékeztünk már arról, hogy az O. P. gyógyszerrendelési útmutatót készített. Az elkészített útmutatóhoz az Á. H. is hozzájárult s így az O. P. azt kinyomatta s minden pénztári orvosnak díjtalanul rendelkezésére bocsátja. Az útmutató megküldésével egyidejűleg kiadott körrendelet hangsúlyozza, hogy az útmutatóban foglaltaktól eltérő rendelés esetén a kárért a rendelő orvos fog felelőssé tétetni.

Árendemény a gyógyszerárakból. A belügyminiszter értesítette az O. P.-t, hogy a gyógyszerárakból adandó árendemény rendeleti szabályozása és a hitelnyújtásnak kötelező módon való elrendelése iránt előterjesztett kérelmet törvényes lehetőség híján, nem teljesítette. Az O. P. elhatározta, hogy a külön pénztári árszabás ügyében felterjesztést intéz az Á. H. útján a belügyminiszterhez.

A szociális biztosítás tanítása. Az O. P. elhatározta, hogy a szociális biztosítás tanítása céljából megkeresi a munkás- és munkaadó-szervezeteket, s felkéri e szervezeteket, hogy tagjaik részére előadásokat tartassanak. E célra felajánlja az O. P. és helyi szervek tisztviselőinek közreműködését. Megkeresi az O. P. a kereskedelemügyi minisztert a szociális munkásbiztosítás anyagának a kereskedelmi és ipariskolák tananyagába való felvételére, a vallás- és közoktatásügyi minisztert a tudományegyetem jogi és orvosi karán, a belügyminisztert pedig a közigazgatási tanfolyamokon való előadása céljából.

Fuvar igénybevétele betegek kezelésénél. A turócszentmártoni kerületi pénztár felterjesztésben hozza tudomására az O. P.-nak azokat a körülményeket, amelyek megnehezítik a vidéken lakó fekvő betegek orvosi kezeltetését. A betegek nagy költségek árán tudnak csak a legtöbb esetben orvoshoz jutni, de maga a pénztári orvos is csak rendkívül drágán megfizetett fuvardíj útján tud eleget tenni beteglátogatási kötelezettségének. E körülmények teszik szükségessé, hogy törvényhatósági vagy kormányintézkedéssel rendeztessék az orvosi kezelést igénylő beteg tagnak orvoshoz való fuvarozása.

A magyarországi munkások rokkant és nyugdíjegylete most bocsátotta nyilvánosságra 25-ik évi működéséről szóló jelentését. Az egyesület 1893-ban 692 taggal kezdte meg működését 2 fiókpénztár közreműködésével. A lefolyt évben a fizető tagok száma már 196.262 volt és ezek adminisztrálására 550 fiók teljesített szolgálatot.

Az első évi rokkantsegély a 10 évi bejárás után 1903. évben mindössze 3.348 koronát képviselt; a lefolyt 1917-ben már 2.377.326 koronát folyósítottak a rokkantak részére. A 25 évi működés alatt pedig 10.782.705 koronát fizetett ki az egyesület rokkantsegély címén. Ezenfelül 102.268 koronát árváknak, 11.195 koronát pedig özvegyeknek is juttatott, míg a tagok végkielégítési segélyeire 8.800 K-t költött.

A rokkantállományba helyezettek száma 1917. végéig 5.792 tagot képviselt, a meghaltak száma — kiknek hozzátartozóit az egyesület segélyezte — 310 volt múlt év végén.

Az egyesület törzsvagyona az 1917. évben bevételi többletként kimutatott 1.488.646 K-val, valamint az alapítványok és különböző alapokkal együtt 24.198.454 K-t tett ki.

Az egyesület negyedszázados fennállását augusztus 18-án díszközgyűlés keretében fogja megünnepelni a Zeneakadémia hangversenytermében.

A bérosztályokba történt besorozásnál való tapasztalatokról kér adatokat az osztrák népjóléti minisztérium a betegsegélyző pénztáraktól. A miniszter felhívja a pénztárakat, hogy a besorozásnál észrevett minden fontosabb jelenségeket — adatokkal megerősítve — hozzanak tudomására. Különösen az akkordbéresek besorozásánál követett eljárás s a tett tapasztalatok megismerését tartja fontosnak. Jelentést kér még a pótlékokra vonatkozólag követett eljárásról is. A jövőben a statisztikai felvételeket a bérosztályokra vonatkozólag is ki akarja terjeszteni a miniszter, az ehhez szükséges intézkedések megtételére azért, már ez alkalommal felhívja a pénztárakat. Adatokat kér továbbá a miniszter a pénztárak kezelési berendezéséről is.

A német balesetbiztosítás kiterjesztése a háborús üzemi betegségekre. A német birodalmi biztosítási törvény 547. §-a értelmében a szövetség-tanács van feljogosítva, hogy a balesetbiztosítást bizonyos ipari megbetegedésekre is kiterjeszthesse. A szövetség-tanács tehát csak előre meghatározott ipari betegségekre terjesztheti ki a balesetbiztosítást és nem áll hatáskörében az összes üzemi megbetegedésekre egy általános szabályozással azt kiterjeszteni. A szövetség-tanács nem ugyan a biztosítási törvény 547. §-a alapján, hanem az 1914. évi augusztus hó 4-én nyert felhatalmazás alapján kimondotta, hogy az aromatikus sorozatba tartozó nitrált szénhidrogének gyártásánál előforduló megbetegedések, amennyiben azok hatása halált okozott, habár az illető anyagok hatása csak fokozatosan is idézte elő a halált, kártalanítandók. A balesetivel azonos kártalanítás azonban csak akkor illeti meg a sérültet, ha az üzem, ahol a munkás dolgozott, hadiszükséglet fedezésére gyártotta a megjelölt anyagokat. További meg-szorítás, hogy csak azok a megbetegedések kártalanítandók, amelyek halált okoztak, tehát a teljes vagy részleges munkaképtelenséget okozó betegségek akkor sem kártalanítandók, ha azok tartós ideig állottak fenn. A rendelet visszaható erővel, 1914. évi augusztus hó 1-étől kezdődő hatállyal mondja ki a megjelölt betegség esetén a kártalanítást.

A német betegségi biztosítási jog háborús gyakorlata köréből. A birodalmi biztosítási törvény 29. §-ához: A hátralékok nem az esedékességi év lejártától számított két év alatt évülnek el, hanem a háború befejezése évének végétől számított két év alatt.

A 165. §-hoz: Bár ezen törvényszakasz szerint csak azok tartoznak biztosítási kötelezettség alá, akik szabad munkaviszony alapján dolgoznak, mégis biztosítási kötelezettség alá esnek az ellenséges államok személyes szabadságukban korlátozott polgárai, amennyiben munkabérszerződés alapján dolgoznak.

Általánosságban csakis a német birodalmon belül dolgozó munkás biztosításköteles. Amennyiben azonban a munkát a német csapatok által megszállott külföldön német vállalkozók vagy német katonai közigazgatás részére végzik, az szintén megállapítja a biztosítási kötelezettséget.

A 234. §-hoz: A külföldön foglalkoztatott biztosítási kötelezettség alá esők azon helyi betegsegélyző pénztárhoz tartoznak, amelyik belföldi pénztár a külföldi munkahelyhez legközelebb esik. A munkaadónak azonban jogában áll egy más pénztárral a hozzátartozásra vonatkozólag egyezséget kötni.

A 245. §-hoz: A külföldön foglalkoztatott munkások is a belföldi telep vállalati pénztárába tartoznak, a munkaadónak azonban jogában áll a külföldön foglalkoztatottak részére külön vállalati pénztárat létesíteni.

Katonai gyógykezelési műhelyek átengedése a szociális biztosítási intézményeknek. A németországi katonai igazgatás a háború alatt nagyszámú gyógykezelési műhelyeket létesített abból a célból, hogy a hadisérültek ott előbbi foglalkozásukba vagy egy újabb foglalkozásba magukat begyakorolják. Ezekben a műhelyekben sok olyan eredményt értek el, amely a baleseti sérültek szempontjából is jelentőséggel bír. Erre való tekintettel dr. Kaufmann a birodalmi biztosítási hivatal elnöke tárgyalásokat kezdeményezett a katonai hatóságokkal, hogy a háború után ezeket a gyógyintézeteket engedjék át a szociális biztosítási intézetek céljaira. A tárgyalásokon ebben meg is

egyeztek olyformán, hogy a gyógyintézetek a Vöröskereszt kezelésébe kerülnek, amely át fogja azokat engedni a betegsegélyző pénztáraknak, és a baleset- és rokkantbiztosító intézeteknek.

A járulék nem fizetése — bűncselekmény. A munkaadónak az a cselekménye, hogy a részben a munkásai béréből levont járulékokat az esedékesség idejében a pénztárnak nem fizeti be, nemcsak magánjogi cselekmény, amely csupán végrehajtási eljárást von maga után. Úgy a magyarországi, mint a németországi pénztáraknak súlyos anyagi károsodását vonta maga után, hogy nem képesek eléggé hatékony módon védekezni az egyes munkaadók szándékos törvényszegései ellenében. Ezúttal egy németországi esettel kapcsolatosan mutatunk reá erre a körülményre. A németbirodalmi biztosítási törvény a járuléknak a munkaadó által történő tudatos visszatartását bünteti. Egy hallei építési vállalkozó cég a nála alkalmazott munkások és tisztviselők után több havijárulékkal maradt adós és az ellene vezetett végrehajtás is sikertelen maradt. A cég a pénztári követelés biztosítására a végrehajtás alkalmával oly követeléseket nevezett meg, amelyek már előzőleg többszörösen letiltattak, úgy hogy a pénztári követelés ezek útján sem nyerhetett már akkor kielégítést. A hallei kerületi pénztár erre a megtévesztést elkövető üzletvezető ellen büntető följelentést tett. Az elsőfokon eljáró bíróság nem állapította meg a járulék szándékos visszatartásának tényálladékát, a tartományi bíróság azonban a vádlottat bűnösnek mondta ki és pénzbüntetéssel sújtotta. A bíróság arra az álláspontra helyezkedett, amelyet a birodalmi törvényszék mondott ki egy ítéletében, hogy a követelésnek szándékos visszatartása alatt olyan szolgáltatásnak tudatos nem teljesítése is értendő, amelylyel tartozott. A szándékos visszatartás már akkor is fenforog, ha olyan pénztári járulékokat, amelyeket a munkaadó a biztosítottak béréből levont és amelyek ennél fogva a pénztárt illették, az esedékesség idejében be nem szolgáltatott. A pénztár a járulékokat azonnal és készpénzben követelheti, nem kell felajánlott követelés átengedéseket fedezetül elfogadnia. Ezért közömbös az, hogy a pénztár később az átengedett követelésekből kiegyenlítést nyert-e vagy sem.

A svájci betegségi biztosítási törvény végrehajtása. A XIX. század második felében az önkéntes biztosítás Svájcban igen kifejlődött és ez volt az oka annak, hogy 1899. évben a német hatás alatt benyújtott betegségi és balesetbiztosítási törvény a szabad Svájcban nem nyerte el a népszavazásnál a többséget. A betegsegélyző pénztárak propagandája folytán az 1912. évben megtartott népszavazás a balesetbiztosítást kötelező módon kiterjesztette az egész munkásságra és nemcsak az üzemi, hanem az azon kívül bekövetkező baleseteket is kártalanítandóknak mondták ki. A betegségi biztosításnál azonban csak a Szövetséges államok hozzájárulási terhét fogadták el, azonban az egész országra kiterjedő kötelező biztosítást nem. A törvény végrehajtási jogát az egyes kantonokra ruházták át. A kantonok jogában áll, hogy a betegségi biztosítást az összes vagy csak egyes néposztályokra kiterjesszék és jogosítva vannak ezt az egyes községekre is reá bízni.

Svájc 25 kantonja közül 10 hajtotta végre eddig a betegségi biztosításra vonatkozó rendelkezéseket és ez utóbbiak közül is csak 3 szabályozta egész területére kiterjedő erővel egységesen és kötelező módon a biztosítást. Az egyes kantonokban, hogy a községeket a biztosítási intézmény bevezetésére ösztönözzék, a biztosítási kötelezettséget a házasságban élőkre 1.500—2.000 frank között, míg az azonkívül élőkre 1.000—1.800 frank között állapították meg. Érdekes a Waadt-kantonban hozott törvény, amely a kötelező betegségi biztosítást csupán a gyermekek részére mondja ki és pedig azok 15-ik életéveig. E célt külön kantonális gyermekbetegségi biztosítási pénztár szolgálja.

Egyéb tekintetekben is igen nagy változatosságot mutat a svájci betegségi biztosítás. Így St.-Gallen kanton az összes ott tartózkodókat biztosítási kötelezettség alá esőnek mondtotta ki. Kimondotta azonban, hogy azon biztosítási kötelezettség alá esők 18 évet betöltött lakosokra vonatkozólag, akiknek jövedelme a létminimum levonása után bizonyos összeget meghalad, a háború tartama alatt a kötelezettség szünetel. Basel városában a biztosítási kötelezettség az adóköteles jövedelem szerint igazodik. A pénztár szolgáltatása igen bő; így 540 nap folyama alatt a tag 360 napi kórházi gyógykezelést vehet igénybe.

SZOCIÁLIS EGÉSZSÉGÜGY.

Ingyen fürdőnapok rendezése. Ugron Gábor volt belügyminiszter annak idején felkérte a főispánokat, hogy ingyen fürdőnap rendezése érdekében nyerjék meg a társadalmi, emberbaráti egyesületeket és intézményeket. Hivatkozott a verseci kerületi pénztár akciójának eredményére. Az Országos Pénztár köriratilag felhívta a kerületi pénztárakat, hogy támogatásukat és közreműködésüket ajánlják fel a főispánoknak s ahol csak módjuk van, létesítsék az ingyen fürdözést.

Az ipari munkásság testnevelése. A sportok és a testedzés hosszú időközön át majdnem kizárólag a jómódban élő osztályok ügye volt. A munkásosztály szervezkedése során az utóbbi években országszerte alakulnak a nép széles rétegeinek testi kultúrája érdekében munkástestedző-egyesületek, amelyek a maguk erejére utalva, vállalják az elsatnyulásnak indult nemzedék regenerálásának munkáját. Az ország békeidőbeli és háborús vereszetesége megmutatta, hogy a testnevelés ügye komoly, nagy kormányzati probléma, amelyet állandóan, szakszerűen kezelni, sőt megoldani kell. A kérdés vitelét az állam az Országos Testnevelési Tanácsra bízta. Ez a kezdetben túlságosan előkelő és arisztokratikus szervezet az utolsó szomorú évek tanulságainak hatása alatt előnyös változásokon ment keresztül: kapcsolatot keresett és talált a munkásosztályival. A munkásságnak a Tanács tagjai között helyet foglaló képviselője indítványára a Tanács elhatározta, hogy az ipari munkásság, az alkalmazottak és a kishivatalnoki osztály testnevelésének alapelveit megállapítja és erészben az ipari munkásság képviselőinek véleményét kikéri. A tárgyalás alá bocsátott irányelvek a kérdés egész területére kiterjedőleg nagyarányú és céltudatos testnevelési politika kereteit állapítják meg. A Tanács tervezete — nagyon helyesen — az érdekeltég autonóm szervezeteire kívánja bízni — egy szerves egész keretében — az elvek gyakorlati keresztülvitelét. A Testnevelési Tanács a gyakorlati keresztülvitel érdekében feladatául vallja az irányelvek további megállapítását és a testedzéssel foglalkozó egyesületek anyagi támogatását, továbbá tornatermek, pályák, uszodák, fürdők, stb. létesítését, a meglévők karbantartását. A Tanácsnak saját tekintélyes jövedelmei mellett rendelkezésére állanak bizonyos, a honvédelem céljait szolgáló anyagi források is. A másik lényeges és helyes elv, amelynek érvényesítésére a Tanács törekedni kíván, az, hogy a testedzést tömegsporttá kívánja kifejleszteni. Eddig ugyanis a sport egyéni versengés volt. Ez utóbbinak bizonyára megvolt a nevelő és vonzó hatása a szélesebb rétegekre, azonban a nagy tömegek aktív tevékenysége nélkül a sport nemzeti jelentőségűnek nem tekinthető. A Tanács a legkülönbözőbb sportágakat, mint a tornát, az atletikát, a játékokat (pl. football), az úszást, a birkózást, az ökölvívást, a turisztikát, a kerékpározást, a korcsolyázást, a skí-elést, mint amelyek a nagy tömegek által is hozzáférhetők, támogatni kívánja. A testedzés szakszerű és célirányos vitele érdekében tervbe vette testnevelési főiskola létesítését, ahol művezetők, tornatanárok, stb. képezetnének ki. Illetékes helyen komoly megfontolás alá vették a Tanács ama eszméjét, hogy a Tanács körébe tartozó egyesületekben rendszeres testedzést űző egyének, akik bizonyos vizsgán igazolnák eredményes munkájukat, rövidebb katonai szolgálatot teljesíthetnének. E kérdéseket a Tanács április hó 28-án tárgyalta a szakszervezetek képviselőinek részvételével. A kérdés minden részletére kiterjedő alapos vita teljes egyértelműséget hozott létre a Tanács és a munkásság képviselői között.

A Budapesti Kerületi Munkásbiztosító Pénztár egészségügyi előadásai. Hirt adtunk korábban arról, hogy a Budapesti Kerületi Munkásbiztosító Pénztár az 1918. év folyamán egészségügyi előadásokat rendez a különböző munkásegységekben és egyes gyárakban. A pénztár 22 munkásegység, továbbá 4 gyár részére 44 előadást hirdetett, amelyből 8 elmaradt és a megtartott 36 előadáson 4.450 hallgató vett részt, átlag tehát az egyes előadásokon 122 hallgató. A hallgatóság legkisebb száma 25, a legnagyobb száma 500 volt. A pénz-

tár egy korábbi megkeresése alapján 12 fővárosi nagyüzem odanyilatkozott, hogy hajlandó munkásai részére, azok bérvésztesége nélkül, lehetővé tenni a munkaidőben egészségügyi előadások meghallgatását. E 12 üzem közül konkrét felhívásra csak 5 üzem kért előadást, ebből 4 előadást hirdetett a pénztár. Ez utóbbi előadások egyikén 300, a másikon 150 hallgató vett részt. Egy előadás elmaradt üzemszünetelés, a másik pedig politikai munkásmozgalmak következtében. A hirdetett 44 előadásból elmaradt kettő az orvos katonai szolgálatra való behívása következtében, egy az orvos váratlan akadályoztatása folytán, öt a hallgatóság különböző okból származott elmaradása következtében.

Az Újpesti Stefánia Szövetség anya- és csecsemővédő központjának ismertetése címen — mint az Újpesti Stefánia Szövetség 1. számú kiadványa — érdekes füzet jelent meg, amely tanulságos példát ad arra, miként kell vidéki városokban az anya- és csecsemővédelmet megszervezni. Bár az újpesti minta nagyjából csak program ma még, remélhető, hogy a program mielőbb teljes egészében megvalósul és a központ az egész vonalon megkezdheti üdvös működését.

Beszámoló jelentés a hadikonyhákról. A hadikonyhák országos bizottsága most tette közzé 1917. évi október hó 24-től 1918. évi február hó 4-ig folytatott működéséről beszámoló jelentését. A jelentés szerint az országos bizottság Budapesten részben az eddig is működött különféle népétkezőket részesítette támogatásban, részben pedig a népjóléti központ népélelmező kirendeltségének bejelésében megnyitott vagy megnyitandó, tulajdonképeni hadikonyhák útján fejtette ki működését. A támogatásban részesített népélelmezők körülbelül 13.000 székesfővárosi lakos részére biztosították a napi legfőbb táplálékot, míg a második csoportba tartozó intézmények révén körülbelül 20.000 ebédet, illetőleg vacsorát szolgáltatott ki. A jelentés szerint egy-egy ebédnél az átlagos önköltségi ár 60 f-t, vacsoránál pedig 40 f-t tett ki. A bizottság a székesfőváros környékén valamint a vidéken is a megfelelő intézmények és a hatóságok támogatásával iparkodott a népélelmezés ügyét szolgálni. Mindezeket a feladatokat a bizottság egyelőre a rendelkezésre bocsátott 3 millió K állami hitelből, másrészt az önkéntes adományokból befolyt 1 millió 100.000 K-ból látta el.

Hadirokkantak munkaképességének helyreállítása a gyárparban (Die Wiederertüchtigung Schwerkriegsbeschädigter im Fabrikbetriebe.) Dr. Beckmann főmérnök igen tanulságos megfigyeléseiről számolt be Bécsben tartott előadásában.

Mióta a háború rettenetes véráldozatai következtében a munkaerőkben nagy hézagok támadtak, azóta az összes erők fel kell hogy használtassanak e hézagok pótlására. A földművesek küldessenek vissza régi foglalkozásukhoz, a többiek hadfelszerelési iparban használtassanak fel (Rüstungsindustrie). Ezeknek kiképzése ne hosszú, theoretikus iskolázás által történjék, hanem rövid, céltudatos, gyakorlati kiképzés által már a kórházi tartózkodás alatt.

A gépmunkánál széleskörű munkafelosztás van; válasszuk ki a sérülésnek megfelelő munkakört. Helyes megválasztás által a felső végtagját vesztett sérült-nél fennálló 33%-os munkaképességet 75%-ig, sőt azon felül lehet fokozni. A berlini akkumulátorgyár már egy és háromnegyed év óta 30 súlyosan sebesültet használ fel műhelyeiben, már kórházi tartózkodásuk alatt és tapasztalatai velük igen kedvezőek. Naponta 6—8 órán keresztül dolgoztatják őket a műhelyben, ahová közelfekvő kórházakból bejárnak. Munkájukat mesterek és mérnökök ellenőrzik és miután a munka mint gyógytényező szerepel, működésükre orvos ügyel fel és irányítja. A hadügyminisztérium ezt a munkát katonai szolgálatnak tekinti és azt elrendeli, ami fontos a munka megkezdésénél, mert szolgálati parancs nélkül közülük még kevesen állnának munkához. Nagyban hozzájárul további serkentésükhöz a nagy bér: akkordmunkánál úgy fizetik őket, mint az egészséges munkást; ha erre nem alkalmasak, akkor legalább 40 fillért kapnak óránként. Néhány hét alatt a kórházban kapott ellátásukon és katonai zsoldjukon kívül néhány száz márkát keresnek.

Ezen eljárás követésre méltó, mivel általa egyrészt az ország közgazdaságát szolgáljuk, amelyet munkaerőkhöz juttatunk, másrészt a sérülteket, akiket munkához szoktatunk és új existenciájukat megteremtjük.

Dr. Farkas Dániel.

Iszákosság és tüdővész között az oki kapcsolat könnyű szerrel bizonyítható. Azokban az országokban, amelyekben az iszákosság elharapódzott, a tüdővész következtében történt elhalálozások száma a 25–30 éves életkorban férfiaknál jóval gyakoribb, mint a nőknél; ezzel szemben ahol az alkoholfogyasztás csekély, az említett halálozási százalék alig mutat különbséget a nemre vonatkozóan. A szeszes italok fogyasztása ugyanis a szervezet ellenálló képességét elgyengíti s ezáltal a hajlamosságot a fertőző bántalmak s így a gümőkór iránt is jelentékenyen növeli. Ahol az alkoholelles mozgalom nagyobb teret nyert s jelentősebb eredményeket ért el, ott a gümőkór halálozási statisztikája is javult, az alkoholtilalom pedig a gümős halálozások számát nagy mértékben csökkentette.

Megvakulás pálinka következtében. A berlini orvos-egyesület legutóbbi ülésén oly 51 éves férfit mutattak be, ki likőr-pótlék ivása következtében mindkét szemére megvakult. A vizsgálat kiderítette, hogy a fogyasztott szeszes ital metylalkoholt tartalmazott. Ez a vegyi anyag, amellyel szeszes italokat hamisítanak, már több esetben tömeges és halálos kimenetelő mérgezések okozója volt; így az 1912. évben a berlini hajléktalanok menhelyén 90 férfi halt meg metylalkohollal készített pálinka ivásától. Ugyancsak néhány évvel ezelőtt Magyarországon is, úgy az Alföldön, mint a felvidéken ismételt fordultak elő ily mérgezések. A pálinkafélék s likőrkivonatok rendszeresen aethylalkoholt tartalmaznak, amely cukortartalmú anyagok szeszes erjedésének egyik terméke, míg a metylalkoholt a fa száraz lepárlásából nyerik s ezért népiesen »faszesz«-nek nevezik. A tisztított faszesz színe, szaga és íze igen hasonlít az aethylalkohol ezen tulajdonságaihoz s éppen ezért a hamisítás nem könnyen ismerhető fel. A metylalkohollal való mérgezés a rendes alkoholos részegség tüneteivel kezdődik, majd igen nagy fokú izomgyengeség lép fel, melyet látászavarok követnek, még pedig első sorban szintévesztések, úgy, hogy a mérgezett egyén a fák zöldjét sárgának, vagy barnának látja. Utóbb teljes vakság áll be, amely gyakori előjele a mérgezés halálos kimenetelének. A háborús viszonyok a rendes szesz és pálinkafélék gyártását is megnehezítették; egyrészt ez oknál fogva, másrészt, mert a metylalkohol jelentékenyen olcsóbb s a hamisítások csak vegyi vizsgálattal deríthetők ki, igen közeli a kísértés arra, hogy a szeszes italokhoz a mérgező hatású metylalkoholt keverjék.

Nem szakszerű orvosi kezelésért felelős az orvos, ha azt a beteg kivánságára hajtja is végre. Az orvosnak ilyen kezelésbe nem szabad beleegyeznie, a betegnek kell az orvos tanácsát elfogadnia. Ha pedig nem engedi magát kioktatni a beteg, az orvos a kezelést ne vállalja. (Colmári törvényszék döntése 1914. február 20.)

Fuvardíjat számított fel egy orvos olyan utazásért, melyet nem kocsin, hanem saját kerékpárján tett meg. A hamburgi törvényszék elutasította, mert csak a tényleges fuvarköltiséget szabad felszámítania.

Koponyasérültek részére figyelmeztető lapokat nyomtatott a wieni Allgemeines Krankenhaus ideggyógyászati osztálya, amelyen a sebesült katonákat figyelmeztetik, hogy aki fejsebet, illetőleg koponyasérülést szenvedett, semmiféle szeszes italt ne igyék, még akkor sem, ha sebe, vagy sérülése már meg is gyógyult. Ily sérülteknek a legcsekélyebb mennyiségű sör, bor vagy pálinka igen nagy ártalmára lehet s ha a koponyasérültek szeszes italt fogyasztanak, ezeknél idővel elmebajok, görcsös állapotok s egyéb idegrendszerbeli zavarok léphetnek fel. Ez intézkedés szükséges és célszerű voltát legjobban igazolja az, hogy azokban a kórházakban és lábadozó-intézetekben, amelyekben a betegek nem juthatnak szeszesitalokhoz, a koponyasérülésekhez sokkalta ritkábban társulnak elmezavarok vagy epilepsziászerű görcsös állapotok.

MUNKÁSVÉDELEM. MUNKAVISZONY.

Szociálpolitika a háború után.

A háború utáni szociálpolitikai követelések érdekében nagy manifesztációs gyűlést tartottak április hó 14-én Berlinben. A munkaadók, munkások és alkalmazottak különböző irányú érdekképviselői és a szociálpolitikai testületeken kívül képviselve voltak: a birodalmi kancellár, a birodalmi gazdasági hivatal, a birodalmi igazságügyi hivatal, a birodalmi biztosítási hivatal, a birodalmi statisztikai hivatal, a porosz hadügyi, igazságügyi, kereskedelemügyi és földművelésügyi minisztériumok, a bajor és württembergi kormány. Azonkívül jelen volt a kereskedelmi, ipari és tudományos világ számos kitünősége és sok birodalmi képviselő minden politikai pártból.

Berlepsch báró, miniszter, elnöki megnyitó beszédében utalt arra, hogy a háború előtt ridegen kezelték a szociálpolitikai kérdéseket. A háború, amely egyébként sok mindent szétdúlt, a szociálpolitikára kedvező befolyást gyakorolt, amennyiben ráterelte a figyelmet erre a fontos kérdésre. Sok ellenséget elnémított, sokat átvezetett az okszerű szociálpolitikáért küzdők táborába.

Francke dr. előadó, hatásos beszédében vázolta a jövő feladatait szociálpolitikai szempontból. A harcolók — úgymond — a rabszolgaságtól és pusztulástól mentették meg Németországot, megérdemlik a nemzet legteljesebb háláját, amelyet csak tettekkel, szociálpolitikai alkotásokkal lehet irányukban méltóképen leróni. Ezután nagyszabású programot terjesztett elő, amelyből kiemeljük a következőket: A háború rokkantjainak, valamint az özvegyeknek, árváknak és hátramaradottaknak becsületes megélhetést kell biztosítani. A háborúból hazatérő harcosok megújított országot találjanak, emberi megélhetési lehetőséggel és a legtágabb értelemben vett szabadságjogokkal. A háború meglehetősen rést ütött a munkásvédelem ügyén. Ezt helyre kell állítani, de fenn kell tartani a háborús szociálpolitikai alkotásokat. Ilyenek: az éjjeli sütés eltiltása, a háziipar bérvédelme, a gyermekügyi segély (Reichswochenhilfe), a rokkantsegély korhatárának leszállítása, tarifális egyezmények, egyeztető, békéltető hivatalok, üzemi választmányok, a szakszervezetek elismerése gazdasági érdekképviselőeknek, stb. — *Új szükségletek*: határozott és céltudatos népesedési politika; a tuberkulózis, nemi betegségek és az iszákosság leküzdése; az anya- és gyermekvédelem nagyarányú fejlesztése; a szociális biztosítás fejlesztése állami támogatással; a betegségi segély kiterjesztése a családtagokra; a létminimum felemelése; a balesetelhárítás hatályosabbá tétele az érdekelt munkások bevonásával; a szociális biztosítás kiterjesztése a háziiparral foglalkozókra; nagyarányú lakásreform; a munkásvédelem fejlesztése; az iparfelügyelet kiépítése; nemzetközi munkásvédelmi és munkásbiztosítási egyezmények létesítése, a békeokmányokba felveendő klauzulák biztosítékával; a munkaközvetítési hálózat birodalmi kiépítése; nagyarányú közmunkaprogrammal megfelelő munkaalkalom biztosítása; a munkanélküliek segélyezésének törvényes rendezése községi támogatással; az otthonmunka védelme minimális bérek megállapításával megfelelő munkabérléte a bérek lefőrésének megakadályozására; szakválasztmányok létesítése a bérvizonyok irányítására és ellenőrzésére; bérkonfliktusok lehető elkerülése céljából munkás- és munkaadóválasztmányok, ipari bíróságok és egyeztető hivatalok létesítése; munkáskamarák felállítása; az egyesülési és gyülekezési jog szabályozása liberális szellemben, olyképen, hogy minden társadalmi osztály egyformán részesüljön e jogokban; az ipartörvény 153. §-ának eltörlése; a színészek, zenekari alkalmazottak, személyes kiszolgálással foglalkozók és betegápolók jogviszonyainak a rendezése. Végül annak a szükségét hangoztatta az előadó, hogy a dolgozó nép előtt nemcsak a parlament kapuit kell kinyitni, hanem a községi ügyek intézésébe is befolyást kell nekik biztosítani.

Gróf Posadowsky-Wehner, a jó gazdasági és szociálpolitikának tulajdonítja

Németország nagyszerű erő kifejtését. A szociálpolitika az újkori állampolitika organikus része, amelynek fejlesztésében pillanatnyi szünetnek sem szabad beállani.

Hartmann és Görnandt után *Legien* beszélt a Szakszervezeti Tanács nevében. Nagy súlyt helyez a munkásvédelem rendszeres fejlesztésére és az egyesülési szabadság törvényes biztosítására. A munkások hibátlan, biztos alapokon nyugvó egyesülési jogot követelnek.

Remmers a hivatalnokosztály fokozottabb védelmére hívja fel a gyűlés figyelmét.

Dr. Trimborn a sokgyermekes családok védelmét és támogatását kívánja.

Hermann kisasszony a nők munkájának egyenlő értékelését követeli. Azonkívül képviselőt kell biztosítani a nőknek minden szociális intézményben.

Behrens a mezőgazdasági munkások védelme érdekében emel szót.

Baumgarten tanár, *Ickler*, *Bechly*, *Aufhäuser* felszólalásai után *Berlepsch* báró összefoglalta a tárgyalások eredményeit, végül a gyűlés előadója mondta el záróbeszédjét, amelyben a jelenlevők támogatását kérte a »Gesellschaft für Sociale Reform« szociálpolitikai programjának a megvalósításához. Ezzel a nagyszerű gyűlés véget ért.

A magyarországi szakszervezetek 1917-ben. A Szakszervezeti Értesítő májusi számában részletes beszámolót közöl a magyarországi szakszervezeti mozgalom múlt évi fejlődéséről. Míg 1916. december 31-én a magyarországi szakszervezetek taglétszáma csupán 55.338-ra rugott, addig 1917. december 31-én ez a szám 215.222-re emelkedett. Amióta Magyarországon a szakszervezetek megalakultak, egyetlen év sem hozott hasonló taglétszámemelkedést, amely közel 300%-os. A taglétszámból a nők száma az előző évi 8.314-gyel szemben 48.811, vagyis a nőtagok számának szaporulata közel 500%-os. A szakszervezeti taglétszám 56%-a Budapestre és környékére, míg a többi a vidékre esik.

Négy szakszervezet taglétszáma haladta meg 1917. december 31-én a 10.000-et: a vas- és fémmunkásoké 80.934, a bányamunkásoké, akiknek legális szervezkedése alig néhány hónapos, 21.178, a vasúti munkásoké, akiknek nincs jóváhagyott alapszabály alapján működő egyesületük, 21.068, végül a magánalkalmazottaké 13.361-et tett ki. A legtöbb nőtagot a vas- és fémmunkások szervezete mutatta ki: 18.000-et, azután a dohánygyári munkások jelentettek 7.100 nőtagot, a magánalkalmazottak 4.008-at, a húsipari munkások 3.648-at. Százalékos arányszámban a magánalkalmazottak szervezete mutatja a legnagyobb taglétszámgyarapodást, 749%-ot, a vas- és fémmunkások szervezete 291, a szállítási munkásoké 297, a malommunkásoké 425, a vasúti munkásoké 261%-kal gyarapodott.

A szakszervezetek 1917. évi bevétele 2,554.942 K volt, az előző évi 1,482.770 K-val szemben, míg a kiadások 1,171.859 K-ról 2,042.215 K-ra emelkedtek. A szervezetek vagyona az előző évhez képest közel 1,800.000 K-val emelkedett. A munkanélküliek segélyezésére csupán 38.633 K-t fizettek ki a szervezetek, a hadbavonultak segélye is alig emelkedett. Segélyekre összesen 410.591 K-t fizettek ki 1917-ben. A háború kezdete óta a szakszervezetek és a szabadszervezetek együttesen a hadbavonultaknak és családtagjaiknak segélyezésére 2,272.121 K-t költöttek. Ezen kívül esnek az üzemekben gyűjtött segélyek, amelyek összege a fémipari gyárakban az utolsó évben meghaladta a félmillió K-t.

A jelentésből ki kell végül emelnünk, hogy abban először szerepel a vilamos vasúti alkalmazottak szervezete 7.161 taggal, a dohánygyári munkásoké 7.191 taggal és a városi alkalmazottaké 4.624 taggal. A közalkalmazottak, akik az utóbbi hónapokban ugyancsak erőteljes szervezőmunkát végeztek, még nem szerepelnek a jelentésben, amely a szakszervezetek működését ismertető részletes adatokon kívül a Szakszervezeti Tanács tevékenységéről is beszámol.

A Munkanélküliség Elleni Küzdelem Magyarországi Egyesületében május 3-án *Buchingerné Ladányi Szeréna*: »A női munka és a leszerelés« címmel előadást tartott. Rámutatott arra, hogy a háború milyen nagy mértékben tette szükségessé a nők gazdasági munkáját és hogy a nők mennyire megfelel-

tek feladatuknak. Miután a háború utáni gazdasági helyzet előreláthatólag olyan lesz, hogy a nők kénytelenek lesznek kereső munkájukat folytatni, újra életbe kell léptetni a munkásvédelmi rendeleteket és gondoskodni kell a nők kellő képzéséről, hogy megszűnjék munkájuk bérnyomó tendenciája.

Az előadást dr. Ferenczi Imre e. m. tanár a leszerelésre vonatkozó szempontokkal egészítette ki. A vitában még dr. Somogyi Manó e. m. tanár és Szegváry Sándorné vettek részt.

Budapesti munkapiac 1918. március havában. A budapesti ipari és kereskedelmi munkapiac helyzetének kellő megismerhetése céljából az állami munkaközvetítő hivatal azzal a kérelemmel fordult a budapesti hatósági munkaközvetítővel barátságos összeköttetésben álló 51 közhasznú munkaközvetítőhöz, hogy eredményeik havonkénti főösszegét vele a következő hó folyamán közöljék.

A felvetett eszme köztetszéssel találkozott. Nyilván a háborús viszonyoknak s ebből folyólag a munkaközvetítés kevésbé intenzív voltának tudható be, hogy az 51 közhasznú munkaközvetítő közül még nem mind küldi be adatait rendszeresen. A kialakuló kép így is tanulságos. Ezért közreadjuk itt a március havi adatokat.

Márciusban a budapesti hatósági munkaközvetítő 4.752 munkahelyet tartott nyilván. Az e hóban adatot küldött 16 közhasznú munkaközvetítő 2.513-at. A munkakeresők száma a hatóságnál 3.890-et tett ki, a közhasznú munkaközvetítőknél 2.317-et.

Eszerint a munkahelyek száma mindenütt tetemesen meghaladta a munkakeresőkéit. Közvetített a hatósági 1.868 munkakeresőt a 16 közhasznú munkaközvetítő együtt 1.845.-öt.

A hatósági munkahelyek 40%-át (39·8) a közhasznúak azoknak 73%-át (73·4) töltötték be, a munkakeresőknek pedig a hatósági 48%-át, a közhasznúak pedig 80 (79·6) %-át helyezték el.

Mind a 17 munkaközvetítő együttesen 100 nyilvántartott munkahelyből átlag 51 (51·1) töltött be, 100 munkakereső közül pedig átlag 60-at (59·8-at) helyezt el. Az eredményeket részletesen az alábbi táblázat mutatja:

A budapesti hatósági munkaközvetítő és a vele összeköttetésben álló és adatokat küldött közhasznú (ingyenes) munkaközvetítők 1918 március havi tevékenysége.

A munkaközvetítő megnevezése	Nyilvántartott		Közvetítés	A közvetítés	
	munkahelyek	munkakeresők		a munkahelyek	a munkakeresők
				%-a	%-a
<i>I. Budapesti hatósági munkaközvetítő.</i>					
a) szakmunkások	1.910	1.728	706	36·9	40·8
b) segédmunkások	2.842	2.162	1.162	40·8	53·7
I. Összesen	4.752	3.890	1.868	39·3	48·0
<i>II. Közhasznú munkaközvetítő.</i>					
Sütők ipartestülete	51	51	51	100·0	100·0
Bádogos ipartestület	—	—	—	—	—
Kéményseprő ipartestület	10	13	8	80·0	61·5
Építőmesterek szövetsége	121	217	121	100·0	55·8
Cipész és csizmadia munkások szakegylete	323	94	94	29·1	100·0
Keresztény szociálista szakszervezet	93	86	86	92·4	100·0
Fővárosi malomegyesület	5	5	5	100·0	100·0
Böröndösök, szíjgyártók szakegylete	12	12	9	75·0	75·0
Hentes ipartestület	38	45	35	92·1	77·7
Fűszerkereskedők orsz. egyesülete	19	44	19	100·0	43·2
Húsiipari munkások szövetsége	106	106	106	100·0	100·0
Szállodások ipart. munkaközvetítője	723	647	440	60·8	68·0
Famunkások szövetsége	287	257	236	82·2	91·8
Vasművek és gépgyárak orsz. egyesülete	85	70	20	23·5	28·6
Országos gépész szövetség	29	7	4	13·8	57·1
Szállodai stb. alkalmazottak orsz. egyll.	611	663	611	100·0	92·1
II. Összesen	2.513	2.317	1.845	73·4	79·6
I. Összesen	4.752	3.890	1.868	39·3	48·0
Együtt	7.265	6.207	3.713	51·1	59·8

Orosz, ukrán és finn hadifoglyokkal való bánásmódra vonatkozólag a m. kir. honvédelmi miniszter rendeletet adott közzé. A rendelet utal arra, hogy ez államokkal történt békekötés után az innen kikerült foglyok nem tekintendők szabadoknak, mert a hágai egyezmény a foglyoknak nem a békekötés alkalmával leendő szabadonbocsátását, hanem minél előbbi hazaszállítását kívánja. Bizonyos könnyítéseket azonban a miniszter érvénybe kíván léptetni az itt lévő hadifoglyokkal szemben addig is, míg hazaszállításuk megtörténik. A kiadott utasítás szerint a foglyok kiadós, egészséges és minőségileg megfelelő táplálékkal látandók el. Ruházatukról, lakásukról is gondoskodni kell. Munkájuk abban a mértékben kell, hogy történjék, mint a szabad polgári munkásé. A természetbeni ellátás elszámolására vonatkozólag közigazgatási hatóságok fognak a foglyokat eltartó munkaadónak utasítást adni. A munkaideje a fogolynak ugyanakkora lehet csak, mint a szabadmunkásnak, ugyanígy engedélyezendő részére pihenési idő és szabadnap is. Munkaadó változtatása még a munkaadó esetleges beleegyezésével is tilos. A hadifoglyok orvosi kezelésére nézve az eddigi szabályok maradnak érvényben. (Munkaadó saját költségére tartozik a járó betegek kezeléséről gondoskodni. Szerk.) Baleset esetére a hadifoglyok ezentúl sem biztosítatnak, de úgy balesetknél mint a fegyveres hadisérülés esetén ezentúl is bizonyítvány állítandó ki számukra, hogy igényeiket saját államukkal szemben érvényesíthessék. Szabadmunkásokra vonatkozó óvórendszabályok a hadifoglyokra nézve teljes egészükben érvényesek.

A budapesti hatósági munkaközvetítő 1918. április havi eredményei. *Munkaadó megbízás* április hó folyamán 4.622 munkahelyre érkezett. Az előző hóról áthozott 1.415 megbízással együtt tehát 6.037 munkahely várt betöltésre.

Ebből 3.245 férfimunkások, 2.612 nőmunkások és 180 tanoncok számára ajánlatot fel.

Munkásmegbízás ugyanezen idő alatt 3.424 érkezett. Az előző hóról áthozott 496 megbízással együtt tehát összesen 3.920 foglalkozást kereső elhelyezéséről kellett gondoskodnunk.

A munkásmegbízásokból 2.357-et férfiak, 1.511-et nők és 52-öt fiútanoncok nyújtottak be.

Az április hóban beérkezett munkaadó- és munkásmegbízások összehasonlítása azt mutatja, hogy a hó folyamán felajánlott munkahelyek száma tetemesen több volt, mint a foglalkozást keresőké. (4.622 szemben 3.424.) Ha a március hóról nyilvántartásban maradt megbízásokat is figyelembe vesszük, az összehasonlítás eredménye ugyanaz marad, sőt a számszerű különbség még érezhetőbben mutatkozik (6.037 szemben 3.920).

Az április hóban beérkezett megbízásokat tekintve, 100 foglalkozást keresőre 135 (134·9) munkahely esett; a megelőző hóról áthozott megbízások számításba vétele mellett pedig 154 (154·0).

Az április havi munkaközvetítések száma 2.166. Ebből a férfimunkásokra 1.157, a nőmunkásokra 976 és a tanoncokra 33 közvetítés esik.

Száz munkahelyből 36-ot (35·8) sikerült betöltenünk, 100 foglalkozást keresőből pedig 55-öt (55·3) tudtunk munkába állítani.

A munkaközvetítés eredménye a 3 főcsoport szerint a következő képet adja: A munkahelyek számával egybevetve, az eredmény a nőmunkásoknál volt a legmagasabb és a tanoncoknál a legalacsonyabb. Száz nőmunkás részére felajánlott munkahelyből ugyanis 38-at (37·5), 100 férfimunkahelyből csak 36-ot (35·7), 100 tanonchelyből pedig csak 18-at (18·3) sikerült betöltenünk.

A munkaközvetítések számát a foglalkozást keresők számával egybevetve, itt is a nőmunkásoknál találjuk a legkedvezőbbt és a tanoncoknál a legkedvezőtlenebb eredményt.

Száz nőmunkás közül ugyanis 65-öt (64·6), míg 100 férfimunkás közül csak 49-et (49·1) közvetítettünk.

A tanoncközvetítés eredménye lényegesen emelkedett, mert 100 tanonc közül 64-et (63·5) sikerült elhelyezni.

A hónap tevékenységét teljes részletességgel — az arányszámok feltüntetése mellett — az alábbi táblázat mutatja:

A Budapesti Hatósági Munkaközvetítő tevékenysége 1918. év április havában.

Munka neve	Múlt óról	Folyó óról	Összesen	Visszavont, elévült	Közvetített	Nyilvántartásban maradt	Összesen	Közvetített (l. b. rov.)			
								székhelyre	kerületbe	máshová	
I. Munkaadó-megbízások (munkahelyek).											
Férfimunka.....	{ szám 0/0	613 18·8	2.632 81·2	3.245 100·0	1.225 40·8	1.157 35·7	763 23·5	3.245 100·0	1.032 89·2	65 5·6	60 5·2
Nőmunka.....	{ szám 0/0	679 25·9	1.933 74·1	2.612 100·0	1.062 40·6	976 37·5	574 21·9	2.612 100·0	973 99·7	3 0·3	—
Tanonezmunka...	{ szám 0/0	123 68·3	57 31·7	180 100·0	48 26·7	33 18·3	99 55·0	180 100·0	23 78·8	6 18·2	1 3·0
Összesen....	{ szám 0/0	1.415 23·4	4.622 76·6	6.037 100·0	2.435 40·4	2.166 35·8	1.436 23·8	6.037 100·0	2.031 93·8	74 3·4	61 2·8
II. Munkás-megbízások (foglalkozást keresők).											
Férfimunka.....	{ szám 0/0	354 15·0	2.003 85·0	2.357 100·0	732 31·0	1.157 49·1	468 19·9	2.357 100·0	1.032 89·2	65 5·6	60 5·2
Nőmunka.....	{ szám 0/0	121 8·0	1.390 92·0	1.511 100·0	346 22·9	976 64·6	189 12·5	1.511 100·0	973 99·7	3 0·3	—
Tanonezmunka...	{ szám 0/0	21 40·3	31 59·7	52 100·0	8 15·4	33 63·5	11 21·1	52 100·0	26 78·8	6 18·2	— 3·0
Összesen....	{ szám 0/0	496 12·6	3.424 87·4	3.920 100·0	1.086 27·7	2.166 55·3	668 17·0	3.920 100·0	2.031 93·8	74 3·4	61 2·8

Nyomdászok háztartási költségvetése. A Munkásügyi Szemle megemlékezett már a nyomdászok szakszervezete és a grafikai főnökegyesület között létrejött megállapodásról, amelynek egyik pontja szerint a munkabér ezentúl a szükségleti cikkek árának emelkedésével párhuzamosan fog emelkedni. Az elvi megállapodás gyakorlati megvalósítása céljából meg kellett konstruálni egy öttagú munkáscsaládnak szükséges kiadásait 1918. évi február hó elején, amely kiinduló pontul szolgál. Meg kellett mindenenekelőtt állapítani az egyes szükségleti cikkek mennyiség-tani arányát, másrészt az egyes szükségleti cikkek árjegyző forrását.

A munkások és munkaadók szervezetei a háztartási kiadásokat öt főcsoportba osztották, amelyek a következőképen aránylanak egymáshoz. Élelemre esik 65%, fűtés, világításra 6%, ruházatra 13%, egyéb kiadásokra 10%, lakásra 6%. A bizalmiférfiak részére árelenőrző-lapot, a bevásárlásokat eszközlő házi-asszonyok részére pedig heti kiadási jegyzékeket adtak ki.

A költségvetés megállapítására vonatkozó alapelveket Varga Jenő közgazdasági író állapította meg. Kívánatos volna, hogy a nyomdászok szakszervezete, amely kiadmányaival eddig is hasznos anyagot nyújtott a gyakorlat és elmélet embereinek, a nyomdásztársadalom és ezzel egyuttal a budapesti munkásság háborús életviszonyai és színvonala megismeréséhez, a háztartási statisztika feldolgozásával és közzéadásával ezuttal is tegye meg a köznek ezt a szolgálatot. Ez volna ily módon a budapesti munkások első háztartási statisztikája.

A női munkások védelme érdekében — mint már közöltük — az osztrák népjóléti minisztérium külön bizottságot szervezett. A bizottság tagjait a miniszter már kinevezte a különböző szakszervezeti és nőegyesületek tagjaiból. Állandó előadóknak a miniszter Alma Seitz és Hedwig Kemberger eddigi iparfelügyelői asszisztentst jelölte ki. A bizottság elsősorban a hadiiparban dolgozó nők háború utáni foglalkoztatásának, valamint veszélyes és az egészségre ártalmas üzemekben a női munka korlátozásának a kérdésével foglalkozni, azután a gyári védőnői intézmény szervezésére kerül a sor. Az osztrák népjóléti minisztérium a bizottság működését hivatalosan is a legmesszebb menőleg támogatja s e célra tisztviselőket is bocsátott a bizottság rendelkezésére.

A cselédek jogviszonyának birodalmi törvénnyel való rendezését kérte a német birodalmi gyűléstől a háztartási alkalmazottak szövetsége. Ezidőszerint 59 különböző cselédrendtartás van a Németbirodalomban, közöttük olyanok, amelyek még a 19. század elejéről valók s teljesen ellenkeznek a modern szociális felfogással. A birodalmi gyűlés már 1897-ben felhívta a kormányt, hogy a cselédügy egységes rendezéséről terjesszen elő törvényjavaslatot. Most a kormány képviselője mégis azzal kérte a kérelem elutasítását, hogy a viszonyok különbözősége miatt csak az országos törvényhozások rendezhetik a kérdést. A bizottság a kérelmet »megfontolásra« adta ki a kormánynak.

A Sociale Praxis e hirre megjegyzi, hogy ha a gazdasági és háztartási munka nagy jelentőségét elismerjük, teljesen tarthatatlan a mostani állapot, amely részint lealázó rendelkezéseket is tartalmazó kivételes törvények alatt tart egy ily fontos foglalkozási ágbeli munkásréteget.

Szociálpolitikai törvényhozás Németországban. Három szociálpolitikai törvényt helyezett kilátásba a német kormány a közel jövőre. Az egyik az ipari rendtartás 153. §-ának hatályon helyezése. Ez a §., mint nálunk az ipartörvény, 164. §-a kivételes törvény jellegével bír, éle a munkásszervezetek és speciálisan a sztrájkok ellen irányul és gyakran használták fel a sztrájkoló munkások üldözésére. A munkások régóta követelik megszüntetését. *Munkakamarák* létesítését célozza a kormány második terve, amelyre vonatkozó törvényjavaslat a Sociale Praxis értesülése szerint már szintén elkészült. *A sütőmunkások éjjeli munkájának a végleges eltiltásáról* szól a harmadik javaslat. Ezt most már egyöntetűen követelik a sütőiparban úgy a munkások, mint a kisebb munkáltatók. Csak a nagy kenyérgyárak tulajdonosai tiltakoztak a munkaidő korlátozása ellen. Ezeket azzal akarja a javaslat kielégíteni, hogy az ilyen üzemekben két 9 órás munkaszakot enged meg naponkint.

A német munkaadó-egyesületek szövetsége a kormány terveivel foglalkozva úgy az ipari rendtartás 153. §-ának hatályon kívül helyezése, mint a munkakamara-tervezet ellen állást foglalt. Az elsőt csak a büntető törvény megfelelő módosítása mellett hajlandó elfogadni a másodiknál, felajánlja közreműködését, habár nem tartja az ipari érdekek szolgálatára alkalmasnak a tervezett kamarákat. Az elől említett két javaslat már a Reichstag előtt fekszik.

Tanoncok biztosítása. A badeni kereskedelmi és iparkamarák egyesülése — hogy az iparosmesterek részére jobban biztosíthassa a tanoncokat — egy biztosítási tervezetet dolgozott ki, mellyel bizonyos tőkét biztosítanak a tanoncoknak, hogy azzal később önállósíthassák magukat. A biztosított tőke 500—2.000 márka között váltakozik, a fizetendő biztosítási díj évenként 42·35 márkától 169·40 márkáig változik, a biztosítási időtartam 10—15 esztendő. A tanítómester a tanoncidő alatt fizeti a járulékot, a további fizetés már a biztosított feladata.

Minimális bérek az otthoni munkások részére Norvégiában. A norvég parlament nemrég egyhangúan elfogadta az otthoni munkások minimális béreiről rendelkező törvényt. A törvény alapján hivatalt szerveznek, amely a megállapított minimális bérek betartását ellenőrzi. Ezzel egyidejűleg utasította a parlament a kormányt, hogy az üzletekben, irodákban, raktárakban alkalmazott nőkre vonatkozólag is tanulmányozza a minimális bérek kérdését.

Állami egyeztető hivatalok Svájcban. A gazdasági helyzet folytonos rosszabbodása következtében Svájcban a munkások és munkáltatók közötti viszony is súlyosbodik. A szövetségtanács erre való tekintettel elhatározta, hogy

az 1914. évi gyári törvénynek a kantonális egyeztető hivatalokra vonatkozó részét folyó évi április 1-i hatálylyal életbelépteti. A szövetségtanács felhatalmazást adott a kantonok kormányainak arra is, hogy az életbeléptetést — a hozszadalmis törvényhozási út mellőzésével — rendeleti úton hajtsák végre és az egyeztető hivatalok hatáskörét — amennyiben azt szükségesnek találják — a kisebb ipari és kereskedelmi üzemekre is kiterjesszék.

SZAKIRODALOM.

A Magyar Vasművek és Gépgyárak Országos Egyesületének évkönyve 1918. A Magyarországi Vasipari és Gépgyári munkáltató érdekképviselet 1917. évi működéséről szóló beszámoló jelentés, amelyet Méhely Kálmán ügyvezető igazgató szerkesztett, mint az előző évkönyvek, részletes és pontos képét adja a magyar nehézipar helyzetének. Különös figyelemben részesíti a jelentés ezúttal is a munkáskérdést, amelyet ismeretes állásfoglalásának szempontjából bírál el. Beszámol a jelentés az egyesületnek a munkásbetegségélyezés és balesetbiztosítás, valamint a munkások nyugdíj- és rokkantbiztosítása terén, továbbá a Munkásügyi Panaszbizottságban kifejtett működéséről. Külön fejezet tartalmazza az egyesület munkásügyi szervezetének működéséről szóló jelentést, amely részletesen ismerteti az utolsó esztendő munkásmozgalmait, beleértve a politikai munkásmozgalmakat is, valamint külön emlékezik meg arról a szembeötlő jelenségről, hogy az utolsó évben tisztviselők és egyéb alkalmazottak szervezkedése milyen nagyarányú fellendülést mutat. Igen érdekesek a jelentés statisztikai adatai, amelyek az egyesülethez tartozó 116 gyár 149.029 alkalmazottjáról számolnak be.

Az egyesület jelentése arról tanuskodik, hogy bár az egyesület vezetői a legerőteljesebben képviselik a mögöttük álló munkáltatók érdekeit, a viszonyok reálisabb mérlegelése a szociálpolitikai belátásnak és megértésnek nagyobb mértékére tanították őket, mint más hasonló munkáltató egyesüléseket.

Háborús lakáspolitikai. A főváros lakásügyi bizottsága legutóbb megbízta dr. Ferenczi Imre egyetemi magántanárt, hogy a főváros lakáspolitikai programjára nézve előterjesztést tegyen. Az a nagyobb tanulmány, amely a bizottságtól elfogadott és jelenleg a megvalósulás stádiumában lévő program előkészítésénél alapul szolgált, most a bizottságban elhangzott óhajhoz képest is »Háborús lakáspolitikai« címmel önálló könyv köntösében jelent meg. (Grill—Benkő). A könyvet, amely alapvetően összefoglalja a háborús lakáspolitikai anyagát, legközelebb fogjuk részletesen ismertetni, ezzel kapcsolatban a jelenleg kiakadulófélben lévő lakásügyi akciókról is be fogunk számolni.

A Marx-irodalom néhány kiváló művét adta ki és bocsátja forgalomba Marx Károly születésének száz éves évfordulójára a Népszava-könyvkereskedése. E kis füzeteket még követni fogja a Marx-irodalomra vonatkozó néhány nagyobb-szabású munka is, de már ezekből a füzetekből is mindenki megismerheti a nagy társadalomtudós mélyjártú gondolkodását és a modern társadalmi erőket megmozgató világfelfogását. Kautsky és Garami Marx tudományos és történelmi jelentőségét ismertető füzetei pedig megismertetik az olvasóval Marx-Engels életét, nagyjelentőségű tudományos és történelmi működését.

A Marx-irodalomra vonatkozó füzetek közül most megjelent, illetve már forgalomban van:

<i>Marx</i> : III. Napoleon államcsinyje	K 5.—
<i>Marx</i> : A polgárháború Franciaországban	» 4.—
<i>Marx és Engels</i> : A kommunista kiáltvány	» 2.50
<i>Engels</i> : A kommunizmus alapelvei	» 1.20
<i>Engels</i> : Utópikus és tudományos szocializmus	» 1.80
<i>Kautsky</i> : Marx történelmi jelentősége	» 2.50
<i>Garami</i> : Marx és Engels élete	» 2.50

A könyvek bármely könyvkereskedésben kaphatók.

...	JOGGYAKORLAT	...
-----	---------------------	-----

BETEGSEGÉLYEZÉS.**Munkaképtelenség fogalmához.**

M. kir. Állami Munkásbiztosítási Hivatal 1917. évi november hó 17-én kelt 1915. P. 237/18. számú ítélete.

Ítélet: A m. kir. Állami Munkásbiztosítási Hivatal a pénztár felebbezését elutasítja s az elsőfokú bíróság ítéletét helybenhagyja.

Megokolás: A per során beszerzett adatok s igénylő szervezetének a felülvélemény adása előtt történt orvosi megvizsgálása alapján nyilvánvalóvá lett, hogy igénylő neurastheniás alkatú hypochondriás és paranoid típusú egyén, akinél ezen felül jobboldali tüdőcsúcsmegbetegedés jelei is mutathatók ki. Az ily módon megzavart életműködésű szervezettel igénylő gyakran kerülhetett oly kimerülési és izgalmi állapotba, amely őt rendszeres munkára képtelenné tette. Jellemző adat erre igénylő hivatali főnökének abbeli vallomása, hogy igénylő bár hivatalába bejárt, az azzal járó teendőket és kivált számadásokat el nem végezte s magát e munkának elvégzésére képtelennek vallotta. Arra a felebbezésbeli érvelésre vonatkozólag, hogy igénylő a szóban lévő időben sokat levelezett s nevezetesen a munkásbiztosító pénztárhoz s hatóságokhoz ügyeiben terjedelmes beadványokat intézett s ennél fogva szellemi munkára képes volt, a felülvélemény azt emeli ki, hogy noha a szóban lévő beadványok tényleg meglehetősen szellemi munkát jelentenek, mégsem bizonyítanak igénylőnek munkaképessége mellett azért, mert tartalmuk és hangjuk szembeszökővé teszi, hogy szerzőjük abnormis lelkiállapotban volt. A felebbviteli bíróság e felülvélemény mérlegelése alapján arra a meggyőződésre jutott, hogy igénylő, noha több irányú lelki működés kifejtésére teljesen képes volt, nem volt képes a községi végrehajtói tiszttel járó rendszeres szellemi munkát ellátni azért, mert az izgalmi állapot megszüntette a gondolkodásnak azt az egyensúlyát, amely közhivatali teendőinek szabályszerű ellátásához szükséges volt. Így a perbeli adatok összevetéséből kitűnőleg éppen legjelentősebb szolgáltatási kötelességét: az adókönyv vezetését és számadásokat teljesíteni képes nem volt.

Passzív tagság megállapításánál figyelembe veendő a társországokban szerzett tagság időtartama is.

Á. H. 1917. évi november hó 17. napján hozott 1916. P. 164/8. sz. ítélete.

Ítélet: Az Á. H. a b—i kp. felebbezését elutasítja.

Megokolás: Helyes az az I. fokú ítéletben érvényesült felfogás, amely szerint az a biztosított pénztári tag, aki betegségi segélyezésének alapszabályszerű tartamát teljesen kimerítette, betegségi biztosítási kötelezettséget maga után vonó foglalkozásában 8 héten át történt munkábanállással még abban az esetben is szerez újból való segélyezésre jogot, ha a szóban lévő időtartamú munkábanállás nem teljesen a Budapesten székelő O. P. illetékességi területén, hanem részben a Zágrábban székelő O. P.-nak területén történt.

Ennek a felfogásnak a helyességét a következők meggondolása igazolja: Az 1907: XIX. t.-c. a magyar szent korona országainak egész területére nézve lényegileg egyenlő módon szervezte a munkásbiztosítást és jelesül 99. §-ában, amelyben az egész állam területére Budapest és Zágráb székhelyekkel két O. P.-nak alakítását rendelte el, kinyilatkoztatta, hogy a törvénynek összes rendelkezései mindkét pénztárra alkalmazandók és a két pénztár a magyarországi, illetve horvát-szlavon községi illetőségű biztosítottakkal szemben azonos eljárást tartozik követni. A törvény tehát az egész magyar állam területén munkásbiztosítási szervezetét a szűkebb értelemben vett Magyarország területén és Horvát-Szlavonországok területére nézve elkülönítette. Ebből az általános tételből a törvényhozásnak arra a szándékára lehet következtetni, hogy a betegség esetére biztosítottak segélyezési jogosultságát megállapító tények érvénye ne csorbulhas-

son amiatt, mert ezen tény valamely alkotó eleme a magyar állam területének horvát-szlavonországi részén történt. A törvényhozásnak hasonló irányzata vehető ki a T. 78. §-ából a balesetbiztosításra vonatkozólag. Midőn ugyanis ebben a §-ban azt rendeli a törvény, hogy az a javadalmazás veendő a kártalanítás kiszámításának alapjául, amelyet a balesetet szenvedett »balesetbiztosítási kötelezettség alá eső üzemben« keresett, — amidőn másfelől a T. 3. §-a a balesetbiztosítási kötelezettség alá eső üzemet az egész állam területére hatályosan sorolja fel, nyilvánvalóan arra tartalmaz utasítást, hogy a kártalanítás mérvének megállapításánál közömbös, vajjon a balesetet szenvedett a szűkebb értelemben vett Magyarország területén volt-e az egész éven át munkában, avagy ennek az évnek egy részén át Horvát-Szlavonországek területén dolgozott. A vázolt felfogás érvényre juttatása mellett szól a magyar szent korona országainak területén dolgozók jogi érdekének azonossága is. De emellett szól egyúttal a T. 64. §-ának szövege is. E szöveg szerint ugyanis az újabb segélyezésre való igény akkor keletkezik, ha a korábban segélyezett e segélyezés lejárta után legalább 8 hétig munkában állottak s ez alatt az idő alatt az O. P.-nak tagjai voltak. Midőn a törvény ezen idézett szövegében külön megjelölés nélkül hagyja, melyik országos pénztárhoz való tagsági kapcsolatot kívánja meg, nyilvánvalóan a két egyenlő jogu országos pénztár bármelyikéhez való kapcsolattal megelégszik s a törvény hatályának területén belül nem célozza a jogosultságnak illetékességi szempontokból való lefokozását.

A segélyre jogosult hozzátartozók. Az RVO. 186. §-a értelmében a biztosított kórházi ápolása esetén az addig a keresetéből eltartott hozzátartozói a biztosított táppénzének a felét élvezik. Hozzátartozók alatt a 186. § értelmében a biztosítottal jogilag elismert rokonsági, illetve sógorsági viszonyban lévő egyéneket kell érteni. A RVO. a »hozzátartozó« és a »családtag« kifejezését többszörösen használja anélkül, hogy annak fogalmát egységesen meghatározná. Irodalom és törvénykezés megegyeztek abban az alapelvben, hogy a hozzátartozók alatt nemcsak a szorosabb értelemben vett családtagot kell érteni — így a házastársat, szülőt, nagyszülőt és testvéreket — hanem a rokonsági és sógorsági kötelék bármely fokán állókat is, tekintet nélkül arra, hogy a biztosítottat velük szemben törvényes tartási kötelezettség terheli-e vagy sem. (RVA 1915. október 11.)

A munkanap és az átlagos munkabér fogalmához. Igénylő textilgyári akkordmunkás magasabb táppénz iránt emelt igényt. A pénztár alapszabályai e részben akként rendelkeznek, hogy az alapbér kiszámítására a munkanapokra élvezett tényleges munkakeresmény szolgál. Az átlagos keresetet a pénztár akként számítja ki, hogy a három utolsó hétnek megfelelő átlagos keresetet veszi figyelembe, amennyiben pedig a munkaidő tartama ennél rövidebb, a hasonló foglalkozásban lévő munkások átlagos keresete szolgál a számítások alapjául. A háborús rendeletek kényszere következtében a szóbanforgó textilgyár megszakításokkal folytatta csak az üzemét. Az igénylő megbetegedését megelőző három hét alatt hetenként 3 vagy 4 napon át dolgozott a gyár. A pénztár az átlagos napibért olyképen számította ki, hogy a tényleges hetibért nem a tényleg átdolgozott napok számával, hanem hattal osztotta el. Igénylő azt kéri, hogy az átlagos napibér kiszámítása a keresménynek a tényleg átdolgozott napok számával elosztása alapján történjék. A hivatal igénylőt felebbezésével elutasította. A hivatal megállapítása szerint a »munkanap« fogalma volt első sorban tisztázandó, ugyanis ez, mint egység az irányadó a járulékok és a segélyek tekintetében. A hivatal korábbi megállapításai szerint is munkanapnak az tekinthető, amelyen a munkás az ipar vagy az üzem általános szabályainak megfelelően tényleg dolgozott, vagy pedig ez alatt az idő alatt más munkát nem kereshetett, mert a munkaadó rendelkezésére állott, a munkaszünetelés bekövetkezte vagy annak időpontja előre látható nem volt. Igénylő a munkaszünetelés napjain ugyancsak a munkaadó rendelkezésére állott, bár a szünetelési napokon munkabért nem kapott. Igaz ugyan, hogy a szünetelés háborús rendelet alapján következett be, azonban a szüneti napok előre tudhatók nem voltak. Éppen ezért a hivatal ezeket a szünetelési napokat is munkanapoknak tekintette, amelyekben tényleg élvezett munkabér megoszlott. (Reichsversicherungsamt, 1916. október 30.)

BALESETBIZTOSÍTÁS.

Nagy megterheléssel járó munka közben bekövetkezett gutaütés üzemi balesetnek tekintendő.

A b—i munkásbiztosítási választott bíróság 1918. évi március hó 15. napján kelt 1917. a. l. 118/18. sz. ítélete.

Ítélet: A bíróság 100% munkaképességcsökkenésnek megfelelő állandó járadékot állapít meg.

Indokolás: Igénylő, aki B. G. fiai cég gyárában mint kazánfűtő állott alkalmazásban, azon az alapon emelt kártalanítási igényt, hogy 1915. évi szeptember hó 15-én üzemi balesetként agyszélhúdés érte, amelynek folytán teljesen munkaképtelenné vált. A gy—i kerületi pénztár főorvosa azt közölte, hogy igénylőnél az agyszélhúdés nem baleset következtében állott be, mert balesetet egyáltalában nem is szenvedett. Ez alapon az országos pénztár igénylőt kártalanítási igényével elutasította.

Igénylő ezen határozat ellen fellebbezést nyújtott be. Igénylő előadta, hogy 30 év óta fűtő, de oly erős munkát, mint abban a gyárban, még sohasem végzett. Itt ugyanis több nagy kazánt kellett fűtenie, amelyek három telepre is szolgáltatják az áramot. Éppen ezért szándékában is volt az ottani alkalmaztatását a maga részéről felmondani.

A per ily állása mellett azt a körülményt kellett a bíróságnak elsősorban közelebbi vizsgálat tárgyává tennie, hogy a kazánnak, amelyet igénylőnek, mint fűtőnek ellátnia kellett, tényleg a normálisnál nagyobb volt-e a megterheltetése, úgy, hogy annak csak rendkívül magasfokú hőmennyiség előállításával lehetett megfelelni s ekképen az állandó magas hőfok, valamint a kazántól megkövetelt nagyobb munkateljesítmény fentartása igénylőtől csakugyan az átlagos és megszokott fűtői munkánál nagyobb fizikai erőt követelt-e a nagymennyiségű szén-salak takarításával és az állandóan fokozott tüzeléssel, amely alkalmas lehetett-e arra, hogy igénylőnél a már valószínűleg azelőtt meglevő ütőérelmeszesedés útján az agyvérzést előidézzé, vagyis az ottani munkamenettel járó különös külső körülmények és a normálist meghaladó szolgáltatási kötelezettség ily hatás kiváltására alkalmasak lehettek-e?

A szakértő szerint egy kazán adott hajtó-erőt egy tízjáratú malomnak, továbbá egy kétkeretes gőzfűrésznek és négy garnitúras parkett-műhely üzemének, továbbá a háború óta ezzel a kazánal fűtött gép szolgáltatja az áramot Gy. város villamos üzemének is. A baleset idejében a malom teljesen terhelve volt, továbbá néhány famegmunkáló gép is működésben volt és a kapott felvilágosítás szerint a villamos-telep részére is szolgáltatott áramot, úgy, hogy mindezek figyelembevételével a szakértő azt a véleményét terjesztette elő, hogy a kazán a teljes teljesítőképeségig meg volt terhelve és a fűtőnek ugyancsak nagy szorgalommal és erőkifejtéssel kellett dolgoznia, hogy a megfelelő mennyiségű gőzt kitermelhesse. Előadta még a szakértő, hogy a tüzrostélynak salaktól való megtisztítása az üzemtől függ, mert ha több gép van üzemben, többször kell salakot takarítani és miután a szakértő megállapítása szerint a gyárban állandóan magyar szenet használnak, ennek selejtes minősége folytán igen gyakran kell a kazánokat a salaktól kitisztítani. A salak mennyisége a szakértő szerint nem állapítható meg pontosan, de normális üzemnél egy tisztítás alkalmával körülbelül 140—150 kg.-ot tehet ki és a szén minőségétől függőleg legalább ötször-hatszor kell naponta a tisztítást végezni. A bíróság az előzmények után az ügyet tárgyalásra tűzte ki, amely alkalommal személyesen megjelent igénylő újabb tényállításokat nem hozott fel. Figyelemmel tehát arra, hogy a meghallgatott bírósági orvosszakértő szerint a rendkívül magas hőfok alatt végzett és az átlagosnál nagyobb megerőltetést igénylő munkateljesítmény a vér nyomását az agyban igénylőnél annyira fokozhatta, hogy a különben már megbetegedett vér-edények megrepedését ez az erős külső behatás közvetlenül előidézhette; figyelemmel továbbá a megtartott helyszini szemle eredményére, amely szerint szakértőileg megállapítást nyert, hogy az a kazán, amelyet igénylőnek el kellett látnia, rendkívül nagy megterheltetésnek volt alávetve, amelynek csakis igen magasfokú hőmennyiségnek előállításával s a fűtést ellátó személynek erőntúli igénybevételével lehetett eleget tenni s hogy ekképen igénylőnek fizikai erejét meghaladó munkát kellett végeznie; figyelemmel végül arra, hogy a kihallgatott

tanuk vallomása szerint az agyszélhűtés tényleg a munkahelyen, az igénylő által kifejtett s nagy megerőltetéssel járó munka közben következett be:

a bíróságnak arra a felismerésre kellett jutnia, hogy az igénylő által szenvedett agyszélhűtés s az ennek következtében beállott jobboldali hűdéses állapot okozati összefüggésben áll az általa rendkívüli körülmények között végzett s nagy megerőltetéssel járó munkával, illetve a végzett munka mennyiségét és minőségét tekintetbe véve, a bekövetkezett agyszélhűdést közvetetten előidézte és hogy így az igénylőt ért agyszélhűdés a jelen esetben üzemi balesetnek tekintendő.

Kártalanítási igény elévülése. Az alperesi biztosító intézet tévesen hivatkozik a járadékigény elévülésére. A h—i Ortskrankenkasse 1916. május 2-án levelet kapott igénylőtől — amelynek kellő időben történt átvételét alperes nem tette vitássá — aki e levélben 8 M. költségének megtérítését kérte általa beszerzett szemüveg fejében s alevélben igénylő megjegyezte, hogy a szemüvegre az 1914. május 25-én az L. cég szolgálatában elszenvedett üzemi balesete alapján tart igényt. A hivatal ezt a levelet az összes kártalanítási igények érvényesítésére alkalmas bejelentésnek tekinti az 1914. május 25-ki baleset következményeit illetőleg, mert a szemüveg árának kifizetésére irányuló kérelem tulajdonképpen már részigényűnek tekintendő. (R. V. Amt, 1917. november 24.)

A kazánkovács balszemének sérülése. Igénylőnél a baleset következménye most már pusztán a balszem elvesztésében mutatkozik. Igénylő mint kazánkovács sérült meg, miért is azok közé a munkások közé kell őt számítani, akiknek hivatásos foglalkozása az épen maradt szemet is állandó baleseti veszéllyel fenyegeti, miért is tevékenysége őt újabb baleset elkerülhetése céljából fokozott figyelemre kényszeríti. Az ilyen munkás a főnálló gyakorlat szerint egyik szemének elvesztése esetén még akkor is igényt tarthat a $33\frac{1}{3}\%$ -os munkaképességcsökkenésnek megfelelő járadékra, ha egyébként a hozzászokás ténye meg is állapítható. (R. V. A, 1917. október 23.)

MUNKAVISZONY.

Kártérítési kötelezettség tanviszony felbontása esetén. Felperes munkaadó felvette gépépítő tanoncnak alperes fiát, $3\frac{1}{2}$ évi tanulási időre. Az apa a tanviszonyt 14 napi felmondással a G. O. 102. §-a alapján felbontotta, mire a felperes az apa ellen különböző károsodások címén 200 K kártérítés iránt indított keresetet. Az apa azzal védekezett, hogy a fia az egész idő alatt csupán üvegformákat készített és a tulajdonképeni mesterségére nem tanították, egyébként pedig a tanoncszerződésben nem vállalt kártérítési kötelezettséget, végül tagadta, hogy őt mulasztás terhelné. A bíróság a munkaadó kártérítési igényét elutasította. Igaz ugyan, hogy a tanoncszerződés nyomtatványának szövegében előfordul oly kikötés, hogy a tanviszony törvénytelen fölbonthatása esetén a mestert — fillér kártérítés illeti meg minden eltöltött tanulási nap után, azonban az összeg ki nem töltése igazolja, hogy ily értelmű megállapodás tényleg nem jött létre. Egyébként mulasztásról alperes részéről azért nem lehet szó, mert a G. O. 102. §-a értelmében a tanviszony 14 napi felmondással felbontható, ha a tanonc más foglalkozási körbe lép át. A törvényben biztosított jog kihasználása esetén mulasztásról nem lehet szó és így ily címen kártérítési kötelezettség meg nem állapítható. (Gew. Ger. Wien, 1917. március 3.)

A felmondás kizárásának módja. Felperes azonnali elbocsátás okából a felmondási időre járó munkabér kifizetése iránt támasztott igényt. Alperes munkaadó azzal védekezett, hogy a fölmondás kizárása tekintetében felperessel megállapodott, amennyiben a mester, aki őt fölvette, e föltételt közölte vele, viszont a felperes hozzájárulását írásban kérte azzal, hogy a megállapodást majd csak később fogja vele aláírni. A bíróság alperest marasztalta az aggálytalan tanuk egybehangzó vallomása alapján, ugyanis ezek szerint a művezető tényleg mondta felperesnek, hogy a fölmondási időre vonatkozólag írjon majd később nyilatkozatot alá, de hogy e nyilatkozat mit fog tartalmazni, ezt felperessel nem közölte. Ily körülmények közt pedig nem lehet szó felperes részéről hallgatóságos beleegyezésről sem. (Gew. Ger. Wien, 1917. április 7.)

Az Urikány-zsilvölgyi Magyar Kőszénbánya R.-T. április 27-én Ullmann Adolf báró elnöklésével tartott rendes közgyűlésén elhatározta, hogy a 399.715 korona alapszabályszerű leírás után fenmaradó 3,371.183 korona tiszta nyereségből 1,760.000 korona mint 11 százalékos osztalék kifizetessék, 700.000 korona az értékcsökkenési számla, 100.000 korona az alkalmazottak nyugdíj-alapjának javadalmazására fordíttassék. A 200 korona névértékű részvények 27. számú szelvénye április 29-től kezdve 22 koronával kerül beváltásra. Az igazgatóság jelentése szerint a széntermelés az 1917. évben, majdnem normális munkáslétszám mellett csak 490.360 tonna volt. A lupényi koks- és mellékterménygyárat az ellenséges betörés által okozott károk helyreállítása után április végén ismét üzembe helyezték. A közgyűlés azután jóváhagyta a Magyar Általános Kőszénbánya R.-T.-tal érdekközösség létesítése iránt történt megállapodást és ezzel kapcsolatosan elhatározta az eddigi 16,000.000 korona részvénytőkének 20.000 darab, egyenként 200 korona névértékű részvény kibocsátása útján 20,000.000 koronára való felemelését. Az új részvények a Magyar Általános Kőszénbánya R.-T.-nak lesznek a föle átveendő részvények ellenértéke gyanánt átadandók.

A Magyar Jelzálog-Hitelbank tőkeemelése. A Magyar Jelzálog-Hitelbank igazgatósága elhatározta, hogy a május 18-ára egybehívott rendkívüli közgyűlésnek javasolni fogja a 47,126.652 korona befizetett eddigi alaptőkének 66,000.000 koronára való fölemelését és e művelettel kapcsolatban az ezidő szerint aranyforintra szóló részvények névértékének koronaértékben való kitüntetését. A bank 20 millió aranyforint — 50 millió frank — 40 millió 500.000 német birodalmi márka névértékben megállapítva volt részvénytőkéjére befolyt 47,126.652 koronát könyvszerűleg két részben és pedig Részvénytőke-számlán 40 millió korona és az Azió-alap elnevezésű számlán 7,126.652 koronát mutattak ki s ez így maradt mindmáig. Az igazgatóság javaslata már most az, hogy ez a két részösszeg a részvénytőke-számlán egyesíttessék és miután így a 200.000 darab részvény mindegyikére 235.63 korona esik, az igazgatóság indítványozni fogja, hogy eme névértéknek részvényenként kerek 240 koronára való fölemelésére a Részvénytőke külön aranyárfolyamalapból összesen 873.347 korona vétessék igénybe, az alap ezután egyenlege pedig mint forma szerint is tárgyaltan, a külön tartalék-alaphoz csatoltassék. A 200.000 darab ekként 240 korona névértékű részvényre oszló, összesen 48 millió koronára rugó alaptőkét az igazgatóság javaslata értelmében 75.000 darab egyenként 240 koronás új részvény kibocsátása által 66,000.000 koronára fogják fölemelni. A Magyar Jelzálog-Hitelbank már 1912. október 3-iki rendkívüli közgyűlésén elhatározta az alaptőkének 60.000 darab új részvény kibocsátása által való fölemelését és ennek keresztülvitelét az igazgatóságra bizta, amelynek azonban ezt a műveletet a bekövetkezett balkán-háború és az ezután kitört világháború folytán el kellett halasztania. Kívánatosná teszi még a tőkefölemelést az a körülmény, hogy a Magyar Jelzálog-Hitelbank koncernjét alkotó intézetek, amelyeknek a bank főrészvényese, mint a Magyar Agrár- és Járadékbank r.-t. és a Magyar Város- és Községfejlesztő r.-t. és ezek leányintézetei rendkívüli mértékben kiterjesztették üzletkörüket és a háború után ezekre is nagy feladatok megoldása vár.

A Földbirtokbank tőkeemelése. A Magyar Földbirtokbank R.-T. május 14-én a Magyar Bank és Kereskedelmi R.-T. tanácsstermében megtartott rendkívüli közgyűlése az igazgatóság javaslatára egyhangúan elhatározta, hogy a társaság 15 millió koronát kitevő alaptőkéjét 50.000 darab, egyenként 200 korona, összesen 10 millió korona névértékű új részvény kibocsátása útján 25 millió koronára emeli fel. Az új részvények már az 1918. üzletévtől kezdődően részesülnek a társaság üzleti eredményében. A közgyűlés elhatározta továbbá, hogy az összes új kibocsátású részvényeket az eddigi részvényeseknek ajánlja föl olyképp, hogy minden három darab régi részvény birtoka két darab új részvény átvételére jogosít. Az új kibocsátású részvények átvételi árfolyamát 340 koronában állapították meg, mihez járul még 1918. január 1-től a befizetés napjáig számított 5 százalékos kamat és három korona bélyeg és költség. Az elővételi jog május 15-től 22-ig bezáróan a Magyar Bank és Kereskedelmi R.-T. középonti főpénztáránál gyakorolható.

A Neuschlosz-Lichtig faipar r.-t. arról értesít bennünket, hogy május 6-án tartott rendes közgyűlése megállapította az 1917. üzletév mérlegét, mely 494.040 korona tiszta nyereséggel zárul. A közgyűlés 12^{1/2} százalékos osztalék kifizetését határozta el, a szelvényeket a Magyar Országos Bank R.-T. péztára váltja be. A közgyűlés elhatározta továbbá a 3 millió korona alaptőkének 6 millióra való fölemelését 15.000 darab, egyenként 200 korona névértékű részvény kibocsátása által s ezekből 5.000 darabot 302 koronás árfolyamon, január hónap 1-től járó 5 százalékos folyókamat hozzáadásával a régi részvények birtokosainak ajánlják föl, kik az elővételi jogot 3 régi részvény alapján egy új részvényre május 15-ig gyakorolhatják. További 5.000 darab részvényt egy konzorcium vesz át, míg a hátralékos 5.000 darabot egy későbbi időpontban fogják kibocsátani.

Angol-Osztrák Bank. A ma megtartott 54-ik rendes évi közgyűlés határozata értelmében folyó évi május 3-tól kezdve az Angol-Osztrák Bank részvényeinek 24. számú osztalékszelvénye darabonként 26 koronával fog beváltatni: Wienben az Anglo-Oesterreichische Banknál, valamint Budapesten és Aussig, Belgrád, Bodenbach, Brünn, Brück, Czernowitz, Eger, Falkenau, Graz, Innsbruck, Kaaden, Karbitz, Karlsbad, Karolinenthal, Komotau, Königgrätz, Korneuburg, Laa a/Th., Leitmeritz, Linz, Lobositz, Marburg, Marienbad, Nagyvárad, Olmütz, Pardubitz, Pilsen, Pirano, Prag, Prossnitz, Saaz, St. Pölten, Teplitz, Tetschen, Trautenau, Triest, Wels és Znaim városokban levő fiókintézeteinél. Wien, 1918. május 2. Az Angol-Osztrák Bank budapesti fióktelepé.

A Schlick-Nicholson gép-, vagon- és hajógyár r.-t. április 30-án tartotta rendes évi közgyűlését, melyen az 1917. évi osztalék 20 koronában állapított meg. Az osztalékot május 1-től kezdve a Pesti Magyar Kereskedelmi Bank főpénztára fizeti ki. Együttal elhatározta a közgyűlés, hogy a társaság alaptőkéjét 12.000.000 koronáról 17.000.000 koronára tölemeli, ebből egyelőre 20.000 darab egyenként 200 korona névértékű részvény közül kibocsátásra. Három részvény alapján egy új részvény vehető át 370 korona átvételi árfolyamon. Az átvételi jog május 4-től kezdve május 15-ig bezárólag a Pesti Magyar Kereskedelmi Bank értékpapírpénztáránál gyakorolható.

A Fabank közgyűlése. A *Magyar Fakereskedők Hitelintézete R.-T.* megtartotta XII. rendes évi közgyűlését. A közgyűlés az igazgatóság valamennyi indítványát egyhangulag elfogadta és elhatározta, hogy a részvényenként 28 koronában megállapított osztalék f. é. április hó 19-étől kezdődően kerüljön kifizetésre.

A Munkásügyi Szemle kiadásában megjelent:

Az anyasági biztosítás.

A »Stefánia-Szövetség« által rendezett szaktanácskozmány naplója.
Ára 2 korona.

A huszadik század feladata a szociális egészségügy terén.

Irta *Forel*.
Ára 40 fillér.

A háború szociálpolitikája.

Irta *Szterényi József*.
Ára 50 fillér.

Az ipari betegségek biztosítása.

Irta *dr. Hahn Dezső*, az Országos Pénztár főorvosa.
Ára 50 fillér.

A szabadalmazott osztrák-magyar államvasuttfársaság közgyűlése tudomásul vette, hogy a lefolyt üzletév tiszta nyeresége elővitel nélkül 21,366.475 koronát tett ki. A közgyűlés az igazgatóság által előterjesztett indítványok elfogadásával az osztalékot részvényenkint 39 frankban és élvezetijegyenként 14 frankban állapította meg. A társuladának 1,000.000 korona adományt szavaztak meg. A közgyűlés ezenkívül elhatározta, hogy a részvénykisorsolások a devizapiacon való rendezett viszony beálltáig, egyelőre legkésőbb 1920. december 31-ig beszüntessenek és az igazgatóság tagjaivá báró *Mayr* Miksát és *Weiss* Manfrédot megválasztotta.

Legszebb Pap- lan	Legjobb Pap- lan	Legolcsóbb Pap- lan	Szálloda, kórház, intézet, iroda, va- lamint úri és pol- gári lakosztályok berendezési vállalat
--------------------------------	-------------------------------	----------------------------------	---

Gichner János Budapest
VII., Erzsébet-körút 20. Szőnyeg, pokróc, függöny, terítők, bútor-
szövet és vászonárúk nagy választékban
jutányos áron. Kerti sátor, ernyő, vadász-székek, nyugszékek stb. nagy raktára.

Az Országos Pénztár és a Budapesti Kerületi Munkásbiztosító Pénztár
szállítója.

Roth Gy. Részvénytársaság
Pozsony.
Pőszergyár, ércmű, öntöde és gépgyár.

◆

Gyárt mindenféle vadásztöltényt, fémárút és fémlemezeket.

Temesvári Polgári Sörfőzde Részvény-
Különlegessége: a duplamaláta *Társaság*
CORVINUS és a pilseni módra gyártott CASINO-SÖR.

„HATTYÚ” Fehérnemű Kölcsönző Vállalat

GYÁRTELEP: VII., Gizella-út 24. Telefon 61-98. Kölcsönosztály: V., Katona József-u. 41. Telefon 159-60.

Az ország legnagyobb gőzmosó üzeme. Pehely-
mentes, kíméletes munka. — Legelőkelőbb
megbízók! ◆ Az ország legnagyobb kölcsönző vállalata. —
Szállít állami közhivatalok, bankok, iparvál-
latok, éttermek, clubok részére.

Császárfürdő Budapestén.

Nyári és téli gyógyhely az Irgalmasrend kezelése alatt. Kénes hévvizű radio-aktív gyógyforrásai páratlanok. Ezek a források bőségesen táplálják vizükkel az intézet valamennyi fürdőjét, u. m.: a gőzfürdőt és népgőzfürdőt, az egyes és közös külön női és férfi-iszapfürdőket (iszap-borogatások), márványkád-, porcellán- és kőfürdőket, valamint török- és horganykád-fürdőket, továbbá a hőlég-, szénsavas és villamosfürdőket. Ezekből a dús gyógyforrásokból kapja a vizet a kontinensen egyedül álló női és a férfi-uszoda is.

A Császárfürdő kiváló gyógyító ereje nemcsak csúzos bántalmak és idegbajok ellen, hanem sok más betegségnél is általánosan elismert. Ivókurája kitűnő gyógyhatású hurutos légzőszerveknél és altesti pangásoknál.

Lakószobái kényelmesek; berendezésük a különböző igényekhez van szabva. Jutányos árak. Minden tekintetben szoliditás. Gyógy- és zenedíj nincsen. Prospektust ingyen és bérmentve küld
az igazgatóság

„Nervoplast Örkény“

Idegerősítő és idegcsillapító. Biztosan hat ideges álmatlanságnál, főfájásnál és szívidegességnél.

„Ferglobin Örkény“

Vérképző, étvágyjavító. Biztosan hat vérszegénységnél, sápkórnál.

„Thoracin Örkény“

Kitűnően vált be a légzőszervek hurutos megbetegedéseinél. légcsőhurut, bronchitis, asztma, influenza és tuberkulózisnál.

